

- ΝΕΦΗ ΠΟΛΕΜΟΥ
- ΑΠΟΥΣΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
- ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ
- ΒΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
- ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΝΤΙ

ΑΣΦΥΞΙΑ ΠΟΛΕΜΟΥ

Περίοδος Β', Τεύχος 457
Πέμπτη 17 Ιανουαρίου 1991 Δρχ. 100

ΕΚΤΑΚΤΗ
ΕΚΔΟΣΗ

Τελικά η ώρα που σήμανε τον πρώτο βομβαρδισμό της Βαγδάτης, ήταν πολύ πιο σημαντική από τις ώρες των τηλεσιγράφων και των συναντήσεων για διπλωματικές διαβουλεύσεις.

Η μοιραία αυτή στιγμή είναι για τους ανύποπτους κατοίκους των ιρακινών πόλεων και για τους στρατιώτες των δύο πλευρών του μετώπου η πικρή στιγμή της οδυνηρής αλήθειας.

Εμείς, οι άλλοι, οι παρατηρητές και μακρινοί εκ του ασφαλούς - μέχρι τότε; - θεατές μέσω των τηλεοπτικών εικόνων μπορούμε να συνεχίζουμε την ζωή μας και την καθημερινότητά μας: Λίγο πιο δαπανηρή ίσως στα υλικά αντικρύσματα αλλά πάντως μια ζωή που θα συνεχίζει χωρίς άλλα (?) απρόοπτα.

Η αιματηρή σύρραξη ήρθε σε μια στιγμή που η ανθρωπότητα πίστευε ότι μπαίνει σε μια νέα εποχή.

Όμως δεν είχε υπολογιστεί μέσα στον δαιδαλό των τόσων προβλημάτων ότι το μεγάλο μέρος του πλανήτη κατοικείται από ανθρώπους του λεγόμενου τρίτου κόσμου. Οι πιο ανεπτυγμένες χώρες δεν λογάριασαν ποτέ το είδος των προβλημάτων που λέγεται πείνα, υπανάπτυξη, φανατισμός - ή τελοσπάντων ένας διαφορετικός τρόπος ζωής, που υπαγορεύεται από έναν διαφορετικό πολιτισμό και συνακολουθείται από την καθυστέρηση και την πολιτική καταπίεση.

Η αισιοδοξία που γέννησε η ανατολή μιας νέας τάξης πραγμάτων στην Ευρώπη με την κατεδάφιση όλων των τειχών έχει ήδη παγώσει και οδεύει προς ενταφιασμό υπό τους ήχους των βομβών του πολέμου στον Περσικό και των σοβιετικών αρμάτων στη Λιθουανία, τη Λετονία κι ίσως αύριο αλλού. Δεν είναι βέβαια συγκρίσιμα τα μεγέθη. Αλλά παράγουν τα ίδια αποτελέσματα.

Ο πόλεμος είναι ολέθριος, αποκρουστικός. Όσο νόμιμη, ηθική, στηριγμένη στο διεθνές δίκαιο και τις αποφάσεις της διεθνούς κοινότητας κι αν είναι η χρήση της βίας δεν παύει να παράγει αποτρόπαιες συνέπειες για την ανθρωπότητα.

Δεν είναι βέβαια η πρώτη φορά που παραβιάζεται η διεθνής έννομη τάξη με εισβολές, προσαρτήσεις, θηριωδίες εγκλήματα. Οι υποκριτές περισσεύουν στον πλανήτη. Αλλά στην περίπτωση του Κουβέιτ έτυχε να συντρέξουν η ηθική, το διεθνές δίκαιο και το συμφέρον των μεγάλων δυνάμεων. Εξ ου και το μέγεθος της αντίδρασης.

Η Κύπρος, πάντως, μένει εκεί στη γωνιά της Μεσογείου με τα δίκαιά της πνιγμένα στους ήχους των βομβών. Ας ελπίσουμε ότι το τέλος του πολέμου θα είναι κοντά. Και ας ελπίσουμε επίσης ότι οι τελευταίες εξελίξεις θα αφυπνίσουν την πολιτική ηγεσία και την κοινωνία της χώρας μας. Μπορούμε να ζήσουμε σε ένα κόσμο δίκαιο δημοκρατικό, ειρηνικό.

ΜΙΑ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Όταν ο κόσμος καταρρέει, εμείς...

Τη στιγμή που οι Έλληνες πολιτικοί αρχηγοί συζητούσαν για την «Παιδεία και τη δημοκρατία» της Ελλάδας και τα σουπερμάρκετ άδειαζαν από τα κατοχικά σύνδρομα και τη μικροπολιτική κακομοιριά, ο κόσμος κρεμόταν από μια κλωστή: τις οδηγίες του Μπους και τις αντίστοιχες του Χουσεΐν που έκριναν την τύχη της ειρήνης και των λαών —όχι μόνον της Αραβικής Χερσονήσου.

Δεν αρκεί βέβαια να μεμψιμοιρεί κανείς για τον «επαρχιωτισμό» των Ελλήνων· όπως δεν αρκεί να απευθύνει κανείς αυτή την κατηγορία σε αντιπάλους του —όπως έκανε ο Κ. Μητσοτάκης— για να αναδειχθεί ο ίδιος σε «πολίτη του κόσμου»: όταν ολόκληρη ελληνική Βουλή συζητά στις δευτερολογίες των πολιτικών ηγετών την κρίση στον Κόλπο, αυτό μόνον στην παράδοση του θλιβερού κοσμοπολιτισμού μας μπορεί να καταχωρηθεί. Και αυτό δεν αφορά μόνον τις ηγεσίες αλλά και τους πολίτες, αφού εμείς εδώ περιοριζόμαστε σε μαζώξεις κάποιων δεκάδων Οικολόγων και σε εκκλησιαστικές δεήσεις «υπέρ ειρήνης του σύμπαντος κόσμου», όταν οι πολίτες στην Ευρώπη και την Αμερική κατά δεκάδες χιλιάδες συγκροτούν διαδηλώσεις για την αποτροπή της πολεμικής σύρραξης στον Περσικό.

Πολλές είναι οι διεθνείς ενέργειες που έδωσαν δείγματα του τι σημαίνει να κάνεις πολιτική εν θερμώ και σε μια οριακότατη κατάσταση πραγμάτων στο διεθνή χώρο. Και δεν είναι μόνον η μείζων πρωτοβουλία της Γαλλίας, που το σχέδιό της για την επίλυση της κρίσης στον Περσικό Κόλπο δημιούργησε σαφώς τους όρους μιας συνολικότερης ευρωπαϊκής παρέμβασης παράλληλα και σε ανταγωνισμό προς την αμερικανική πολιτική, που για πολλές εβδομάδες ήταν η μόνη «δυτική» φωνή σε διεθνές επίπεδο. Είναι ακόμα η κινέζικη πρόταση των «4 σημείων», η παρέμβαση του Βατικανού, η πρόταση της Υεμένης, η απόφαση της βελγικής κυβέρνησης για την απόσυρση των πολεμικών πλοίων της χώρας της από την πολυεθνική δύναμη σε περίπτωση σύρραξης, η παρέμβαση της ΕΣΣΔ, έστω και την τελευταία στιγμή.

Και, κυρίως, στα καθ' ημάς, είναι η πολιτική της Τουρκίας, η γνωστή και ιστορικά εδραιωμένη διπλωματία της γείτονος που εκμεταλλεύεται πρωτογενείς ή δευτερογενείς συνέπειες περιφερειακών διενέξεων ή συγκρούσεων για

να αποκτήσει δικά της οφέλη. Είναι η ευελιξία της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής να εκμεταλλεύεται τα οφέλη που της παρέχει ο συνδυασμός της γεωγραφικής της θέσης και του μουσουλμανικού εθνισμού, εξισορροπώντας τα ανταλλάγματα που δίνει στους συμμάχους με «παραχωρήσεις» εκ μέρους τους.

Αυτό έκανε και πάλι προχθές η κυβέρνηση Οζάλ, όταν προώθησε τα στρατηγικά της σχέδια για την Κύπρο, στέλνοντας στρατεύματα στη Μερσίνα, αυξάνοντας τα στρατεύματα στα κατεχόμενα και ενισχύοντας την παρουσία της στην Αν. Μεσόγειο.

Όλα αυτά υπό τη συγκατάθεση της αμερικανικής πλευράς, η οποία ζήτησε από την Ελλάδα να δείξει και «κατανόηση» για μια κάποια «προσωρινή» *de facto* ανατροπή της αναλογίας 7 προς 10.

Παράλληλα, η Τουρκία έχει καταστήσει σαφές ότι η παροχή «δυσκολύνσεων» στους συμμάχους δεν σημαίνει ότι θα συγκατανευ σε λύσεις που θα έθεταν σε κίνδυνο ευρύτερα σχέδιά της: η κυβέρνηση του Οζάλ προειδοποίησε ότι δεν θα δεχθεί διαμελισμό του Ιράκ, σημειώνοντας πως αυτό αφορά κυρίως την πιθανότητα δημιουργίας κουρδικού κράτους στο Βόρειο Ιράκ. Προφανώς, οι επιτελείς της τουρκικής κυβέρνησης έχουν την προσοχή τους στραμμένη και στις προοπτικές της πολεμικής σύρραξης στον Κόλπο, όπου είναι πιθανό κάποιο σχέδιο για την επαναχάραξη των συνόρων στην πάντοτε προβληματική, ως προς το εδαφικό της στάτους, Αραβική χερσόνησο.

Εμείς εδώ γνωρίζουμε πολύ καλά το μικροκομματικό παιχνίδι και την καταστροφική αντίληψη της υπαγωγής κρίσιμων προβλημάτων, διεθνών και εθνικών, στα συμφέροντα της κυριαρχούσας φατρίας του κάθε χώρου. Δεν άρκεσε που η συζήτηση στη Βουλή γινόταν για όλα τα άλλα πλην της οικουμενικής κρίσης στον Κόλπο, δεν άρκεσε που, για τον πρωθυπουργό, σημαντικότερο είναι το σωτηρικό πολιτικό πρόβλημα από

τις συνέπειες της πολεμικής σύρραξης στην Αραβική χερσόνησο, δεν άρκεσε που έγιναν περιέργοι οι βουλευτές όταν «γέλασαν» τη στιγμή που άκουσαν το όνομα «Αραφάτ» από τον Α. Παπανδρέου: με ανοιχτό το Κυπριακό, με ανοιχτό το ελληνο-τουρκικό, με ανοιχτό το πρόβλημα της μειονότητας στην Αλβανία και άδηλη τη διαμόρφωση των βαλκανικών συσχετισμών, η ελληνική κυβέρνηση έχει το απύθμενο θράσος να εμφανίζεται και να λέει «δεν γνωρίζουμε το γαλλικό σχέδιο». Έπρεπε να περάσουν πολλές κρίσιμες ώρες για να αναδιπλωθεί και να μην συνεχίσει την άκαμπτη φιλοαμερικανική της «πολιτική» και να αφήσει κάποια περιθώρια συντονισμού της με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Εκτός και αν για τον κ. Μητσοτάκη αποτελεί ισχυρό επιχείρημα απέναντι στα τουρκικά σχέδια και προκειμένου για το διεθνή προσανατολισμό της χώρας ότι, π.χ., η αναλογία 7 προς 10 δεν είναι θέμα της αμερικανικής *administration* αλλά της Γερουσίας!

Λίγες ώρες πριν την έκρηξη του πολέμου στον Κόλπο, η Ελλάδα έμενε θλιβερός ουραγός, και «διχασμένη» μέσα από αφορμές που η ηγεσία της εκμεταλλεύεται παίζοντας το μπιλιάρδο της στις πλάτες άλλων (: μαθητική κινητοποίηση), χωρίς πρωτοβουλίες και στρατηγική για τα κρίσιμα εθνικά θέματα (μήπως είναι πρωτοβουλία η συμπλευση της αντιπολίτευσης με το γαλλικό σχέδιο ειρήνευσης, και η εν γένει επίκληση της ειρηνικής λύσης;!), και στο κατώτατο επίπεδο πολιτικού βίου (εκτός αν είναι σοβαρός πολιτικός βίος το να λέει ο πρωθυπουργός της χώρας ότι «αν μας έδινε τα 15 δις ο Σαντάμ Χουσεΐν από τα όπλα που εσείς του πουλήσατε, το πρόβλημα της παιδείας θα είχε λυθεί»!).

Μήπως με αυτή την πολιτεία και αυτή την ηγεσία θα γιατρευθεί η οδύνη από τα πρόσφατα αιματηρά επεισόδια, ή μήπως θα σταθούμε όρθιοι με σοβαρότητα και αξιοπρέπεια στη σκηνή ενός κόσμου που κλονίζεται συνθέμελα και απειλείται με συντριβή;

Μπροστά στον πόλεμο

Ακόμη και η πιο απόλυτη νίκη της Ουάσινγκτον στο πεδίο της μάχης δεν θα απέτρεπε την αγνώστων συνεπειών και έκτασης γενικότερη ανάφλεξη της αραβικής Μέσης Ανατολής.

του Γιώργου Καπόπουλου

Η 15η Ιανουαρίου παρήλθε, τα μέλη του ΟΗΕ είναι πλέον ελεύθερα να λάβουν όλα τα «προσέχοντα μέτρα» για την εφαρμογή των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας σε σχέση με την αποχώρηση του Ιράκ από το Κουβέιτ. Το μόνο από αποτέλεσμα της προθεσμίας που πολλοί τη μεταμφίεσαν ψευδεπίγραφο σε «τελεσίγραφο» είναι η πλήρης διάσπαση του μετώπου των ευρωπαϊκών και των αραβικών χωρών που στήριζαν μέχρι προχθές την αμερικανική πολιτική στην κρίση του Κόλπου.

Το γαλλικό σχέδιο, ειρηνικής επίλυσης της Κρίσης συστράτευσε όλες τις ευρωπαϊκές δυνάμεις πλην των «Λακεδαιμονίων» Τζων Μείτσορ και Κωνσταντίνου Μητσοτάκη...

Η απόρριψη του γαλλικού ειρηνευτικού σχεδίου πριν καν τεθεί σε ψηφοφορία δεν του αφαιρεί τη δυναμική του που —την ώρα που γράφονταν αυτές οι γραμμές— είχε δρομολογήσει έντονος διπλωματικές διαβουλεύσεις σε ευρωπαϊκές και αραβικές πρωτεύουσες.

Το κατά πόσο η ευρωπαϊκή αυτή ανταρσία της ύστατης στιγμής θα κατορθώσει να ανακόψει την πορεία της αμερικανικής στρατιωτικής μηχανής προς την πολεμική εμπλοκή παραμένει αβέβαιο...

Το βέβαιο είναι ότι η ευρωπαϊκή ανταρσία θα πάρει τη μορφή συγκρουσιακής εναντίωσης με την Ουάσινγκτον στην περίπτωση που η σχεδιαζόμενη συντριπτική χειρουργική επέμβαση των ΗΠΑ υποχρεωθεί να πάρει τη μορφή του παρατεταμένου πολέμου θέσεων. Το διαζύγιο αυτό της ευρωπαϊκής από την αμερικανική στρατηγική στη Μέση Ανατολή —που επειδή γίνεται την ύστατη ώρα ίσως να μην κατορθώσει να ανακόψει τη λογική της πολεμικής εμπλοκής— προαναγγέλλει τη γενικότερη στρατηγική χειραφέτηση της γηραιάς ευρωπαϊκής ηπείρου στη μεταψυχροπολεμική εποχή. Ο γαλλογερμανικός άξονας που είχε αδρανοποιηθεί από το σοκ της γερμανικής ενοποίησης επανήλθε δυναμικά στο προσκήνιο και δημιουργεί αισιόδοξες προοπτικές για την άρθρωση της ευρωπαϊκής παρέμβασης στις κρίσιμες διενέξεις υποθέσεις.

Από την άλλη μεριά οι εικόνες πολεμικής αποκάλυψης που μας βομβαρδίζουν από δορυφορικά εγχώρια κρατικά και ιδιωτικά κανάλια έχουν στήσει ένα χωρίς προηγούμενο πέπλο παραπληροφόρησης: Ακόμη και στην ευτυχέστερη για τους εγκεφάλους του Πενταγώνου έκβαση των πολεμικών επιχειρήσεων κανείς δεν μπαίνει στον κόπο να μας εξηγήσει τι θα γίνει την επόμενη μέρα: Ποια είναι η στρατηγική των ΗΠΑ απέναντι σε ένα ηττημένο Ιράκ. Τα σενάρια διαίρεσης και διανομής της χώρας αυτής που κυκλοφορούν τον τελευταίο καιρό στις όχθες του ποταμού Πάτομακ στην Ουάσινγκτον, κινδυνεύουν να αποσταθεροποιήσουν μια εύθραυστη και ασταθή περιοχή, στην οποία όλα τα σύνομα που χαράχθηκαν μετά το 1920 είναι τεχνητά, αυθαίρετα και αμφισβητούμενα.

Με αεροπλανοφόρα, ελικόπτερα, υπερσύγχρονα όπλα για μάχες τη νύχτα αλλά χωρίς στρατηγική για την επαύριο, οι Αμερικανοί τους τελευταίους πέντε μήνες θυμίζουν τον Χριστόφορο Κολόμβο που όταν ξεκινούσε το ταξίδι του δεν ήξερε που πήγαινε και όταν έφθασε στην Καραϊβική δεν ήξερε που είχε φθάσει...

Ακόμη και η πιο απόλυτη νίκη της Ουάσινγκτον στο πεδίο της μάχης δεν θα απέτρεπε την αγνώστων συνεπειών και έκτασης γενικότερη ανάφλεξη της αραβικής Μέσης Ανατολής.

Η γαλλική εναντίωση στην πορεία προς τον πόλεμο έδωσε έστω και την ύστατη ώρα υπόσταση στην ανύπαρκτη Ευρώπη, έκανε να καταρρεύσει η απατηλή πρόσοψη ομοφωνίας σε μια κρίση για την οποία ανερυθρίαστα ο εκτός κυβερνητικών δεσμεύσεων Χένρι Κίσινγκερ δηλώνει ότι δεν στοχεύει στην απελευθέρωση του Κουβέιτ αλλά στη συντριβή της στρατιωτικής μηχανής του Ιράκ...

Η προσυπόγραφο της πολιτικής τους που εξασφάλισαν οι Αμερικανοί τις πρώτες μέρες του Αυγούστου είναι δίχως αμφιβολία ένα προϊόν της αδράνειας των ψυχροπολεμικών αυτοματισμών συστράτευσης με την ηγεσία του ελεύθερου κόσμου. Η Ουάσινγκτον έζησε την τελευταία επίδειξη συμβατικής αλληλεγγύης, το «ινδικό καλοκαίρι» του ηγεμονικού της ρόλου.

Αυτάρκειες και ευδαίμονες

του ΑΝΤΗΝΩΡΑ

ΣΑΡΑΝΤΑ ΟΚΤΩ, 36 ή 24 ώρες πριν από την εκπνοή του «τελεσιγράφου» προς τον Σαντάμ Χουσεϊν, οι «οδοιπόροι της ειρήνης» στην Αμερική, στην Ευρώπη, ή στον αραβικό κόσμο, δεν τα είχαν βάλει κάτω: «No war — No blood for oil»... Αλλά στην Ελλάδα, οι ηγεσίες του φοιτητικού και του εργατικού μας κινήματος, το μεσημέρι της Τρίτης, «περί άλλα ετύρβαζαν». Όχι, βέβαια, γιατί τα θέματα της παιδείας δεν είχαν (και δεν έχουν) ιδιαίτερη σημασία. Αλλά όταν ο πόλεμος χτυπά την πόρτα όλων μας, όταν, στον Περσικό, η ζωή μυριάδων ανθρώπων «γίνεται ανάλαφρη, καρτερώντας τον άνεμο του πολέμου», έπεται ότι το «δεν διαλέγομαι» της ΕΦΕΕ ή η άμεση προτεραιότητα στο θέμα της... «επιτηρίδας», ελάχιστους συγκινεί. (Τη Δευτέρα, περασμένα μεσάνυχτα, ακόμα και το «Κανάλι 29», των αδελφών Κουρή, έδειξε να μην ενθουσιάζεται από στοχεύσεις του είδους αυτού! Ο ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ, Χρ. Παπουτσης, μάλιστα —καλεσμένος του Καναλιού— θύμιζε με τις απαντήσεις του, το γνωστό ποίημα του Έλιοτ «Οικογενειακή συγκέντρωση»: «Δεν μας αρέσει να ανεβαίνουμε μια σκάλα και να βλέπουμε ότι μας οδηγεί κάτω / Δεν μας αρέσει να βγαίνουμε από μια πόρτα, και να βλέπουμε ότι είμαστε ξανά στο ίδιο δωμάτιο»...).

ΚΑΙ ΤΟ ελληνικό κίνημα ειρήνης; Αλήθεια, τι να έγιναν οι ποικιλώνυμες οργανώσεις ειρήνης —ΕΕΔΥΕ, ΚΕΑΔΕΑ, ΑΚΕ, ΚΙΠΑΕΑ; Οι «αδέσμευτοι» έκριναν πως θα έσωζαν την ειρήνη, αν κάποιοι από αυτούς εντάσσονταν στις... εκλογικές λίστες του ΠΑΣΟΚ! Ενώ οι «ακραφινείς» —οι θεωρητικοί των «καλών» και «κακών» πυραύλων— απεφάνθησαν ότι, εφόσον δεν εκτελούν πια διατεταγμένη αποστολή, να στηρίζουν, δηλαδή, την εξωτερική πολιτική της μιας ή της άλλης υπερδύναμης, δεν έχουν λόγο υπάρξεως! Αποτέλεσμα: Σε όλες αυτές τις κρίσιμες μέρες, να γίνουν στην Ελλάδα δεκάδες συγκεντρώσεις και πορείες, αλλά ούτε μια για την ειρήνη. Ίσως για να επιβεβαιωθεί το «μύθτο» του Μπρεχτ, στα «Ποιήματα του Σβέντμποργκ»: «Τον καιρό της φρίκης θα τραγουδάμε ακόμα; / Ναι, θα τραγουδάμε: το τραγούδι της φρίκης».

ΤΗΝ ΩΡΑ που σύρονται οι γραμμές αυτές (Τρίτη, στις 11 το βράδυ), τα περιθώρια αποτροπής του πολέμου φαίνεται να εξαντλούνται λεπτό με λεπτό, καθώς και οι τελευταίες προσπάθειες της Γαλλίας, στο Συμβούλιο Ασφαλείας, προσκρούουν όχι μόνο στην αδιαλλαξία του Σαντάμ Χουσεϊν, αλλά και στην πολεμική ψύχωση που συνέχει την Ουάσιγκτον και το Λονδίνο. Ο Μπους θεωρεί «αδιανόητη» κάθε σύνδεση του θέματος «Κουβέιτ» με το «Παλαιστινιακό». Και φοβάται ότι κάθε αργοπορία στην κήρυξη του πολέμου θα ανατινάξει στον αέρα τη «συνοχή» της πολυεθνικής δύναμης. Όσο για τον Τζον Μείτσορ, τον Βρετανό πρωθυπουργό, σπεύδει να εκφράσει «λύπη», επειδή, λέει, το γαλλικό σχέδιο υπεβλήθη... αργά! (Λες και η ειρήνη δεν μπορεί να σωθεί, έστω και την ενδεκάτη). Το τραγικό, πάντως, είναι ότι ενώ η γαλλική πρωτοβουλία συζητιόταν ακόμα στο Συμβούλιο Ασφαλείας, Γάλλοι ανώτατοι στρατιωτικοί, έσπευδαν από το κανάλι «Ευρώπη 5» να εξάρουν το αξίωμα και το ετοιμοπόλεμο των γαλλικών ενόπλων δυνάμεων που βρίσκονται στην περιοχή του Κόλπου... Μόνον ένας Γάλλος πτέραρχος έδειχνε, να ανησυχεί, επειδή «και οι Ιρακινοί διαθέτουν "Μιράζ", τον ιδίου, μάλιστα χρώματος» και υπάρχει κίνδυνος «συγχύσεων»!

ΓΙΑ ΤΗΝ ιστορία πάντως, θα πρέπει να σημειώσει κανείς το διάβημα που έκανε, το απόγευμα της Τρίτης, αντιπροσωπεία του Συνασπισμού, με επικεφαλής τον Α. Κύρκο, στον υπουργό Εξωτερικών Α. Σαμαρά, με αίτημα τη στήριξη της γαλλικής πρωτοβουλίας. Λίγο αργότερα, και ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, Α. Παπανδρέου, με δήλωσή του, ζήτησε το ίδιο πράγμα, ελεεινολογώντας —ευκαιρίας δοθείσης— την κυβέρνηση, επειδή «ενέπλεξε τη χώρα» στην κρίση, με την αποστολή του «Λήμνος». Γιατί οι Αμερικάνοι δεν έστειλαν τα πολεμικά τους και στην Κύπρο, όταν αντιμετώπισε την τουρκική εισβολή; —ρώτησε.

ΤΟ ΤΙ ΘΑ δώσει η μεγάλη νύχτα —της Τρίτης προς την Τετάρτη— κανείς δεν μπορεί να ξέρει με σιγουριά. Στην Θεσσαλονίκη, η «Ιερά Μητρόπολις» αναπέμπει δεήσεις «υπέρ της ειρήνης του σύμπαντος κόσμου», ενώ οι οικολόγοι αποφάσισαν τη δική τους ολονύχτια αγρύπνια. Στο Παρίσι, ο Richard Bakis, (εκπρόσωπος της λιθουανικής κυβέρνησης) δηλώνει πως «ύστερα από όσα συνέβησαν στη χώρα μου, δεν μπορούμε πια να μιλάμε για περεστρόικα» —κι ας εξακολουθεί ακόμα ο Γκορμπατσώφ να αντιπαλεύει τους συντηρητικούς. Και στο τηλεοπτικό δίκτυο CNN κάποιοι αφηνιασμένοι σχολιαστές —φοβερά οχλημένοι για τη γαλλική πρωτοβουλία, αλλά και για την «επαμφοτερίζουσα» στάση της ΕΣΣΔ— θύμιζαν τη «γαλλική» (και όχι αγγλο-γαλλο-ισραηλινή...) επιδρομή κατά της Αιγύπτου, το 1956, που συνδυάστηκε με τη σοβιετική επέμβαση στη Βουδαπέστη! Από ποιον και πώς γράφεται η ιστορία;

ΚΑΙ Η κυβέρνησή μας; Η κυβέρνηση, σχεδόν ευδαιμών, μας θυμίζει ότι απέχουμε 2,5 χιλιάδες χιλιόμετρα από το (τυχόν) θέατρο του πολέμου, ότι διαθέτουμε επάρκεια καυσίμων, αλλά και τροφίμων και άλλων αγαθών («και του πουλιού το γάλα», θα έλεγε ο Α.Β.), ότι δεν υπάρχει θέμα επιστράτευσης, ότι πάρθηκαν όλα τα προσηκόντα μέτρα, ότι... ότι και, συνεπώς, «ουδείς λόγος ανησυχίας υφίσταται». Μόνο που η ειρήνη κινδυνεύει. Μόνο που κάθε λεπτό, μετά την εκπνοή του «τελεσιγράφου», είναι —όπως είπε ένας Αμερικανός αναλυτής— «δάνειος χρόνος». Μητέρα, μητέρα / που να 'ναι το μακρόθυμο χέρι σου / ν' ακούσουμε την αυγή και τη θάλασσα... □

της Τέτας Παπαδοπούλου

Σκίτσο του PANCHO στη Monde (16-1-91).

Η κρίση
στον
Κόλπο

Η αμηχανία της Ευρώπης

Το τελεσίγραφο των Ηνωμένων Εθνών έχει εκπνεύσει. Οι διπλωματικές προσπάθειες έχουν, ουσιαστικά, εξαντληθεί. Ο Σαντάμ Χουσεϊν, ο σύγχρονος σατράπης της Βαγδάτης, δεν κάμπτεται. Ουδεμία κίνηση εκ μέρους του που να προδίδει κάποια διαφοροποίηση. Ουδεμία αντίδραση. Δεν απάντησε ούτε στη δραματική έκκληση που του απηύθυνε, καθώς εξέπνεε το τελεσίγραφο, ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ. Κι αν σε όλο τον κόσμο γίνονται διαδηλώσεις εναντίον του πολέμου, ποιος πιστεύει, πλέον, ότι θα υπάρξει ειρηνική λύση;

«**Β**ρισκόμαστε δύο βήματα πριν από τον πόλεμο, ωστόσο είμαι έτοιμος ακόμα και την τελευταία στιγμή, εφ' όσον χρειαστεί, να πάω στη Βαγδάτη», δήλωνε την Κυριακή 13 Ιανουαρίου στη γαλλική τηλεόραση (TF1) ο Πολάν Ντυμά. Την επομένη, 14 Ιανουαρίου, ο πρεσβευτής του ΙΡΑΚ στα Ηνωμένα Έθνη ανακοίνωσε ότι πιθανώς θα αναχωρούσε για τη Βαγδάτη ο Γάλλος υπουργός Εξωτερικών. Η αποστολή του θα ήταν μια έσχατη προσπάθεια παρέμβασης, την έσχατη στιγμή. Μια τελευταία ελπίδα για να λυθεί ειρηνικά η μεγαλύτερη διεθνής κρίση που έχει αντιμετωπίσει η ανθρωπότητα από το τέλος του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου. Ο Πολάν Ντυμά θα πρότεινε στον Σαντάμ Χουσεϊν ένα «γαλλικό» σχέδιο ειρήνης. Τελικά, το ταξίδι του Γάλλου υπουργού Εξωτερικών ματαιώθηκε, όμως η Γαλλία ανέλαβε μια εντυπωσιακή διπλωματική πρωτοβουλία που, εξ άλλου, από ημέρες αναμενόταν.

Μετά την αποτυχία των συνομιλιών του Τζέιμς Μπέικερ με τον Ταρίκ Αζίζ στη Γενεύη, μετά την αποτυχία των συνομιλιών που είχε στη Βαγδάτη, ο γενικός γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών Σαβιέ Περέζ ντε Κουεγιάρ με τον Σαντάμ Χουσεϊν, μετά την απόφαση των υπουργών Εξωτερικών των Δώδεκα να μη μεταβεί αντιπροσωπεία της ΕΟΚ στην ιρακινή πρωτεύουσα γιατί «ο Σαντάμ Χουσεϊν είναι αδιάλλακτος» και επομένως οι οποιοσδήποτε συνομιλίες μαζί του «δεν θα ήταν εποικο-

δομητικές», η Γαλλία παρενέβη θεαματικά. Ήταν η μόνη σημαντική κίνηση - παρέμβαση ευρωπαϊκής χώρας.

Την Τρίτη 15 Ιανουαρίου, στη μαραθώνια συνεδρίαση του Συμβουλίου Ασφαλείας, η Γαλλία παρουσίασε ένα σχέδιο ειρήνης με το οποίο όμως δεν συμφώνησαν οι ΗΠΑ και η Αγγλία. Βασική ιδέα του σχεδίου αυτού ήταν η αποχώρηση του Ιράκ, βάσει ρητού χρονοδιαγράμματος, από το Κουβέιτ και η σύγκληση διεθνούς διάσκεψης για το Μεσανατολικό στην ατζέντα της οποίας θα συμπεριλαμβάνετο και το παλαιστινιακό πρόβλημα. Αυτή η διεθνής διάσκεψη θα μπορούσε να αποτελέσει το πρόσχημα για να αποχωρήσει ο σατράπης της Βαγδάτης από το Κουβέιτ «αξιοπρεπώς» και έτσι να αποφευχθεί ο πόλεμος. Η πρόταση εκ μέρους της Γαλλίας —και όχι μόνον εκείνης— διεθνούς διάσκεψης για το πρόβλημα της Παλαιστίνης δεν είναι και καινούργια. Την είχε θέσει, για πρώτη φορά, ο Φρανσουά Μιτεράν το 1984 κατά τη διάρκεια της επίσημης επίσκεψής του στην Ιορδανία.

Όταν στις 2 Αυγούστου ο Σαντάμ Χουσεϊν εισέβαλε και κατέλαβε το Κουβέιτ κατά κανένα τρόπο δεν συνάρτησε τη βάρβαρη ενέργειά του με το παλαιστινιακό. Μίλησε, αρχικά, για «εξέγερση του λαού του Κουβέιτ» εναντίον του καθεστώτος, πράγμα που απειχόχθη πως δεν είχε την παραμικρή σχέση με την πραγματικότητα. Αμέσως μετά ο Σαντάμ Χουσεϊν α-

νακοίνωσε ότι θα «βοηθήσει» να σχηματιστεί νέα κυβέρνηση στο Κουβέιτ, αλλά όμως δεν βρήκε... διαθέσιμα μέλη. Μόνον δέκα ημέρες μετά από την εισβολή συνέδασε ο σατράπης της Βαγδάτης την κατοχή του Κουβέιτ με το πρόβλημα της Παλαιστίνης, κι άφησε να εννοηθεί ότι ενδεχομένως θα αποχωρούσε από το αραβικό εμιράτο εφ' όσον λυνόταν το πρόβλημα αυτό. Επιχείρημα, ασφαλώς, εκ των υστέρων. Πάντως τούτο ακριβώς το σημείο προσπάθησε να εκμεταλλευθεί το «γαλλικό σχέδιο».

Οδεύουμε προς τον πόλεμο. Η κρίση στον Περσικό Κόλπο, εκτός όλων των άλλων, ήταν αποκαλυπτική και για το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η Ευρώπη. Η Ευρώπη των Δώδεκα δεν έχει διαμορφώσει ακόμη κοινή εξωτερική πολιτική. Στο Συμβούλιο Ασφαλείας κατατέθηκε η πρόταση της Γαλλίας: όχι η πρόταση των χωρών της Ευρώπης ή των χωρών της Κοινότητας. Και την ίδια στιγμή ενώ τα βλέμματα όλου του κόσμου, δικαιολογημένα ασφαλώς, είναι στραμμένα στον Περσικό Κόλπο (όπως το 1956 ήταν στραμμένα στο Σουέζ) ο Κόκκινος Στρατός έπνιξε στο αίμα τη Λιθουανία (όπως έκανε το 1956 στη Βουδαπέστη) και απειλεί τις άλλες δυο μικρές χώρες της Βαλτικής, τη Λετονία και την Εσθονία. Η Ευρώπη στέκεται αμήχανη και αδύναμη μπροστά σε όσα τραγικά συμβαίνουν τόσο στο «δικό της» χώρο όσο και στον Περσικό Κόλπο.

Τις ώρες που διαβάσετε τις γραμμές αυτές έχει ήδη παρέλθει ένα εικοσιτετράωρο από την εκπομπή του τηλεγράφων του Συμβουλίου Ασφαλείας, προς τον Σαντάμ Χουσεϊν.

Τη στιγμή που γράφονται οι γραμμές αυτές, ένα εικοσιτετράωρο μόνο υπολείπεται ως την «ώρα της αλήθειας»...

Στο μεταξύ διάστημα, πολλά μπορεί να έχουν γίνει...

Όπως μπορεί να μην έχει αλλάξει και τίποτα...

Ας απομακρυνθούμε, λοιπόν, από την τρέχουσα ροή των γεγονότων, που έτσι κι αλλιώς θα είναι εξαιρετικά «πυκνά» τα επόμενα εικοσιτετράωρα...

Ας δούμε, λοιπόν, αυτό που ονομάστηκε «κρίση στον Περσικό» από κάποια απόσταση...

Διότι ανεξάρτητα από τις εξελίξεις των αμέσως επόμενων ημερών (ή εβδομάδων) η κρίση του Κόλπου έχει ήδη αλλάξει τον κόσμο που ξέραμε δραματικά, και έχει δρομολογήσει αλλαγές, ακόμα σοβαρότερες, για το απώτερο μέλλον, ανεξάρτητα από το τι θα γίνει στην κορύφωση της κρίσης.

του Χρυσάνθου Λαζαρίδη

Κατά τη διάρκεια της κρίσης αυτής είδαμε τρία πολύ ενδιαφέροντα φαινόμενα να ξετυλίγονται:

Οι υπερδυνάμεις αποστασιοποιούνται από τους «τοποτηρητές» τους...

• Πρώτον, η Σοβιετική Ένωση εγκατέλειψε πλήρως το Ιράκ και στράφηκε εναντίον του, κι ας ήταν η ίδια που το εγκατέστησε ως κράτος-χωροφύλακα στην περιοχή, και ας το εξόπλισε με υπερσύγχρονα όπλα. (Αν και τα χημικά τα έδωσαν στον Σαντάμ Χουσεϊν οι Γερμανοί, το υπερ-κανόνι οι Εγγλέζοι και τα ατομικά όπλα... παρ' ολίγον να τα δώσουν οι Γάλλοι, ενώ η Σοβιετική Ένωση αποτέλεσε τον κύριο «τροφοδότη» του ιρακινού συμβατικού οπλοστασίου...)

Παράλληλα, την ίδια εποχή, η Ουάσιγκτον απομακρύνεται από το Ισραήλ, ψηφίζει δύο φορές εναντίον του στο Συμβούλιο Ασφαλείας – πράγμα πρωτοφανές στην ιστορία – αρχίζει να εφοδιάζει με υπερσύγχρονα όπλα τη Σαουδική Αραβία – πράγμα, επίσης, «ανεπίτρεπτο» ως πρόσφατα, για το ισραηλινό λόμπυ στις ΗΠΑ – και προσεγγίζει τη Συρία.

Κατά τους τελευταίους μήνες, επίσης, πληθαίνουν οι διπλωματικές επαφές ανωτάτου επιπέδου μεταξύ Σοβιετικών και Ισραηλινών!

Έχουμε, λοιπόν, αμφότερες τις υπερδυνάμεις, όχι μόνο να αποστασιοποιούνται, μερικές ή ολικώς, από τον παραδοσιακό «στυλοβάτη» και «τοποτηρητή» τους στην περιοχή (η Μόσχα από το Ιράκ και η Ουάσιγκτον από το Ισραήλ), αλλά να πλησιάζουν και τους τοπικούς «εχθρούς» των καθεστώτων που οι ίδιες θωράκισαν (η Μόσχα το Ισραήλ και η Ουάσιγκτον την Συρία)...

Η αλληλεξάρτηση των υπερδυνάμεων

Πρώτη σημαντική εξέλιξη, λοιπόν:

Κατά τη διάρκεια της κρίσης στον Περσικό κόλπο, οι παραδοσιακοί δεσμοί των δύο υπερδυνάμεων με τα κράτη-χωροφύλακες που οι ίδιες είχαν «στήσει» στη Μέση Ανατολή, πολλαπλώς αποδυναμώνονται.

Να σημειωθεί ότι σε κάθε προηγούμενη τοπική κρίση του παρελθόντος – στη Μέση Ανατολή ή αλλού – το αντίθετο ακριβώς συνέβαινε: Οι δύο υπερδυνάμεις ενίσχυαν με κάθε τρόπο τους «το-

ποτηρητές» τους στην περιοχή...

• Δεύτερη καινοφανής εξέλιξη: Κατά τη διάρκεια της κρίσης στον Περσικό, Ουάσιγκτον και Μόσχα συνεργάστηκαν αποφασιστικά...

Κι όχι μόνο συνεργάστηκαν μεταξύ τους, αλλά ανέδειξαν το Συμβούλιο Ασφαλείας σε όργανο που πραγματικά θεσμοθετεί και επιβάλλει το Διεθνές Δίκαιο.

Δύο παρατηρήσεις στο σημείο αυτό:

– Ίσως το μεγάλο στρατηγικό σφάλμα του Σαντάμ Χουσεϊν είναι ότι δεν πρόβλεψε, όταν ξεκίνησε να καταλάβει το Κουβέιτ, μια τέτοια, χωρίς προηγούμενο, αμερικανοσοβιετική συνεργασία εναντίον του.

– Και η συνεργασία αυτή δεν οφείλεται, όπως πιστεύουν πολλοί, στην «αποδυνάμωση» του διεθνούς ρόλου των Σοβιετικών:

Η Μόσχα δεν «σύρθηκε» από την Ουάσιγκτον.

Για την ακρίβεια, η Ουάσιγκτον έχει ανάγκη τη Μόσχα για να χτυπήσει τον Σαντάμ Χουσεϊν, όσο ακριβώς η Μόσχα έχει ανάγκη την Ουάσιγκτον για να αποτρέψει τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης...

Χωρίς την απόλυτη διπλωματική συμπαράσταση της Μόσχας, η Ουάσιγκτον δεν θα μπορούσε να εκμαιεύσει τις δώδεκα αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας που «στρίμωξαν» τον Σαντάμ Χουσεϊν στη γωνία.

Και χωρίς το τηλεσίγραφο του Συμβουλίου Ασφαλείας (ψηφίσμα 678/90), ο πρόεδρος Μπους είχε ελάχιστες ελπίδες να εξασφαλίσει την έγκριση του Κογκρέσσου για χρήση στρατιωτικής βίας κατά του Ιράκ.

Δεύτερο σημαντικό φαινόμενο, λοιπόν:

Κατά τη διάρκεια της κρίσης στον Περσικό δημιουργήθηκε μια αλληλεξάρτηση στις αποφάσεις και στη διεθνή πολιτική των υπερδυνάμεων!

Αντί για τις ανταγωνιστικές σχέσεις που υπήρχαν καθ' όλη τη διάρκεια του διπολισμού, ΗΠΑ και ΕΣΣΔ ανέπτυξαν σχέσεις αλληλεξάρτησης.

Αναγκαστική η λύση του Μεσανατολικού

• Τρίτη εξέλιξη, επίσης καθοριστική: Κατά τη διάρκεια της κρίσης στον Περσικό η επίλυση του Μεσανατολικού έκανε μεγάλα βήματα προς τα μπρος.

Δύο επεξηγηματικές παρατηρήσεις στο σημείο αυτό:

– Η συντριβή του Σαντάμ Χουσεϊν, ίσως λύσει το πρόβλημα του Κουβέιτ, αλλά θα δημιουργήσει ένα νέο σοβαρότερο – και πλέον εκρηκτικό – πρόβλημα μακροπρόθεσμα: Την έξαρση του αραβικού εθνικισμού.

Ο μόνος τρόπος για να εκτονωθεί έγκαιρα ο εθνικισμός αυτός, είναι με την άμεση λύση του Παλαιστινιακού.

Η απόφαση να αναμετρηθούν με τον Σαντάμ Χουσεϊν – είτε αυτό οδηγήσει σε ένοπλη σύρραξη, είτε όχι, πολύ περισσότερο αν οδηγήσει σε πόλεμο – εγκλωβίζει

Πέρα από τον Πόλεμο

υποχρεωτικά τις ΗΠΑ σε μια τροχιά που θα έχει κατάληξη την επίλυση και του Παλαιστινιακού!

Κρίση και πετρέλαιο

Μία δεύτερη παρατήρηση: Πρέπει να διαχωρίζουμε την εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ, από την πρωτόγνωρη διάσταση που πήραν οι εξελίξεις μετά την αποστολή αμερικανικών στρατευμάτων στον Περσικό κόλπο και την επιβολή εμπάργκο κατά του Ιράκ!

• Την κρίση στην αγορά πετρελαίου δεν την δημιούργησε η εισβολή στο Κουβέιτ.

Τη δημιούργησε η αμερικανική επέμβαση και οι αποφάσεις του ΟΗΕ.

Στους μήνες που μεσολάβησαν από τότε, η προσφορά πετρελαίου στη διεθνή αγορά είναι στην πραγματικότητα μεγαλύτερη απ' ό,τι ήταν πριν την 2α Αυγούστου!

Αν οι ΗΠΑ δεν είχαν εκστρατεύσει στον Περσικό κόλπο, αν η εισβολή στο Κουβέιτ είχε ξεχαστεί μετά από κάποιες ρητορικές διαμαρτυρίες στα Ηνωμένα Έθνη, η αγορά του πετρελαίου θα είχε προ πολλού «εξομαλυνθεί» (η κερδοσκοπία θα είχε εκλείψει), και οι τιμές του «μαύρου χρυσού» θα είχαν ισορροπήσει κοντά στα επίπεδα όπου διακυμαίνονταν προ της 2ας Αυγούστου.

Άλλωστε, το Ιράκ είχε κάθε λόγο να πουλήσει επείγοντως πετρέλαιο.

• Το δεύτερο στοιχείο που πρέπει να προσέξουμε είναι ότι η έξαρση του αραβικού εθνικισμού που τροφοδοτήθηκε από τη στιγμή που έφθασαν τα αμερικανικά στρατεύματα στον Περσικό κόλπο και άρχισε η αντίστροφη μέτρηση της σύγκρουσης καθώς του Σαντάμ Χουσεϊν.

Αν η κατάληψη του Κουβέιτ, από το Ιράκ είχε περάσει απαρατήρητη από τον «έξω κόσμο» θα είχε το εξής αποτέλεσμα: Θα αποδυνάμωνε την ενότητα των Αράβων – δεν θα θέριευε τον εθνικισμό του.

Η άνοδος των τιμών του πετρελαίου ήλθε τη χειρότερη δυνατή στιγμή για την οικονομία των ΗΠΑ, όταν βρισκόνταν στο κατώφλι της ύφεσης.

Γιατί άραγε, να αποφασίσουν

οι ΗΠΑ μια εκστρατεία στην άλλη άκρη της γης, που όχι μόνο επιθάρυνε το – δραματικά ελλειμματικό – προϋπολογισμό τους, αλλά και έσπρωχνε την οικονομία τους σε ύφεση (μέσω των επιπτώσεών της στις τιμές ενέργειας);

Ποιος χάνει, ποιος κερδίζει...

Πολλοί έσπευσαν να δώσουν δύο «εύκολες» απαντήσεις στο ερώτημα αυτό:

– Για να «αναξωογονήσουν», την οικονομία τους, μέσα σε πολεμικές δαπάνες.

– Για να «βουλιάξουν» τις «ανταγωνίστριες» τους οικονομικά δυνάμεις – την Ευρώπη και την Ιαπωνία – που εξαρτώνται περισσότερο από την άνοδο των τιμών ενέργειας...

Αμφότερες οι απαντήσεις αυτές είναι απελπιστικά λαθεμένες, και δεν υποστηρίζονται ούτε από τα στατιστικά στοιχεία, ούτε από την πραγματικότητα.

• Πρώτα-πρώτα, η στρατιωτική επέμβαση στον Περσικό δεν ξεκίνησε ούτε μπορούσε να είναι, μακροχρόνια πολεμική εκστρατεία, όπως η αμερικανική εμπλοκή στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στην Κορέα ή στο Βιετνάμ...

Οι μακροχρόνιες εκστρατείες, όντως, «αναξωογονούν» την οικονομία μέσα από πολεμικές δαπάνες, για παραγγελίες καινούργιου πολεμικού υλικού.

Αντίθετα, η εκστρατεία στον Περσικό έγινε αυστηρά με το υπάρχον υλικό. Και έγινε για να διαρκέσει λίγο, δεδομένου ότι το διεθνές «μέτωπο» που τη στηρίζει δεν μπορούσε να κρατηθεί ενωμένο για πολύ χρόνο...

Κατά τη διάρκεια της κρίσης στον Περσικό η ανεργία ανέβηκε στις ΗΠΑ (από 5,4% τον Ιούλιο, στο 6% τον Δεκέμβριο), ενώ, στο μεταξύ, σημαντικές παραγγελίες νέων υπερσύγχρονων οπλικών συστημάτων καταργήθηκαν, χωρίς να υπάρξουν καινούργιες. Τελευταίο «θύμα», προ ολίγων ημερών, το νέο αεροπλάνο τύπου «Σταλθ» («αόρατος»), ειδικό για χρήση της ναυτικής αεροπορίας.

Εξάλλου, το μακροχρόνιο δημοσιονομικό πρόγραμμα των

ΗΠΑ εξακολουθεί να προβλέπει περιστολή – όχι αύξηση – των αμυντικών δαπανών, παρά την κρίση στον Περσικό!

• Επίσης, πρέπει να επισημανθεί ότι από τη μέρα που άρχισε η εγκατάσταση αμερικανικών δυνάμεων στην Σαουδαραβία, ως σήμερα – και χωρίς να ριχτεί ούτε μία σφαίρα – οι Αμερικανοί επιβαρύνθηκαν με πρόσθετες δαπάνες 36 δισεκατομμυρίων δολαρίων περίπου.

Την ίδια εποχή, οι Σαουδάραβες, μόνο επωφελήθηκαν – από τις αυξημένες πωλήσεις πετρελαίου, σε αυξημένες τιμές – με πρόσθετο κέρδος 40 δισεκατομμυρίων δολαρίων περίπου.

Κι αυτό, δίχως να υπολογίσουμε το τεράστιο κόστος του ίδιου του πολέμου για τις ΗΠΑ (και το πρόσθετο κέρδος πωλήσεων πετρελαίου σε αστρονομικές τιμές κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων, για τους Σαουδάραβες)...

Φυσικά θα υπάρξει κάποια ανακύκλωση κεφαλαίων! Αλλά αυτή μέχρι στιγμής είναι πολύ μικρότερη απ' όσο κοστίζει η εκστρατεία στους Αμερικανούς, κι απ' όσο οφείλει οικονομικά τους Σαουδάραβες.

Εναντι 36 δισ. που τους κόστισε ήδη, οι Αμερικανοί ευελπιστούν να πάρουν πίσω γύρω στα 13-15 δισ. το πολύ.

Αντίθετα, οι Γερμανοί και οι Γαλλοί – κύριοι οικονομικοί ανταγωνιστές των ΗΠΑ – έχουν μεν μεγαλύτερη εξάρτηση από εισαγωγές πετρελαίου, αλλά έχουν μηδενικό κόστος προϋπολογισμού.

Δεν συμμετέχουν στην εκστρατεία, δεν στείλουν δυνάμεις στον Περσικό, μόνο συμβολική βοήθεια έδωσαν. Κι αυτή όχι σε χρήματα όλη! Μέρος της «συμβολής» τους ήταν σε πλεονάζον υλικό (στρατιωτικό, ιατροφαρμακευτικό κ.λπ.).

Συνεπώς, οι οικονομίες τους πλήττονται πολύ λιγότερο!

Απόδειξη; Σήμερα η οικονομία της Ιαπωνίας είναι καλύτερα απ' ό,τι πριν την κρίση και η γερμανική οικονομία έχει πολύ λίγο επηρεαστεί, ενώ η αμερικανική οικονομία θυσιάζεται σε ύφεση, που προβλέπεται να είναι από τις σκληρότερες

και πέρα από τον Κόλπο...

της μεταπολεμικής εποχής:

Γιατί μπλέχθηκαν οι ΗΠΑ;

Μένει λοιπόν το ερώτημα:

– Γιατί τάχα οι ΗΠΑ να επιχειρήσουν μια εκστρατεία όταν επιβαρύνει τον ήδη ελλειμματικό προϋπολογισμό τους, θυθίζει την οικονομία τους στην ύφεση, πλήττει τις ίδιες περισσότερο απ' ό,τι τους οικονομικούς ανταγωνιστές τους;

– Κι ένα ερώτημα ακόμα:

Γιατί οι ΗΠΑ να διακινδυνεύουν μια εκστρατεία, η οποία ακόμα κι αν πετύχαινε το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα (συντριβή του Σαντάμ Χουσεϊν) θα δημιουργούσε εκρηκτικό πρόβλημα στη Μέση Ανατολή, πυροδοτώντας τον **αραβικό εθνικισμό**;

Γιατί να διακινδυνεύσουν μια εμπλοκή που θα θέσει πραγματικά σε κίνδυνο τα μακροπρόθεσμα συμφέροντά τους στο χώρο του πετρελαίου;

Τι είχαν να φοβηθούν αν άφηναν τον Σαντάμ Χουσεϊν να κρατήσει το Κουβέιτ (αποτρέποντάς τον, απλώς, από το να πάρει και τη Σαουδική Αραβία);

μεις σ' έναν κοσμο χωρισμένο στα δύο!

Δεν αρκεί να συνειδητοποιήσουμε ότι η κατάρρευση του διπολισμού στην Ευρώπη επιφέρει **δραματικές αλλαγές στην περιφέρεια**! Και πρώτα απ' όλα τη βαθμιαία **εγκατάλειψη** των κρατών-χωροφυλάκων που οι υπερδυνάμεις είχαν δημιουργήσει στον Τρίτο Κόσμο για να επιβάλλουν τα συμφέροντά τους και να διατηρούν τον «έλεγχό» τους σε περιοχές στρατηγικής σημασίας...

Από την περίοδο όπου οι υπερδυνάμεις **εκμεταλλεύονται** τις τοπικές κρίσεις για να δημιουργήσουν στρατιωτικά προπύργια στον Τρίτο Κόσμο, περνάμε σε μια εποχή όπου ανοίγει ο δρόμος για την **επίλυση** των τοπικών κρίσεων, την ανάδειξη νέων εθνών, την οικονομική συνεργασία τους και τη **συλλογική ασφάλειά τους**.

Η δημιουργία καθεστώτος συλλογικής ασφάλειας στην περιφέρεια, είναι απαραίτητο **συμπλήρωμα** και αναγκαίο **επακόλουθο** της **κατάρρευσης του διπολισμού** στην Ευρώπη.

παρέλυε από τα εκατέρωθεν «θέτο» που ασκούσαν, τότε η Ουάσιγκτον, τότε η Μόσχα...

Αντίθετα, η εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ είναι η **πρώτη** μείζων τοπική κρίση **μετά** την κατάρρευση του διπολισμού.

Αν πέρναγε ατιμώρητη, αν γινόταν αποδεκτή από τη διεθνή κοινότητα, θα ακύρωνε κάθε προοπτική για τη δημιουργία καθεστώτος συλλογικής ασφάλειας στην περιφέρεια. Θα ενθάρρυνε την **επιθετικότητα** κάθε παραδοσιακού κράτους-χωροφύλακα στον Τρίτο Κόσμο. Και θα απελευθέρωνε όλες εκείνες τις **εντάσεις** που ο διπολικός κόσμος κρατούσε υπό έλεγχο...

Αν το Ιράκ αφηνόταν ανενόχλητο να καταβροχθίσει το Κουβέιτ, ποιος θα μπορούσε να υποχρεώσει αύριο το Ισραήλ να επιστρέψει τα παλαιστινιακά εδάφη;

Σε μια εποχή που ολόκληρη η Ασία θράζει από εθνικιστικές εξάρσεις και σαρώνεται από κινήματα πανισλαμισμού και παντουρκισμού, η ανοχή απέναντι στο Ιράκ και η «επιθράβευση» της

κατάληξη κάθε υπερδύναμης στην ιστορία: Να διεκδικήσει, κάποια στιγμή, ρόλο μεγαλύτερο από τις δυνάμεις της. Και να συνθλιβεί υπό το βάρος του ρόλου αυτού...

Η κρίση στον Περσικό δεν ανοίγει το δρόμο για την «αμερικανική μονοκρατορία». Αντίθετα αποτελεί το «**λυκόφως**» της εποχής των δύο υπερδυνάμεων...

Και ο Σαντάμ Χουσεϊν δεν αποτελεί «εκδικητή» του «καταπιεσμένου» Τρίτου Κόσμου, που συγκρούεται με τις μεγάλες δυνάμεις: Αποτελεί προϊόν της εποχής των υπερδυνάμεων που αρνείται να συνθηκολογήσει με μια νέα εποχή. Μια εποχή που **αχρηστεύει** τα κράτη-χωροφύλακες.

Αντιφάσεις «κεκτημένης ταχύτητας»...

Είναι εκπληκτικό, αλλά, όσοι προσπαθούν να ερμηνεύσουν τον κόσμο του **μέλλοντος** με όρους δανεισμένους από την εποχή του διπολισμού, αντιδρούν με τα αντανakλαστικά ενός παρωχημένου αντιαμερικανισμού, και περιπίπτουν σε τραγελαφικές αντιφάσεις:

οδηγεί στην αποδυνάμωση των κρατών-χωροφυλάκων και την επιβολή συλλογικής ασφάλειας...

– Διακηρύσσουν: «όχι πολεμο για το πετρέλαιο», τη στιγμή που αυτός που έκανε πόλεμο για το πετρέλαιο ήταν ο **Σαντάμ Χουσεϊν**.

Υποκρισία και διεθνής πολιτική

– Ιδιαίτερα στην Ελλάδα, ένα κράμα **αντιαμερικανισμού, πασιφισμού και απομονωτισμού** κατήγειλε την υποκρισία των μεγάλων δυνάμεων της Δύσης, που θέλουν να τιμωρήσουν τον Σαντάμ Χουσεϊν και την εισβολή στο Κουβέιτ, ενώ αντάμειψαν πλουσιοπάροχα την Άγκυρα για τη δική της εισβολή στην Κύπρο.

Καμιά αμφιβολία, ότι πρόκειται για **ολοκάθαρη υποκρισία!**

Μόνο που αν καθορίζαμε τη διεθνή πολιτική μας με κριτήριο ποιος είναι **υποκριτής** και ποιος όχι, θα έπρεπε να ...μισούμε όλο τον κόσμο.

Ακόμα και τον εαυτό μας!

Γιατί είναι επίσης υποκρισία, εμείς – που τόσα χρόνια καταγγέλαμε τις μεγάλες δυνάμεις, ότι δεν κάνανε τίποτα για να εξαναγκασθεί η Τουρκία να φύγει από την Κύπρο – και δυσφορούμε τώρα, όταν εκστρατεύουν κατά του Ιράκ για να το εκδιώξουν από το Κουβέιτ.

Πρόκειται αναμφισβήτητα για «**δύο μέτρα και δύο σταθμά**» εκ μέρους του Συμβουλίου Ασφαλείας...

Αλλά όταν αλλάζει ο κόσμος τόσο δραστικά, συμφέρον δικό μας είναι το **δίκαιο** που εμποδώνεται στο Κουβέιτ να εμπεδοθεί και στην Κύπρο.

Όχι να αντιμετωπισθεί το Ιράκ με τα ίδια «**ημίμετρα**» που αντιμετωπίστηκε η Τουρκία, ούτε να επικρατήσουν στο Κουβέιτ, τα ίδια «**τετελεσμένα**» που τείνουν να διαμελίσουν την Κύπρο.

Ένας φιλοαμερικανικός... «αντιαμερικανισμός»

Ακόμα, η λογική ενός παρωχημένου αντιαμερικανισμού, που υποπετεύεται παντού «μπεριαλστικές συνωμοσίες» και «σχεδίστρατιωτικής επέκτασης των ΗΠΑ», δεν βλέπει τη φοβερή κρίση στην οποία οδηγείται η «σχυρότερη σύγχρονη υπερδύναμη»:

Τέτοια **υπερτίμηση** των δυνατοτήτων της Αμερικής δεν θα την περίμενε κανείς ούτε από τους φανατικούς **θαυμαστές** της:

Και είναι όντως, ειρωνικό, την ώρα που η αμερικανική οικονομία καρκινοβατεί, την ώρα που αρχισε αλυσιδωτή αντίδραση τραπεζικών χρεωκοπιών στις ΗΠΑ, την ώρα που οι ίδιοι οι Αμερικανοί πασχίζουν να περικόψουν τα ανεξέλεγκτα ελλείμματα του προϋπολογισμού τους, οι παραδοσιακοί επικριτές τους να θεωρούν δεδομένη την... αμερικανική διεθνή «**μονοκρατορία**».

Όντως με το μυαλό κολλημένο στο **παρελθόν του διπολισμού**, δεν μπορούμε να κατανοήσουμε αλλά ούτε και να δραματοποιούμε τον κόσμο του **μέλλοντος**.

Και όποιος δεν μπορεί να οραματισθεί το μέλλον, δύσκολα θα διεκδικήσει μια θέση σ' αυτό!

Πολύ δύσκολα...

Μήπως ο Σαντάμ δεν θα ήταν πρόθυμος να τους πουλήσει όσο πετρέλαιο ήθελαν σε τιμές «λογικές»;

– Γιατί, άραγε, ενεπλάκησαν σε μια αναμέτρηση που θα τις υποχρεώσει μακροπρόθεσμα να αλλάξουν την παραδοσιακή πολιτική τους στην περιοχή και να **αποστασιοποιηθούν** από τα πιο σταθερά «ερείσματά» τους;

Από το διπολισμό στη συλλογική ασφάλεια

Τα ερωτηματικά αυτά είναι **αδύνατον** να απαντηθούν όσο υποθέτουμε ότι οι ΗΠΑ εξακολουθούν να πολιτεύονται όπως έκαναν τα τελευταία 45 χρόνια, όσο δηλαδή εξακολουθούμε να αντιμετωπίζουμε τις ΗΠΑ σαν κι αυτό που ήταν στην εποχή του διπολισμού: Μια από τις ανταγωνιστικές υπερδυνά-

Η εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ δεν είναι... «πιο παράνομη» απ' ό,τι η προσάρτηση της δυτικής όχθης του Ιορδάνη από το **Ισραήλ** ή απ' ό,τι η εισβολή της **Συρίας** στο Λίβανο ή της **Τουρκίας** στην Κύπρο...

Νομικές συγκρίσεις και ιστορικές διαφορές

Από **νομική** ή **ηθική** άποψη οι ενέργειες αυτές είναι **απόλυτα συγκρίσιμες** και εξίσου **απαράδεκτες** ή **απεχθείς**.

Υπάρχει, όμως μια **ιστορική** διαφορά:

Όλες οι άλλες διεθνείς παρανομίες έγιναν στην εποχή του **διπολισμού**, όταν τα δίκαια των αδύναμων εθνών συντρίβονταν στις συμπληγάδες του ανταγωνισμού ανάμεσα στις δύο υπερδυνάμεις: Όταν το Συμβούλιο Ασφαλείας

επιθετικότητάς του, θα δημιουργούσε μακροπρόθεσμα πολύ μεγαλύτερους **κινδύνους** για τη διεθνή ειρήνη, απ' ό,τι η εκστρατεία κατά του **απομονωμένου** πολιτικά και **στιγματισμένου** διεθνώς Σαντάμ Χουσεϊν.

Η διεθνής εκστρατεία του Σαντάμ έγινε **όχι για το πετρέλαιο**, αλλά για να ανοίξει ο δρόμος προς την **εμπέδωση** ενός καθεστώτος **συλλογικής ασφάλειας!**

Και οι ΗΠΑ πρωτοστατούν, διότι τούτο επιβάλλει η σημερινή θέση τους «**σχυρότερης** στρατιωτικής δύναμης».

Άλλωστε είναι μια μοναδική ευκαιρία να συνειδητοποιήσουν οι Αμερικανοί ότι ο ρόλος αυτός είναι **δυσθάστατος**, και επιφέρει ευθύνες που δεν θα είναι σε θέση να επωμίζονται για πολύ ακόμα...

Επιτέλους, αυτή ήταν η μοιραία

– Βλέπουν την «**παρανομία**» σε μια στρατιωτική εκστρατεία που στηρίζεται από 12 αλληπλληλες αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας:

– Και βλέπουν τη «**νομιμότητα**» σε μια ωμή στρατιωτική εισβολή, που πραγματοποιήθηκε στο όνομα ενός παραληρηματικού (και ανιστόρητου) **μεγαλοϊδεατισμού!**

– Βλέπουν την «**ειρηνική λύση**» στην επιθράβευση της επιθετικότητας ενός καθεστώτος που έχει εξαπολύσει δύο πολέμους μέσα σε μια δεκαετία! Στο συμβιβασμό με ένα καθεστώς που χρησιμοποίησε **χημικά όπλα**, ενώ πασχίζει να βρει και **ατομικά όπλα**.

– Ταυτόχρονα, διαβλέπουν τον «**πόλεμο**» σε ένα διεθνή συνασπισμό για την εξουδετέρωση αυτού του καθεστώτος! Ένα συνασπισμό, η επικράτηση του οποίου

Η κρίση στην Παιδεία

Το χρονικό των γεγονότων που συγκλόνισαν την Παιδεία και αναστάτωσαν την Πάτρα, την Αθήνα και άλλες πόλεις. Από την Πρωτοχρονιά μέχρι σήμερα.

Ροπαλοφόροι, Βία και ΜΑΤ

Οι μαθητές υποδέχονται το 1991 στα σχολεία. Η κυβέρνηση (σχεδόν σύσσωμη) στο «σώου» του κ. Κυριακού ιδιοκτήτη του «Αντέννα TV» στο κέντρο του Λευτέρη Πανταζή.

Οι καταλήψεις σε όλα σχεδόν τα Γυμνάσια και τα Λύκεια της χώρας συνεχίζονται και στις διακοπές. Χρειάστηκαν οι μεγάλες διαδηλώσεις πριν τα Χριστούγεννα για να «πεισθεί» ο κ. Κοντογιαννόπουλος ότι τα περίφημα Π.Δ. πρέπει να αποσυρθούν. Τη Δευτέρα 17.12 ο πρώην υπουργός Παιδείας είχε ανακοινώσει και τις βασικές του θέσεις για το πολυνομοσχέδιο. Οι μαθητές συνεχίζουν όμως τις καταλήψεις και ζητούν να αποσυρθούν όλα τα μέτρα και ο διάλογος να αρχίσει από μηδενική βάση.

Παραμονές του '91 ο κ. Κοντογιαννόπουλος ανακοινώνει ότι οι απουσίες θα τηρηθούν αυστηρά από τις 7 Ιανουαρίου που αρχίζει η λειτουργία των σχολείων. Αφήνει περιθώριο 8 ημερών...

Την επομένη της Πρωτοχρονιάς ο υπουργός ζητά από τους γονείς να μεσολαβήσουν για το σταμάτημα των καταλήψεων. Οι γονείς αρνούνται την παρέμβαση. «Οι μαθητές και οι γενικές τους συνελεύσεις είναι αρμόδιοι να αποφασίσουν» δηλώνει ο πρόεδρος της ΑΣΓΜΕ κ. Τ. Ματαφιάς.

Ο υπουργός καλεί τους προϊσταμένους των διευθυντών Μέσης Εκπαίδευσης και τους δίνει τις περιφημες «οδηγίες» για το πώς θα ξαναοιζούν τα σχολεία. Το σχέδιο ανακατάληψης αρχίζει. Ανάμεσα στις «οδηγίες» είναι η καταγραφή (φακέλωμα) των μαθητών που συμμετέχουν στις καταλήψεις, η αλλαγή κλειδαριών, οι απειλές για χάσιμο της χρονιάς, οι φήμες για δυσμενείς επιπτώσεις της συνέχισης των καταλήψεων στους μαθητές της Γ' Λυκείου, η υποχρέωση των καθηγητών να πάρουν απουσίες, κλπ.

Η Νομαρχία Αθηνών σε σχετική σύσκεψη εξειδικεύει τις εντολές: Μαθήματα έστω και με έναν μαθητή. Οι διευθυντές να ζητήσουν την «παράδοση» του διδακτηρίου. Αν οι μαθητές αρνηθούν να δώσουν τα κλειδιά να τους ενημερώνουν και για τις οικονομικές ευθύνες τους για τυχόν ζημιές που υπάρχουν στα σχολεία. Η Γκράβα π.χ. «χρεώνεται» με ζημιά 10 εκατ. (!).

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 4/1

Αρχίζει η μεθόδευση της «επιχείρησης ανακατάληψης». Ο κ. Κοντογιαννόπουλος δηλώνει ότι οι μαθητές θα χάσουν τη χρονιά με πάνω από 50 απουσίες. Επιμένει ότι τα μαθήματα θα γίνουν έστω και με έναν μαθητή. Απειλεί τους καθηγητές με ποινικές και πειθαρχικές κυρώσεις. Προωθεί τις «οδηγίες», σε όλη την πυραμίδα των διευθυντών και υποδιευθυντών. Παράλληλα ορισμένοι κυβερνητικοί και άλλοι παράγοντες κινητοποιούνται για να βρεθούν αιθουσες διδασκαλίας εκτός των κατειλημμένων σχολείων.

Οι προτάσεις στη συνάντησή τους με τον υπουργό εκφράζουν την αντίθεσή τους με την εξαγγελία ίδρυσης ιδιωτικών ΑΕΙ. Είναι αντισυνταγματικό και σε βάρος της δημόσιας Ανώτατης Εκπαίδευσης, τονίζουν. Αντίθετα ο υπουργός βρίσκει συμμάχους στο χώρο των ΤΕΙ. Οι περισσότεροι πρόεδροι των ΤΕΙ συμφώνησαν με την υπό όρους ίδρυση ιδιωτικών τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και δήλωσαν ικανοποιημένοι με την προτεινόμενη ανωτατοποίηση των ΤΕΙ.

Στο χώρο των μαθητών η πενταμελής Συντονιστική Επιτροπή Καταλήψεων προτείνει συνέχιση των καταλήψεων για δυο εβδομάδες ακόμη.

Η ΟΛΜΕ αποφασίζει τριώρη στάση για τη Δευτέρα 7.1. Η ΔΑΚΕ διαχωρίζει τη θέση της και καλεί τους καθηγητές «να υπερασπιστούν το δικαίωμα στη μόρφωση έστω και ενός μαθητή».

Αργά το βράδυ ο πρωθυπουργός Κ. Μητσοτάκης μιλώντας σε συνεστιάση της ΔΑΚΕ στο Καρπενήσι, όπου κάνει ένα τετραήμερο διακοπών, επισημαίνει τον κίνδυνο να

χάθει η χρονιά των μαθητών και επιτίθεται εναντίον των κομμάτων της αντιπολίτευσης και της ΟΛΜΕ. Τα κόμματα της αντιπολίτευσης και η ΟΛΜΕ ενισχύουν τις καταλήψεις, τονίζει.

ΣΑΒΒΑΤΟ 5/1.

Στο 15ο Λύκειο Θεσσαλονίκης, τις πρώτες πρωινές ώρες, ο διευθυντής με μια ομάδα γονέων και καθηγητών προσκείμενων στη ΝΔ εισβάλλει στο σχολείο. Αντικαθιστά την κλειδαριά και εγκαθιστά στο γραφείο του ομάδα γονέων και καθηγητών ώστε «να αποτρέψει την είσοδο εξωσχολικών στοιχείων μέσα στο σχολείο» όπως δηλώνει. Το πρώτο και όχι μόνο δείγμα εφαρμογής των οδηγιών ανακατάληψης των σχολείων εφαρμόζεται.

Ρήγμα στην ΑΣΓΜΕ. Πέντε μέλη του Δ.Σ. της Συνομοσπονδίας των γονέων ζητούν να ανοίξουν τα σχολεία. Απαντώντας στην επιστολή των «5» η πλειοψηφία του Δ.Σ. προτείνει συνάντηση όλων των εκπαιδευτικών φορέων με τον υπουργό για την έναρξη δημοσίου διαλόγου για την παιδεία και την αύξηση των δαπανών.

Στο Πολυτεχνείο στη μεγαλύτερη ως τώρα σύσκεψη εκπρόσωποι από 204 σχολεία της Αττικής αποφασίζουν παμμαθητική διαδήλωση για τις 10/1 στα Προπύλαια. Οι μαθητές επιμένουν. Η κυβέρνηση κάνει γνωστό προς κάθε κατεύθυνση ότι δεν υποχωρεί.

ΔΕΥΤΕΡΑ 7/1.

Επεισόδια σε σχολεία της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. «Αγανακτισμένοι» γονείς πρωτοστατούν μαζί με άλλα στοιχεία. Οι μαθητές πραγματοποιούν γενικές συνελεύσεις στα σχολεία για τη συνέχιση ή μη των καταλήψεων. Διευ-

θυντές με μπλοκάκια μαζεύουν παρουσίες στο πεζοδρόμιο.

ΤΡΙΤΗ 8/1.

Οι καταλήψεις στα μισά περίπου σχολεία της χώρας συνεχίζονται. Γίνονται δεκάδες καταγγελίες για εκφοβισμό των μαθητών που είναι υπέρ των καταλήψεων, επεισόδια που προκλήθηκαν από «αγανακτισμένους» γονείς και εξωσχολικά στοιχεία, διαπληκτισμούς, απειλές κλπ. Οι μαθητές όπως δείχνουν οι συνελεύσεις δεν υποχωρούν.

Το υπουργείο ανακοινώνει ότι λειτουργούν από τα 2.624 σχολεία τα 1.604, είναι κατειλημμένα τα 875, και εμποδίζονται λόγω συστέγασης να λειτουργήσουν τα 145. Τα 472 τα αγνοεί. Η επιμονή στη «σκληρή» γραμμή συνεχίζεται.

Σχολές των ΑΕΙ και των ΤΕΙ αποφασίζουν καταλήψεις.

Και ενώ υπάρχει ένα κλίμα έντασης αργά το βράδυ θρηνούμε τον πρώτο νεκρό. Ροπαλοφόροι με επικεφαλής στελέχοι της ΟΝΝΕΔ στην Πάτρα εισβάλλουν στο 3ο Λύκειο το καταλαμβάνουν και διώχνουν τους μαθητές. Οι μαθητές έφυγαν και κάλεσαν τους γονείς τους ενώ ενημέρωσαν και φορείς της πόλης. Στη συμπλοκή που ακολούθησε αργότερα οι ροπαλοφόροι χτυπούν με λαστούς, σιδερόβέργες και άλλα αντικείμενα.

Ο καθηγητής Νίκος Τεμπονέρας 38 χρονών μεταφέρεται κλινικά νεκρός στο νοσοκομείο. Υπάρχουν 3 ακόμη τραυματίες από τη δολοφονική επίθεση των ροπαλοφόρων.

Επικεφαλής των τραμπούκων ήταν οι Γ. Καλαμπόκας πρόεδρος της τοπικής ΟΝΝΕΔ και οι Αλέκος Μαραγκός στέλεχος της ΟΝΝΕΔ, Σπίνος και άλλοι.

Αυτόπτες μάρτυρες καταγγέλλουν ότι είδαν τον Καλαμπόκα να κρατάει σίδερο και να χτυπάει στο κεφάλι τον καθηγητή Ν. Τεμπονέρα.

Αργά τη νύχτα μόλις έγινε γνωστή η δολοφονία του καθηγητή χιλιάδες λαού έκαναν συγκέντρωση και διαδήλωση στην πόλη. Τα ΜΑΤ απαντούν με βία.

ΤΕΤΑΡΤΗ 9/1.

Θύελλα διαμαρτυριών και καταγγελιών από τα κόμματα και τους μαζικούς φορείς για τη δολοφονική επίθεση των τραμπούκων.

Η ΟΛΜΕ συνεδρίασε τα ξημερώματα και αποφάσισε στάση εργασίας. Το μεσημέρι γίνεται πορεία διαμαρτυρίας των καθηγητών στην Αθήνα. Παίρνουν μέρος φοι-

ΑΔΕΔΥ αποφασίζουν στάσεις εργασίας.

Ο Χαρ. Φλωράκης ζητά την παραιτήση του υπουργού Δημόσιας Τάξης και θέτει θέμα δημοκρατικής διακυβέρνησης της χώρας. Στη Βουλή γίνεται επεισόδιο. Ο Κ. Κουλούρης αποκαλεί την κυβέρνηση, «κυβέρνηση δολοφόνων», ο Σ. Πεπονής ζητά την παραιτήση

τητές και μαθητές. Την ίδια ώρα γίνεται πορεία και στην Πάτρα. Διαδηλώσεις γίνονται επίσης στη Θεσσαλονίκη και σε πολλές άλλες πόλεις.

Η αντιπολίτευση καταγγέλλει το παρακράτος. Το Υπουργικό Συμβούλιο συνεδριάζει και ο κ. Κοντογιαννόπουλος υποβάλλει παραίτηση. Ανακοινώνοντας την παραίτησή του στο υπουργείο καλεί και την ηγεσία της ΟΛΜΕ να παραιτηθεί, ενώ επέρριψε ευθύνες για τη δολοφονία του καθηγητή Τεμπονέρα και τα γεγονότα της Πάτρας «στις πολιτικές και συνδικαλιστικές δυνάμεις, οι οποίες επέλεξαν το χώρο της παιδείας ως στίβο σκληρής αναμέτρησης». Νέος υπουργός ο κ. Γ. Σουφλιάς. Η κυβέρνηση υποχωρεί. Ο πρωθυπουργός δηλώνει το βράδυ στην Ένωση Ξένων Ανταποκριτών όπου παρευρέθηκε στο κόψιμο της πίτας ότι η κυβέρνηση δέχεται διάλογο από μηδενική βάση.

Οι εκπρόσωποι 150 Λυκείων της Αθήνας συνεδριάζουν στο Πολυτεχνείο και αποφασίζουν πορεία διαμαρτυρίας την επομένη ημέρα και καθιστική διαμαρτυρία στην Ομόνοια.

Πλήθος ανακοινώσεων οργανώσεων και μαζικών φορέων καταγγέλλουν την κυβέρνηση. ΓΣΕΕ και

Μητσοτάκη, ενώ η Μαρία Δαμανάκη θέτει το ερώτημα «ποιος κυβερνά αυτόν τον τόπο;». Ο πρωθυπουργός δέχεται το αίτημα του ΣΥΝ να γίνει σύζήτηση στη Βουλή για την παιδεία.

Αργά το βράδυ τα ΜΑΤ δημιουργούν κόλαση στην Πάτρα. Είχε προηγηθεί πορεία 40.000 ατόμων. Στο μεταξύ ο καθηγητής Νίκος Τεμπονέρας που ήταν κλινικά νεκρός εξέπνευσε στις 11.10 πριν από το μεσημέρι.

ΠΕΜΠΤΗ 10/1.

Ημέρα βίας και παρακρατικής δράσης στην Αθήνα. Η πιο μεγάλη διαδήλωση μαθητών, φοιτητών και καθηγητών τα τελευταία χρόνια. Ενώ η πορεία εξελίσσεται ομαλά, ξαφνικά μια ομάδα που ακολουθεί την πορεία καιεί ένα αυτοκίνητο της «Γκρουπ 4» που άγνωστο πώς βρέθηκε στη διαδήλωση.

Από εκείνη τη στιγμή —τρεις περίπου το μεσημέρι— και μετά ακολουθεί μια άνευ προηγουμένου επίθεση των ΜΑΤ με δακρυγόνα εναντίον των διαδηλωτών μαθητών, καθηγητών, φοιτητών και γονέων στο κέντρο της Αθήνας.

Οι συγκρούσεις έχουν μετατρέψει επί ώρες το κέντρο σε κόλαση. Τα δακρυγόνα, τα ασφυξιογόνα, οι οδομαχίες και οι φωτιές δεν

Η δημοκρατία στις συμπληγάδες του αυταρχισμού

σταματούν. Εικόνες άλλων εποχών και ημερών. Τα ΜΑΤ παρά τα διαβήματα του Συνταγματικού να αποσυρθούν παραμένουν. Οι συγκρούσεις συνεχίζονται. Θρηνούμε ποσυρθούν παραμένουν. Οι συγκρούσεις συνεχίζονται. Θρηνούμε τέσσερις ακόμα νεκρούς. Θύματα της τραγωδίας στον «Κ. Μαρούση» 4 πολίτες, δεκάδες τραυματίες. Τα κόμματα της αντιπολίτευσης κατήγγειλαν το ίδιο βράδυ τα γεγονότα σαν αποτέλεσμα εκτέλεσης οργανωμένου σχεδίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 11/1

Νέα διαδήλωση στο κέντρο της Αθήνας με τη συμμετοχή μαθητών, φοιτητών, καθηγητών και εργαζομένων. Νέα επεισόδια μετά τη λήξη της ειρηνικής πορείας. Και άλλοι τραυματίες. Καταστροφές στα γραφεία της ΝΔ στην Κάνιγγος, που είχαν εκκενωθεί, στο υπουργείο Εμπορίου και σε άλλα κτίρια. Η αστυνομία συλλαμβάνει τώρα διαδηλωτές. Οι κουκουλοφόροι παραμένουν «άγνωστοι» και ασύλληπτοι...

ΚΥΡΙΑΚΗ 13/1

Φωτοβολίδα που ρίχνει «άγνωστος» σκοτώνει τον 16χρονο Γ. Παναγιώτου, μαθητή, έξω από το γήπεδο της ΑΕΚ. Δακρυγόνο από «άγνωστο» στην κερκίδα οπαδών της ΑΕΚ μέσα στο γήπεδο.

Γίνεται η πρώτη συνάντηση του κύκλου επαφών Σουφλιά με τους εκπαιδευτικούς φορείς και την ΟΛΜΕ. Η κυβέρνηση υποχωρεί σε όλα. Δεν ισχύει τίποτα, διάλογος για όλα, δηλώνει ο νέος υπουργός Παιδείας.

ΔΕΥΤΕΡΑ 14/1

Αδιέξοδο στις συναντήσεις Σουφλιά με ΕΦΕΕ και ΓΣΕΕ. Ζητούν ως προαπαιτούμενα του διαλόγου την τοποθέτησή του απέναντι στο αίτημα για παραίτηση της ηγεσίας του υπουργού Δημόσιας Τάξης, την ανάκληση της κυβερνητικής πρότασης για ίδρυση ιδιωτικών ΑΕΙ, την αύξηση των δαπανών για την παιδεία και τη μη κατάργηση της εκπαιδευτικής επετηρίδας, καθώς και την ανάκληση της δήλωσης του υφυπουργού Β. Μπεκίρη στη Βουλή που χαρακτηριζε απλό επεισόδιο τη δολοφονία του καθηγητή Ν. Τεμπονέρα στην Πάτρα.

Η ΟΛΜΕ αργά το βράδυ ανακοινώνει προσωρινή διήμερη διακοπή της απεργίας και θέτει παρόμοιους όρους για το διάλογο με αυτούς των φοιτητών συν την άμεση παύση των διώξεων καθηγητών που συμμετείχαν στην απεργία. Σε περίπτωση που οι όροι δεν γίνουν δεκτοί εισηγείται στις ΕΛΜΕ κήρυξη νέας απεργίας.

ΤΡΙΤΗ 15/1

Συλλαλητήρια για Παιδεία, Δημοκρατία, Ειρήνη στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη και άλλες πόλεις. Συνθήματα εναντίον του πολέμου. Αρκετοί μαθητές παραμένουν στα σχολεία και δεν παίρνουν μέρος στην πορεία.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 16/1

Συζήτηση στη Βουλή για την Παιδεία με φόντο την απειλή πολέμου και έκρηξης στον Κόλπο. Το τηλεσίγαφο έχει λήξει από τις 7 το πρωί.

Συνάντηση Σουφλιά - μαθητών. Οι μαθητές δηλώνουν ότι οι συζητήσεις θα αποφασίσουν για τις καταλήψεις και ότι δεν υπάρχουν αδιαπραγμάτευτοι όροι στο διάλογο για την Παιδεία. Ένα ακόμα μάθημα...

Η δολοφονία του καθηγητή Νίκου Τεμπονέρα στην Πάτρα, οι 4 νεκροί στο κτίριο του «Κ. Μαρούση» ύστερα από τα γεγονότα της περασμένης Πέμπτης και ο θάνατος ενός 16άχρονου στα περιεργα επεισόδια του γηπέδου της Ν. Φιλαδέλφειας την Κυριακή το απόγευμα είναι ο θλιβερός απολογισμός των τελευταίων ημερών βίας και αυταρχισμού.

Κάθε ημέρα, κάθε γεγονός αποκάλυπτε τον αντιδημοκρατικό κατήφορο της κυβέρνησης. Ξαναζωντάνεψαν ημέρες του παρελθόντος: ομάδες ροπαλοφόρων εισέβαλαν στο 3ο Λύκειο της Πάτρας. «Άγνωστοι» έδιναν «μάχες» στο κέντρο της Αθήνας μετά τη μεγάλη διαδήλωση της Πέμπτης. ΜΑΤ και ΜΕΑτζήδες σημάδευαν κάθε κινούμενο στόχο εκτοξεύοντας τόνους δακρυγόνων εναντίον ανυπεράσπιστων πολιτών.

Η συμπεριφορά της αστυνομίας δεν σταμάτησε παρά τα διαβήματα πολιτικών φορέων για εκτόνωση της κατάστασης. Εκατοντάδες καταγγελίες δημοσιεύθηκαν στον Τύπο για οργανωμένο σχέδιο και δράση παρακρατικών μηχανισμών. Ό,τι υπήρχε στην ιστορική μνήμη από το παρελθόν ήρθε στην επιφάνεια. «Η Δεξιά δεν ξεχνά τι σημαίνει Δεξιά» ήταν ένα από τα συνθήματα.

Η ερμηνεία των συγκλονιστικών γεγονότων των τελευταίων ημερών με μόνη κριτική τη φιλολογία περί παρακράτους και προβοκατόρων ασφαλώς και βολεύει δυνάμεις της αντιπολίτευσης που εφησυχάζουν καταγγέλλοντας το «κακό», αφού ανασταίνονται χωρίς να έχουν πολιτικά εναλλακτική λύση. Αυτή η κριτική μένει μετέωρη όμως, μια και παρακάμπει το κύριο ζήτημα που ανέδειξε η κυβερνητική πρακτική των τελευταίων ημερών: Τη δημοκρατική διακυβέρνηση και την πολιτική ιδεολογία της ΝΔ.

Η δράση των ροπαλοφόρων στην Πάτρα και άλλες αντίστοιχες δραστηριότητες «αγανακτισμένων» σε άλλες πόλεις, είναι αποτέλεσμα της ενεργοποίησης τμήματος του κομματικού μηχανισμού που έδρασε εκτός νόμου και θεσμών. Αυτός ο μηχανισμός δεν «γεννήθηκε» ξαφνικά. Οι «ομάδες κρούσης» που εμφανίσθηκαν στα προαύλια των Γυμνασίων και των Λυκείων για να συνδράμουν τους «αγανακτισμένους» ή μη γονείς διαμορφώθηκαν από την περίοδο της ανασυγκρότησης της ΝΔ. Επί εποχής Αβέρωφ όταν η δύναμη της ΝΔ είχε συρρικνωθεί και με επικεφαλής το σκληρό πυρήνα της Δεξιάς επιχειρήθηκαν αλλαγές στο κόμμα. Η πολιτική ιδεολογία αυτού του σκληρού πυρήνα επέτρεψε τη δημιουργία και των γνωστών «Κενταύρων» και «Ρέιντζερς» στο χώρο της ΟΝΝΕΑ.

Αυτές οι ομάδες, έμειναν άλλοτε υπολειμματικές και άλλοτε εν δράσει. Η «όσμωση» με κλαδικές αποστράτων και προσχωρούσες ομάδες από κατάλοιπα της χούντας ήταν φυσική συνέπεια.

Η ενεργοποίηση του κομματικού μηχανισμού δίπλα στον διοικητικό και τον επίσημο κρατικό για το σπάσιμο των καταλήψεων επέτρεψε σε αυτές τις ομάδες να ξεδιπλώσουν τις «αρετές» τους. Εκεί ακριβώς θα πρέπει να εντοπισθεί και η, παρά το κόμμα και παρά το κράτος, δραστηριότητα του μηχανισμού, η οποία και οδήγησε στην εισβολή στο 3ο Λύκειο της Πάτρας, στις συγκρούσεις και στο θανάσιμο τραυματισμό του καθηγητή Ν. Τεμπονέρα.

Υπάρχει μια εξωθεσμική παρέμ-

βαση μερίδας του κομματικού μηχανισμού με επικεφαλής ροπαλοφόρους που επιδιώκουν να δώσουν «πολιτική» λύση έξω από τους δημοκρατικούς κανόνες.

Το αντιδημοκρατικό σύμπτωμα δεν αφορά μόνο την παρά το κράτος και το κόμμα δραστηριότητα των ροπαλοφόρων. Αφορά και την όλη πρακτική της κυβέρνησης. Αυτή η πρακτική είναι που γίνεται επικίνδυνη για τη δημοκρατία και τους κανόνες λειτουργίας της. Κύριο στοιχείο της είναι ο αυταρχισμός, η ελαστικότητα ως προς τις μη νόμιμες συμπεριφορές της εξουσίας, η αδιάλλακτη στάση α-

πέναντι σε κάθε κοινωνικό αίτημα, ο κρατισμός.

Όπως έγραψε ο Ηλίας Ηλιού τον Αύγουστο του 1963 («Ελληνική Αριστερά» φύλλο 1), «Ειδική έκφραση της ανωμαλίας, ιδίως τα τελευταία 8 χρόνια, αποτέλεσε η έξω από τις δημοκρατικές αρχές του πολύ συντηρητικού κατά τα άλλα πολιτεύματος, δημιουργία ενός δεύτερου πόλου ασκήσεως ουσιαστικής πολιτικής εξουσίας στο παλάτι». Τώρα, η στάση της πολιτικής εξουσίας επιτρέπει σε εξωθεσμικούς μηχανισμούς να αναλάβουν πρωτοβουλίες στήριξης μιας τάξης πραγμάτων που η ίδια η κοι-

ωνία τείνει να ξεπεράσει.

Αυτή η πρακτική γίνεται περισσότερο επικίνδυνη αν δούμε τι έγινε στο κέντρο της Αθήνας το απόγευμα και το βράδυ της περασμένης Πέμπτης. Τα ΜΑΤ ξαφνικά, ύστερα από τη δράση κάποιων ομάδων, άρχισαν κυριολεκτικά πόλεμο εναντίον των διαδηλωτών. Ποιοι έδωσαν εντολές για μια τέτοια συμπεριφορά; Γράφθηκαν πολλά για περιεργες συνομιλίες, σύγκρουση ανεξέλεγκτων μηχανισμών, απουσία της πολιτικής ηγεσίας σε όλη τη διάρκεια των επεισοδίων και άλλα. Ένα πρέπει να κρατήσουμε. Το γεγονός ότι η

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΧΕΡΜΑΝ ΜΠΡΟΧ
Οι Αθώοι

ΕΡΙΚ ΑΜΠΛΕΡ
Υπόθεση Ντελσώφ

ΓΙΟΖΕΦ ΡΟΤ
Ο ιστός της αράχνης

ΜΠΕΡΤΟΛΤ ΜΠΡΕΧΤ
Οι δουλειές του κυρίου Ιουλίου Καίσαρος

ΑΛΜΠΕΡΤ ΣΤΙΦΤΕΡ
Η φοβερή τροπή των πραγμάτων

ΝΤΑΝΙΕΛ ΝΤΕΦΟΥΥ
Η πανούκλα στο Λονδίνο

ΕΝΤΓΚΑΡ ΑΛΑΝ ΠΟΕ
Ο Χρυσοκάραβος

ΟΝΟΡΕ ΝΤΕ ΜΠΑΛΖΑΚ
Μια σκοτεινή υπόθεση

ΡΙΚΑΡΝΤΟ ΜΠΑΚΕΛΙ
Ο διάβολος στο Ποντελούνγκο

ΓΙΑΚΟΜΠ ΒΑΣΕΡΜΑΝ
Το χρυσάφι της Καχαμάλα

ΤΟΜΑΣ ΜΑΝ
Τα αλλαγμένα κεφάλια

ΤΟΜΑΣ ΜΑΝ
Τρεις νουβέλες

Α.ΤΟΛΣΤΟΙ, Ο.ΣΟΜΟΦ
Βαμπίρ
Ιστορίες του θαμένου θησαυρού

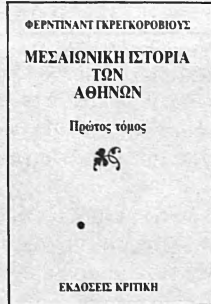
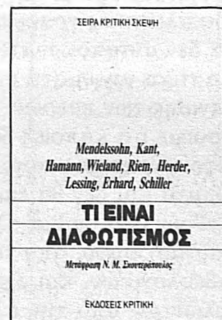
ΓΚΟΓΚΟΛ, ΠΟΥΣΚΙΝ κ.α.
Ρώσικες ιστορίες μυστηρίου

ΙΤΑΛΟ ΚΑΛΒΙΝΟ
Η μέρα ενός εκλογικού αντιπροσώπου

ΝΤΕ ΣΑΝΤ
Ο Δήμιος και το θύμα του

ΣΤΑΝΑΕΥ ΕΛΛΙΝ
Ιστορίες της σκακιάρας

ΧΕΡΜΑΝ ΜΠΡΟΧ
Τσερλίνε

ΣΕΙΡΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

ΜΑΞ ΧΟΡΚΧΑΙΜΕΡ
Η έκλειψη του Λόγου

ΓΚΕΟΡΓΚ ΛΟΥΚΑΤΣ
Αστική και σοσιαλιστική δημοκρατία

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΗΣ ΦΡΑΓΚΦΟΥΡΤΗΣ
Κοινωνιολογία - Εισαγωγικά δοκίμια

ΚΑΡΛ ΣΜΙΤΤ
Η έννοια του Πολιτικού

ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ
Για την αξία

ΝΑΤΑΛΙ ΜΟΣΚΟΒΣΚΑ
Θεωρίες για τις οικονομικές κρίσεις

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ
Σχέδιο και αγορά στις σοσιαλιστικές οικονομίες

ΙΜΜΑΝΟΥΕΛ ΚΑΝΤ κ.α.
Τι είναι Διαφωτισμός

ΝΤΕΙΒΙΝΤ ΡΙΚΑΡΝΤΟ/ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ
Αξία και Υπεραξία

ΝΙΚΟΛΑΙ ΜΠΟΥΧΑΡΙΝ
Η πολιτική οικονομία του εισοδήματος

Φ.ΓΚΡΕΓΚΟΡΟΒΙΟΥΣ
Μεσαιωνική Ιστορία των Αθηνών

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ
Η κρατική διαχείριση της σημερινής οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ (επιμ.)
Οικονομική κρίση και κρατική πολιτική: η νεοφιλελεύθερη - συντηρητική στροφή στην Ελλάδα σήμερα

Η δημοκρατία στις συμπληγάδες του αυταρχισμού

δράση της αστυνομίας ήταν τέτοια που επεκτάθηκαν οι οδομαχίες και οι συγκρούσεις. Τα δακρυγόνα εκτοξεύονταν προς όλες τις κατευθύνσεις. Ακόμα και εναντίον των πυροσβεστικών δυνάμεων που προσπαθούσαν να σβήσουν τη πυρκαγιά στο κτίριο του «Κ. Μαρούση», όπου είχαμε 4 νεκρούς.

Υπάρχουν λοιπόν εν δράσει μηχανισμοί που μόνιμος στόχος τους είναι η εκτροπή: Η διαδήλωση να γίνει πετροπόλεμος, η διαμαρτυρία «κόλαση» φωτιάς. Αυτή η «παρακρατική» λειτουργία —γιατί άλλος όρος δεν υπάρχει— χρησιμοποιείται από το κράτος και τους επίσημους μηχανισμούς καταστολής.

Γνωστή και δοκιμασμένη από το παρελθόν η μέθοδος εφαρμόστηκε και πάλι. Αλήθεια γιατί την προανέκριση για τα γεγονότα την κάνει η Αστυνομία; Και γιατί οι μαχητικοί των ενδοσυνεννοήσεων των αστυνομικών δυνάμεων, μέσω του συστήματος ΜΟΤΟΡΟΛΑ δεν δίνονται στη δημοσιότητα και στον εισαγγελέα;

Φυσικά, μέσα στους χώρους της νεολαίας υπάρχουν τάσεις που εξαιτίας της αυταρχικής συμπεριφοράς του κράτους οδηγούνται σε ισοπεδωτικές αντιλήψεις και «βλέπουν» ακόμα και τη στολή του μπάτσου ως «κόκκινο πανί» —σύμβολο της τάξης του κράτους— και «θεοποιούν» μια συγκρουσιακή λογική βίας απέναντι στη βία. Αυτές οι τάσεις όμως καμιά σχέση δεν έχουν με την οργανωμένη δράση των συγκεκριμένων ομάδων προβοκατόρων. Απλώς κάθε φορά που χρησιμοποιούνται οι μηχανισμοί καταστολής, η αστυνομία φτιάχνει το άλλοθι της και καλύπτει έτσι τη δράση των επισήμων και μη οργάνων της.

Η «έκρηξη» αυτών των μηχανισμών προκαλεί τεράστια ερωτηματικά μετά μάλιστα και τη συνέχεια που υπήρξε με τα γεγονότα του γηπέδου της Ν. Φιλαδέλφειας, όπου ένας 17χρονος έχασε τη ζωή του.

Οι σκληροί πυρήνες των μηχανισμών της κρατικής καταστολής κατάφεραν τελικά να «σκοτώσουν» αυτό που έφτιαζαν οι μαθητές. Οι συμπληγάδες του κυβερνητικού και αντιπολιτευτικού λόγου

στη συνέχεια το πήραν υπό την «προστασία» τους. Ο αυταρχισμός μένει ακλόνητος στη θέση του. Άφησε πίσω του ένα νεκρό στην Πάτρα και πέντε στην Αθήνα θύματα της δράσης παρακρατικών και άλλων μηχανισμών.

Πώς μπορεί όμως μια κυβέρνηση να εγγυηθεί την ομαλή λειτουργία της Δημοκρατίας όταν στην πρώτη περίπτωση ουσιαστικής κρίσης που αντιμετώπισε, οι μηχανισμοί, που επέτρεψε η ίδια να δράσουν, οδήγησαν σε «μέρες του '60 και του '63»; Και πώς μπορεί μια κυβέρνηση που τραυματίζει έτσι τη δημοκρατική αξιοπιστία και υπευθυνότητά της να δημιουργήσει τώρα πεδίο δημοκρατικής συνεννόησης και διαλόγου με την κοινωνία;

Η πολιτική ιδεολογία του κρατισμού, του αυταρχισμού και της επιβολής της τάξης («το κράτος είσθε σεις» έλεγε πριν καιρό ο πρωθυπουργός στους αστυνομικούς) ανατρέπει τη δημοκρατική τάξη και θέτει εκ των πραγμάτων θέμα για το πώς κυβερνάται η χώρα.

Ο πόλεμος των ανακοινώσεων μεταξύ της κυβέρνησης και των κομμάτων της αντιπολίτευσης μετά τον πόλεμο των ΜΑΤ στην Αθήνα ήρθε να επιβεβαιώσει το γεγονός ότι τα κανάλια του αυταρχισμού από τη μια και των αφοριστικών καταγγελιών της αντιπολίτευσης από την άλλη, λειτουργούν ως συγκοινωνούντα δοχεία.

Υπάρχει λοιπόν θέμα Δημοκρατίας. Το θέτει η ίδια η πολιτική της ΝΔ και η συρρίκνωση της λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών. Η εν κενώ παρέμβαση της αντιπολίτευσης με ολίγη αντιδεξιά χροιά ίσως εξυπηρετεί τις κομματικές και τις συνδικαλιστικές γραφειοκρατίες, αλλά δεν ανταποκρίνεται στα ουσιαστικά μηνύματα κοινωνικής αφύπνισης των ημερών. Ας ελπίσουμε ότι κάποιες δυνάμεις θα αφουγκραστούν αυτά τα μηνύματα και δεν θα επιτρέψουν να χαθούν όλα σε μια πλειοδοσία του αυταρχισμού, από τη μια, και ιδεολογιών, και όχι μόνο, αγκυλώσεων από την άλλη.

Γιάννης Φλώρος

Πολιτική ασφυξία

Η αναπαραγωγή των αδιεξόδων ως αποθώωση της ανικανότητας

του Δημήτρη Χαραλάμπη

Ζούμε, ίσως πιο καθαρά από κάθε άλλη φορά μετά το 1974, την εμπειρία της κρίσης αντιπροσώπευσης, της αδυναμίας διακυβέρνησης και των αδιεξόδων της κομματικής δημοκρατίας, όπως αυτή διαμορφώθηκε στην περίοδο μετά την πτώση της δικτατορίας και, κυρίως, την τελευταία δεκαετία. Αδιέξοδα που βρίσκουν τις ρίζες τους στις παραδοσιακές αδυναμίες του ελληνικού πολιτικού συστήματος, στη μεταπολεμική και μετεμφυλιακή περίοδο, αλλά και στις ίδιες τις επιπτώσεις που είχε η στρατιωτική δικτατορία για τη λειτουργία του δημοκρατικού καθεστώτος. Θα μπορούσε κανείς να επεκταθεί και να προσπαθήσει να αναλύσει όλες τις πτυχές του φαινομένου, αλλά αυτή τη στιγμή είναι ίσως άσκοπο, γιατί τα προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας και του ελληνικού πολιτικού συστήματος στη συγκεκριμένη τους μορφή έχουν εμφανισθεί πια στο προσκήνιο.

Τι συμβαίνει; Θα μπορούσε να περιγράψει κανείς την κατάσταση της ελληνικής κοινωνίας ως μια κατάσταση ασφυξίας. Ασφυξία που δημιουργεί η αδυναμία διαχείρισης (συμπολιτευτική και αντιπολιτευτική) εκφράζοντας έτσι με τον πιο προφανή τρόπο αυτή την κρίση αντιπροσώπευσης, την αδυναμία δηλαδή έκφρασης των πραγματικών τάξεων της ελληνικής κοινωνίας, από τα κόμματα, που υποτίθεται ότι αποτελούν τη λειτουργική, διαχειριστική, νομιμοποιητική έκφρασή της. Και όλα αυτά όταν —κοινότοπο, αλλά δεν πρέπει κανείς να σταματήσει να το επισημαίνει— η Βαλκανική κοχλάζει, η Σοβιετική Ένωση φαίνεται να επιστρέφει στις τραγικές επιλογές της βίας που αποτελούν την απειλή του καθοριστικού δράματος για την Ευρώπη και τον κόσμο (πρόλαβε η Ανατολική Ευρώπη και κυρίως η Γερμανία να επωφεληθεί από το παράθυρο που άνοιξε, αλλά το τι θα επακολουθήσει παίρνει και πάλι τον καταστροφικό του δρόμο) και όταν ο πόλεμος στον Κόλπο, με άγνωστες επιπτώσεις στον αραβικό κόσμο και στο διαμορφούμενο μέτωπο Βορρά-Νότου, είναι ίσως ζητήμα ωρών, τουλάχιστον τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές—τη στιγμή που θα διαβαστούν μπορεί να είναι ίσως γεγονός. Αυτή η διεθνής εικόνα είναι ασφαλώς και ο πιο σαφής τρόπος να περιγράψει κανείς την αδυναμία διαχείρισης από την κυβέρνηση και την αδυναμία κατανόησης της πραγματικότητας από την αντιπολίτευση, έτσι όπως παρουσιάζονται και οι δυο σήμερα.

Η ελληνική κοινωνία, με κάποιες κατανόητες, αλλά συστατικά δευτερεύουσες αντιδράσεις, είχε δεχθεί —και έχει δεχθεί— τα πάντα: Λιτότητα, συμπίεση της ιδιωτικής κατανάλωσης, υποχώρηση του βιοτικού επιπέδου κ.λπ. Κυρίως είχε δεχθεί ότι κάπου πρέπει να σταματήσει, πρέπει να πληρώσει για τη δεκαετία που πέρασε και χάθηκε δημιουργώντας προβλήματα που πρέπει τώρα —ίσως και κατόπιν εορτής— να αντιμετωπισθούν. Ουσιαστικά το αποδέχθηκαν αυτοί που πληρώνουν και καλούνται και πάλι να πληρώσουν ως τρανή απόδειξη της κοινωνικής αδικίας που, παρά τους μύθους, χαρακτηρίζει τις ιδιοτυπίες της ελληνικής κοινωνικής διαστρωμάτωσης και την ιδιαίτερη και καθοριστική παρουσία του κράτους μέσα σ' αυτή.

Η κυβερνητική λογική

Για την κυβέρνηση, η ιδανική κατάσταση. Όπως σωστά έχει επισημανθεί, η αποδοχή υπήρχε κοινωνικά, άσχετα προς τις ισορροπίες δυνάμεων που παρουσιάζει η σύνθεση του Κοινοβουλίου, αφού άλλωστε η σύνθεση του Κοινοβουλίου δεν αντικατοπτρίζει με κανένα τρόπο διαφορετικές εναλλακτικές λύσεις. Ιδανική κατάσταση κυρίως λόγω του γεγονότος ότι η αξιωματική αντιπολίτευση δεν έχει κάτι να αντιπροτείνει, αλλά έχει κάτι να αποφύγει —τις δίκες των σκανδάλων— γι' αυτό είναι υποχωρητική και ουσιαστικά στο περιθώριο. Και γιατί η Αριστερά προσπαθεί να αντληθεί τη θέση της στο σημερινό κόσμο, χωρίς να είναι σε θέση να κατεβάσει τις σω-

σίβιες λέμβους από το παλιό θωρηκτό, που έχει αποδειχθεί μια μάζα σκουριασμένα και επικίνδυνα παλιοσίδερα. Μέσα σε αυτή την κατάσταση, η αποπνικτικότητα του πολιτικού συστήματος έγινε εμφανής. Η αποδοχή δεν παρουσίαζε ούτε παρουσιάζει προοπτικές γιατί η διαχείριση είναι αδύνατον να το αντιληφθεί, γιατί δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες αυτές της κοινωνίας που πραγματικά παλεύει να εκσυγχρονιστεί εμποδιζόμενη συνέχεια από τις ίδιες τις πολιτικές της λειτουργίες που ήταν κάποτε λειτουργικές, αλλά σήμερα είναι απλά και μόνο σε όλο τους το εύρος αντιδραστικές. Στόχος τους είναι ουσιαστικά η καθυπόταξη, ο έλεγχος κάθε μεταρρυθμιστικής προσπάθειας που ασφαλώς υπάρχει και μέσα στα κόμματα, δοκιμάζοντας εναγωνίως να εκφραστεί και να εκφράσει τις ανάγκες αυτής της κοινωνίας.

Οι προτάσεις για την υποτιθέμενη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση ήταν η καθαρή εικόνα της αποπνικτικής ατμόσφαιρας, της αδυναμίας κατανόησης της ελληνικής κοινωνίας, αλλά και των αναγκαίων όρων επιβίωσης της χώρας μέσα στον παγκόσμιο καταμερισμό της εργασίας και των δυνάμεων. Ήταν λάθος, σαφώς ήταν λάθος, αλλά δεν μπορούσε να γίνει αλλιώς, εφόσον το σωστό, η κατανόηση των απαιτήσεων της ελληνικής κοινωνίας και η δημιουργική απάντηση στα προβλήματά της αποτελεί *terra incognita*.

Η έκρηξη επήλθε. Έκρηξη λογική και καθόλου επικίνδυνη. (Αλλά

τέλος πάντων κανείς δεν βρέθηκε να πει σε αυτούς τους ανθρώπους για τις ιδιαίτερες ευαισθησίες του χώρου της παιδείας. Για τις εμπειρίες της χώρας στη δεκαετία του '60, στη χούντα... Τέτοια αμνησία, τέτοια κενότητα εγκεφάλων, πού ήταν τέλος πάντων αυτοί οι άνθρωποι όλα αυτά τα χρόνια;...). Έκρηξη αναγκαία για να καταλάβουν οι πολιτικές και διοικητικές ηγεσίες πού βρίσκονται.

Ήταν για κάποιους ίσως απρόσμενο, ιδιόρρυθμο, τραγικό για τους ενήλικες, αλλά κι ελπιδοφόρο: *Αντέδρασαν τα παιδιά*. Οι μόνοι κάτοικοι αυτής της χώρας που ακόμη δεν είναι εκβιασιμοί. Δεν είναι αυτοί που δεν έχουν να χάσουν τίποτα παρά μόνο τις αλυσίδες τους, όπως έλεγαν παλιότερα οι μεγάλοι της σκέψης και της πράξης σφυρηλατώντας τις πιο αποτελεσματικές αλυσίδες που γνώρισε ο κόσμος, αλλά είναι αυτοί που έχουν να χάσουν τα πάντα: το μέλλον. Αυτοί έχουν ακόμη το τεράστιο, το χειραφετητικό πλεονέκτημα. Δεν έχουν μπει ακόμη στο παιχνίδι της λογικής του κόσμου των μεγάλων, στην εκβίαση της ανεργίας, στην αντιπαροχή των προνομίων της εξουσίας ή απλώς και μόνο της επιβίωσης. Είναι ακόμη έξω από τη λογική που φαίνεται να έχει ναρκοθετήσει το μέλλον, ενώ το μέλλον —διάβολε— τους ανήκει. Πρέπει να τους ανήκει.

Όμως αυτή ήταν μια ιδιόρρυθμη κατάσταση. Έκρυπτε στην κυριολεξία. Έξω δηλαδή από τους ρυθμούς της αντιπαροχής, τις διανομές προνομίων, εξυπηρετήσεων, εκβιασμών. Έξω από τον κόσμο της πραγματικής ζωής των μεγάλων. Εκφράζονται έτσι ως μοναδικός διαυλος την ασφυξία των μεγάλων. Ιδιόρρυθμη γιατί αυτοί που αρνούνταν τον πνιγρό κόσμο της σημειωτόν πορείας αποτελούν τον στόχο όλων των κόπων των μεγάλων. Γι' αυτούς σκοτώνονται στη δεύτερη και στην τρίτη δουλειά, γι' αυτούς οι αντιπαροχές, γι' αυτούς οι εκβιασμοί και η αποδοχή των εκβιασμών, γι' αυτούς όλα. Για τα χαρτιά που θα φέρουν σπιτί, για τα πτυχία, για την κοινωνική ανέλιξη. Γι' αυτό η κοινωνία των μεγάλων έμεινε αρχικά έκπληκτη και αμήχανη.

Ήταν τα παιδιά της, οι κόποι της, οι στόχοι της. Όμως η έκπληξη δεν σημαίνει και κατανόηση. Η πάλη για το χαρτί, για τα πτυχία, για το διορισμό κ.λπ. δεν σημαίνει και την αποδοχή της υποδस्ताσης, της προσωπικότητας, της αξιοπρέπειας αυτού που είναι ταγμένος να φέρει το πτυχίο στο σπιτί για να κρατηθεί ή να ανέλθει κοινωνικά ή οικογένεια. Μια κοινωνία που δεν αγαπάει τα παιδιά της, αλλά λατρεύει τις λειτουργίες που πρέπει να εκφράσουν αυτά. Έτσι αυτή η στάση ανοίγει τους δρόμους για τη λύση των μεγάλων, χωρίς να γίνεται αντιληπτό ότι πρόκειται για αυτοκαταστροφή. Η έλλειψη κατανόησης οδηγεί σε όχι στην αντίληψη ότι εδώ πρόκειται για την ενστικτώδη αντίδραση στη ναρκοθέτηση του μέλλοντος, στην ασφυξία των αδιεξόδων, αλλά στις τεχνικές (μη)απαντήσεις στα αιτήματα. Τι πιο κομικό από τη συζήτηση βαρύνουσων γενικών γραμματέων και λοιπών —και μάλιστα στην τηλεόραση— με παιδιά 14 ετών για τη λογική των αιτημάτων τους. Πώς είναι δυνατό να γίνει με αυτό τον τρόπο η συζήτηση όταν πρόκειται για δυο λογικές. Για τη λογική της διατήρησης των αδιεξόδων και για τη λογική της αντίδρασης στη συντήρηση, στη ναρκοθέτηση του μέλλοντος. Δεν

πρόκειται ούτε για το πόντιστεμ, ούτε για όλα αυτά τα επιμέρους που προσπαθούν να καλύψουν ένα χρεωκοπημένο εκπαιδευτικό σύστημα που δεν μπορεί να προσφέρει πια τίποτα από όλα αυτά για τα οποία και υποτίθεται ότι λειτουργεί.

Όμως αυτή η κατάσταση είναι στην πράξη ανεξέλεγκτη. Όχι γιατί οδηγεί σε κάποιες ακρότητες, αλλά γιατί ξεφεύγει από το διαμορφωμένο πλέγμα εξουσίας της κοινωνίας των μεγάλων να ζητά παραγωγική, πρακτική ενεργοποίηση του πολιτικού συστήματος στο πλαίσιο πραγματικών προοπτικών και στρατηγικών. Ζητά λήψεις αποφάσεων, ζητά πολιτικές επιλογές, στοχοθεσίες, ζητά πραγματική προοπτική της διαχείρισης. Κάτι που αναποδογυρίζει όλο αυτό το παιχνίδι της αδράνειας και της αντιπαροχής της τελευταίας δεκαπενταετίας, κάτι που ξεσκεπάζει τελικά τα σκάνδαλα των μεγάλων γιατί αποδεικνύει ότι δεν είναι τίποτα άλλο παρά το στίγμα της κενότητας, της κενότητας της πολιτικής διαχείρισης.

Έτσι, μετά το ξάφνιασμα, οι μεγάλοι ενεργοποιήθηκαν. Το πράγμα έπρεπε πια να ελεγχθεί. Το παιχνίδι κινδύνευε να αποκτήσει τη δική του δυναμική, να παρουσιάσει την κενότητα της πολιτικής διαχείρισης και να οδηγήσει στην απαίτηση για πραγματικές πρωτοβουλίες. Η ανταρσία των παιδιών έπρεπε να ενσωματωθεί. Το ζητούμενο ήταν η με κάθε τρόπο διατήρηση της αποπνικτικής ατμόσφαιρας, διαφορετικά θα άνοιγαν προοπτικές που απαιτούν νέες πολιτικές στάσεις και νέες πολιτικές επιλογές. Ίσως ακόμη και εκείνον το χιλιοειπωμένο και χιλιοβασανισμένο εκσυγχρονισμό του πολιτικού συστήματος.

Έτσι οι μεγάλοι ανέλαβαν και πάλι την πρωτοβουλία για να περιθωριοποιήσουν τους μικρούς. Ασφαλώς όχι οι μεγάλοι, αλλά οι ηγέτες των μεγάλων, οι πολιτικοί εκφραστές τους, τα πολιτικά κόμματα τους. Το παιχνίδι για να ελεγχθεί έπρεπε να γίνει κομματικό —άλλωστε οι 16άρηδες θα γίνουν σύντομα 18άρηδες και θα ψηφίζουν... Ο πρωθυπουργός αντιλήφθηκε από την αρχή περί τίνος επρόκειτο. Αντελήφθη ότι οι μαθητές δεν υποκινούνται από κανέναν. Έτσι όμως δεν γίνεται τίποτα, έπρεπε τελικά να υποκινηθούν. Γι' αυτό τα κόμματα, οι σκληροί πυρήνες του κυβερνώντος κόμματος ανέλαβαν την πρωτοβουλία και μάλιστα φανερά και ωμά, γιατί η μετάθεση της αντιπαράθεσης έπρεπε να γίνει τάχιστα για να ελεγχθεί η κινητοποίηση από τα γνωστά κανάλια και από τους γνωστούς μηχανισμούς.

Ο φόνος στην Πάτρα έδειξε την ταχύτητα και αμεσότητα αυτής της μετάθεσης. Η απείσια ωμότητα της πράξης έβαλε τα πράγματα στη θέση τους. Δεν επρόκειτο για κάποιο πολυθρυλούμενο παρακράτος που απειλεί τη δημοκρατική ομαλότητα. Πρόκειται για την ωμότητα του σκληρού πυρήνα του κομματικού μηχανισμού που επα-

νέφερε το παιχνίδι στο πλαίσιο της κομματικής αντιπαράθεσης, στο πλαίσιο των ιδιοτελειών της κομματικής δημοκρατίας όπως αυτό διαμορφώθηκε σταθερά —στηριγμένη σε παλιές και παραδοσιακές βάσεις— την τελευταία δεκαετία. Έτσι η ταυτότητα της άρνησης χάνει τον κοινωνικό της χαρακτήρα και ενδύεται τον κομματικό για να σταματήσει να είναι άρνηση, για να περιθωριοποιηθεί και πάλι η κοινωνική έκφραση και τα πάντα να περιοριστούν στο παιχνίδι της συντήρησης και της κομματικής συνδιαλλαγής, για να τρομοκρατηθεί τελικά κάθε μορφή κοινωνικής έκφρασης που δεν ελέγχεται και απειλεί την εσωτερική πυραμίδα των κομμάτων, απειλώντας το μηχανισμό της θεατρικής πώλωσης και της διαχειριστικής συμφωνίας, συμφωνίας στην αδράνεια και την απραξία.

Η συνέχεια δόθηκε —λογικά— στην Αθήνα, οργανώνοντας το παιχνίδι πια στο πλαίσιο της συνήθους λειτουργίας του κρατικού μηχανισμού. Τα θύματα της τραγωδίας της περασμένης Πέμπτης στην Αθήνα ολοκληρώνουν την εικόνα. Αμέτοχοι πολίτες καίγονται ζωντανοί για να ολοκληρωθεί η μετάθεση από την ενστικτώδη αντίδραση της κοινωνίας μπροστά στα αδιέξοδα που αναπαράγουν οι ιδιομορφίες του κομματικού - πολιτικού συστήματος στον τρόπο αντιπαράθεσης των κομματικών μηχανισμών.

Οι κατασταλτικοί μηχανισμοί του κράτους δεν έκαναν τίποτα άλλο παρά να αντιδράσουν στα πλαίσια και σύμφωνα με αυτές τις επιλογές, ώστε να επικυρώσουν τη θέση τους στο πολιτικό παιχνίδι και στους μηχανισμούς της διαχείρισης που θεωρούν ότι τους ανήκουν. (Εκδικούμενοι ίσως κάποιοι και το γεγονός της αθέτησης των υποσχέσεων για την αποφυλάκιση των πραξικοπηματιών). Οι λεγόμενοι αναρχικοί, με ή χωρίς προβοκάτορες ανάμεσά τους, λειτούργησαν —ή αφέθηκαν να λειτουργήσουν σύμφωνα με αυτόπτες μάρτυρες— ως το γνωστό άλλοθι των κατασταλτικών μηχανισμών, αλλά και της όξυνσης της αντιπαράθεσης απέναντι σε μια αστυνομία που προφανώς ασχολούνταν να εμποδίσει την πυροσβεστική να επιτελέσει το έργο της. Έτσι πια ο λόγος και η στάση των κομμάτων μπορεί να κυριαρχήσουν και τη θέση της πραγματικότητας να πάρει το θέατρο της κομματικής πώλωσης ως προϋπόθεση των πάσης φύσεως ανταλλαγών.

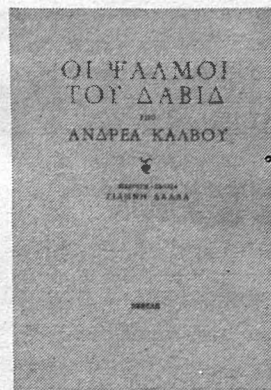
Η κυβέρνηση υπαναχωρεί, μηδενική αρχή κ.λπ. Το ζητούμενο έχει όμως επιτευχθεί, η αντιπαράθεση ήρθε πάλι στα γνωστά της μέτρα. Το ζητούμενο δεν είναι η παιδεία ή ο εκσυγχρονισμός της ή οποιαδήποτε άλλη προγραμματική επαγγελία (ούτε καν η «ιδιωτικοποίηση», αφού οι «δικοί μας» έχουν ήδη προσληφθεί στις προβληματικές και σαφώς δεν θέλουν να αναλυθούν). Το ζητούμενο είναι η διατήρηση του ελέγχου, οι συμβάσεις του ΟΤΕ, του μετρό, του αεροδρομίου, οι δικές κ.λπ.

Μια βροχή μας σώζει

Τα κόμματα και οι από αυτά ελεγχόμενες «ομάδες συμφερόντων» αναλαμβάνουν και πάλι την αναπαραγωγή των αδιεξόδων. (Ευτυχώς έβρεξε και δεν είχαμε και άλλα συμβάντα). Η προσπάθεια της περιθωριοποίησης της κοινωνίας και πάλι στην ημερήσια διάταξη, εφόσον η ανάγκη της να εκφραστεί καλύπτεται από εκείνους τους μηχανισμούς και εκείνα τα πρόσωπα που εμποδίζουν τη ΝΔ να υπάρξει ως πραγματικά σύγχρονο κεντροδεξιό κόμμα και το ΠΑΣΟΚ να εξελιχθεί στο απαραίτητο για τη χώρα κέντροαριστερό κόμμα.

Το νέφος είναι όντως (το) πολιτικό και προκαλεί ασφυξία.

ΟΙ ΨΑΛΜΟΙ ΤΟΥ ΔΑΒΙΔ

Τό γνωστό ποιητικό άριστούργημα σέ μετάφραση τού Άνδρέα Κάλβου καί φιολογική έπιμέλεια Γιάννη Δάλλα. Κυκλοφορεί σέ χαρτόδετη καί σέ πολυτελή πανόδετη έκδοση.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομυχάλη 9, Άθήνα 106 79,
Τηλ. 3607744

Λογοτεχνία καί Φιολογία

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Γ. Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ

ΛΟΥΙ ΚΟΥΤΕΛ

Πλαισιώνοντας τό Σολωμό

Στό βιβλίό του αυτό ό γνωστός μελετητής τού Σολωμού, Λουί Κουτέλ, συγκεντρώνει γιά πρώτη φορά πέντε έργασίες του γραμμένες άπ' εϋθείας στά έλληνικά άπό τό 1965-1989. «Ή ομάδα τών τεσσάρων πρώτων χειμένων άσχολεΐται άποκλειστικά μέ θέματα πού άφορούν τά ζακωνθινά χρόνια τού νεαρού ποιητή... καί ή πέμπτη μελέτη άσχολεΐται μέ μία όψη τής ώριμότερης τέχνης τού ποιητή...» Ένα σημαντικό βιβλίό γιά τήν μελέτη τού μεγάλου μας ποιητή.

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ΣΕΙΡΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Γ. Π. Σαββίδης
ΣΤΑ ΧΝΑΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ

Κ. Θ. Δημαρχς
Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ
Ή πορεία του πρός τήν Τέχνη
Κ. Γ. Καρυωτάκης
ΤΑ ΠΕΖΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομυχάλη 9, Άθήνα 106 79
Τηλ. 360.77.44 — 363.99.62

Η κρίση στην πολιτική

Η δημοκρατία και οι πολίτες είναι πραγματικότητες υπό αίρεση, όταν κυβέρνηση και αντιπολίτευση δεν αντιπροσωπεύουν την κοινωνία αλλά τα συμφέροντα του «κράτους» και του «κόμματος».

του Χρήστου Κυριαζή

Θανατηφόρα πολιτεία, κενή πολιτική

Δεν υπάρχει πραγματικά κανένας λόγος να επικρίνεται, και μάλιστα με τόση σφοδρότητα, από την αντιπολίτευση ο κ. Μητσοτάκης για τα όσα θανατηφόρα συνέβησαν την προηγούμενη εβδομάδα: ούτε ο κ. Μητσοτάκης δικαιολογείται στην οξυτάτη επίσης επίθεση που εξαπέλυσε κατά της αντιπολίτευσης: για ποιο λόγο και οι μεν και οι δε αλληλοκατηγορούνται για «εκτροπές και έκτροπα», όταν και οι δυο τους είναι απολύτως ευθυγραμμισμένοι —χωρίς καμιά «παρεκτροπή» και «παρέκκλιση»— με πολιτικές, πρακτικές, συμπεριφορές και σχέσεις ισχύος, συνέπεια των οποίων είναι οι συγκεκριμένες μορφές που πήραν οι συγκρούσεις της προηγούμενης εβδομάδας;

Δεν υπάρχει πραγματικά κανένας λόγος να επικρίνεται, και μάλιστα με τόση σφοδρότητα, από την αντιπολίτευση ο κ. Μητσοτάκης για τα όσα θανατηφόρα συνέβησαν την προηγούμενη εβδομάδα: ούτε ο κ. Μητσοτάκης δικαιολογείται στην οξυτάτη επίσης επίθεση που εξαπέλυσε κατά της αντιπολίτευσης: για ποιο λόγο και οι μεν και οι δε αλληλοκατηγορούνται για «εκτροπές και έκτροπα», όταν και οι δυο τους είναι απολύτως ευθυγραμμισμένοι —χωρίς καμιά «παρεκτροπή» και «παρέκκλιση»— με πολιτικές, πρακτικές, συμπεριφορές και σχέσεις ισχύος, συνέπεια των οποίων είναι οι συγκεκριμένες μορφές που πήραν οι συγκρούσεις της προηγούμενης εβδομάδας;

Υπάρχει, ίσως, ένας λόγος για την εν πολλοίς αδικαιολόγητη όξυνση στις σχέσεις των τριών πολιτικών οικογενειών: όσο και αν αυτό φαίνεται πως μπορεί να καταλογισθεί σε κυνισμό του γράφοντος, ο λόγος γι' αυτή την επανεμφάνιση των ρήξεων και «κάθετων αντιπαράθεσεων» μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης, είναι ότι συμφέρει και τις δυο πλευρές η πόλωση που δημιουργείται, μετά την «ερμηνεία» που η κάθε πλευρά δίνει κατά το δοκούν της για τα θανατηφόρα συμβάντα.

Κύβερνηση και αντιπολίτευση, μέσω αυτής της πολιτικής «ερμηνείας» των συγκρούσεων, επανακάμπτουν στους γνωστούς ρόλους των καθαρών διαχωριστικών γραμμών, μέσα από τις οποίες είναι ευκολότερο να βρουν την αιτία υπάρξεώς τους: η επιβολή του «νόμου» και της «τάξης» και η σύστοιχη εγκατάλειψη της δημοκρατικής αρχής και της ήπιας και εκλογικευμένης αντιμετώπισης των αντιθέσεων, είναι μια πρακτική αποδοτικότερη για τον φαντασιακό φιλελευθερισμό της ΝΔ και περισσότερο οικεία στις ιστορικές της καταβολές: η περιχαράκωση, από την άλλη πλευρά, στα ιδεολογήματα της δημοκρατικής αντιδεξιότητας παράταξης ταιριάζει περισσότερο στην αντιπολίτευση, που εδώ και αρκετούς μήνες έχει συνειδητά επιλέξει την ανασύνταξη του μετώπου των «προοδευτικών δυνάμεων» και την απώθηση της ενοχλητικής παρέμβασής του καλοκαιριού του 1989.

Σε αυτή την επανεμφάνιση του μηδέποτε αποβίωσαντος σχήματος των, κατά Κουτσόγιωργα, «δυο κόσμων» συνυφίνεται και η αναδιάταξη των ενδοκομματικών συσχετισμών σε όλο το πολιτικό φάσμα: οι κινήσεις στο συντηρητι-

κό χώρο υπέρ της αμνήστευσης των χούντικών συμπίπτουν με την ενδυνάμωση των σκληρών πυρήνων του, που εκφράστηκε τις ημέρες αυτές των συγκρούσεων, και αντιστοιχεί στην ενίσχυση του καταχρηστικά αποκαλούμενου αυριανισμού σε όλες τις πτέρυγες της αντιπολίτευσης.

Αν όμως η αναβίωση αυτών των τεχνητών διαχωριστικών γραμμών ανάμεσα στο «παρακράτος της Δεξιάς» και τους «έντιμους» Ροβεσπιέρους της «δημοκρατικής παράταξης», υπηρετεί την ευκαιρία που χρειάζονται για να αντιμετωπίσουν μια ομολογη-

σύμφωνα με τις οποίες λειτουργούν και αναπαράγονται ως πολιτικές μηχανές.

Κοινό σημείο στις πρακτικές, τις συμπεριφορές και τις σχέσεις των τριών πολιτικών χώρων με τις κοινωνικές ομάδες αποτελεί ο κοινωνικός φορμαλισμός τους: είτε ως αμυντική / συντηρητική αντιπροσώπευση επιμέρους και κατακερματισμένων κοινωνικών κατηγοριών —η οποία λειτουργεί μέσα από διοικητικές προσκυρώσεις δικαιωμάτων και παροχών— είτε ως γραφειοκρατικά οργανωμένη πελατειακή ενσωμάτωση των υπηκόων - ψηφοφόρων στους μηχανισμούς του κομματικά διαρθρωμένου κράτους, η σχέση των κομμάτων με τα κοινωνικά υποκείμενα δεν στηρίζεται σε μια συνολική προγραμματική πρόταση: ο λόγος των κομμάτων, επειδή δεν εκπορεύεται από τη συνάρθρωση των επιμέρους κοινωνικών αιτημάτων και την ιεράρχησή τους σε συγκεκριμένη διαχρονική προοπτική ικανοποίησης, οδηγεί σε μια επιλεκτική κατασκευή χώρων σύγκρουσης, τέτοιων που να μπορούν να τους διαχειρίζονται τα κόμματα.

Τέτοιος προνομιακός χώρος ει-

συμπεριφορά των μαθητών, με βάση τα ιδεολογήματα της «τάξης» και της «ευπρέπειας», χωρίς να προτάξει την προγραμματική πολιτική παρέμβαση με συγκεκριμένες ρυθμίσεις, έτσι και η αντιπολίτευση ακολούθησε τη λογική αυτή προβάλλοντας τη δική της ηθική ιδεολογία (π.χ., «όχι στην αστυνόμευση των παιδιών»).

Ήδη από την αρχή, η σύγκρουση με τους μαθητές ήταν εκτός προγραμματικού πεδίου, ακριβώς διότι οι «16άρηδες» ήταν σε απόσταση από τους κομματικούς μηχανισμούς. Όταν όμως οι μαθητές ξεπέρασαν το ηθικό πλαίσιο της αντίθεσής τους και αναφέρθηκαν πλέον σε ζητήματα που αφορούσαν επιλογές εξουσίας, όπως είναι η πολιτική του προϋπολογισμού, τότε, η μεν κυβέρνηση επανήλθε στη γνωστή λογική περί «υποκινούμενων ενεργειών», η δε αντιπολίτευση επιχείρησε να «αναβηθεί» τη σύγκρουση των «νέων», προβάλλοντας συνθήματα περί «αντιλαϊκής» πολιτικής της κυβέρνησης που περικλύπει κονδύλια για την Παιδεία κτλ. Ουδείς φυσικά ήταν σε θέση να διανοηθεί πως τα αιτήματα των μαθητών εμπεριέχουν τη σύγκρου-

αντιπαλότητά τους με το υπουργείο Παιδείας και με το είδος της πολιτικής που ασκούν όλοι οι πολιτικοί χώροι.

Αυτή η προγραμματική εκκένωση εκπορεύεται από μια χρόνια δεδομένη μορφή την οποία τα κόμματα προσδίδουν στη σχέση αντιπροσώπευσης: τον πολιτικιστικό υπερπροσδιορισμό, τη φορμαλιστική πολιτικότητα με την οποία οι κομματικές μηχανές πλαισιώνουν τα συμφέροντα, ενδιαφέροντα και ανάγκες των ομάδων μιας αναιμικής κοινωνίας πολιτών: πολλές φορές φθάνουν στο σημείο να κατασκευάσουν εξ ολοκλήρου αυτές τις ομάδες, προκειμένου να τις «αντιπροσωπεύσουν» σε εξίσου κατασκευασμένα και τεχνητά πεδία σύγκρουσης μεταξύ τους, που κρίνουν ότι είναι λειτουργικά για το καθεστώς μιας ιδιότυπης κομματικής δημοκρατίας. Και φυσικά αυτή η διαδικασία κατασκευής «πολιτικών» τάξεων και ομάδων και αντίστοιχων ιδεολογικά μυθοποιημένων καταστάσεων βίαιας σύγκρουσης, έχει σχέση με τη δική μας παράδοση της κρατικής συγκρότησης του κοινωνικού, και ουδεμία αναλογία έχει με την σχετική αυτονομία της πολιτικής και της κοινωνίας στις παραδοσιακές αστικές κοινωνίες.

Είναι χαρακτηριστικό, από την άποψη των όσων αναφέραμε για την ιδιόμορφη «εσωστρέφεια» και την προγραμματική εκκένωση που χαρακτηρίζει τους πολιτικούς χώρους, ότι με τον ίδιο τρόπο και ευκολία που η κυβέρνηση απέσυρε όλα όσα είχε παρουσιάσει ως περιεχόμενα πολιτικής της ο κ. Κοντογιαννόπουλος, έτσι και η αντιπολίτευση (δια της ΟΛΜΕ) δεν απάντησε τίποτε επί του περιεχομένου των νέων προτάσεων Σουφλιά (που αποτελούσαν «αιτήματα» του αντικυβερνητικού μπλοκ), αλλά τοποθετήθηκε αντιπολιτευτικά ζητώντας «περισσότερο συγκεκριμένες προτάσεις» και προχωρώντας σε 3ήμερη απεργία.

Και οι δυο πλευρές δίνουν τη σαφή εντύπωση ότι το κοινωνικό πεδίο της αντιπαράθεσης —η ελεεινή κατάσταση της εκπαίδευσης— είναι ένα πρόσχημα, ότι δεν την αντιμετωπίζουν ως πρώτη ύλη πολιτικής παραγωγής αλλά ως τέχνημα ασκήσεων επί χάρτου και ότι, στην «πολιτικοποίηση» αυτής της πρώτης ύλης, μπορεί να φθάσουν μέχρι τη γυμνή βία του θανάτου, ή τη συμβολική του λόγου, για να επιδιώξουν την υπηρέτηση των ρόλων τους ως αντιπάλων και να επιζητήσουν στον τεχνητό κόσμο τους.

Μέσα σε αυτή την κατάσταση πραγμάτων, ο υπουργός Δημόσιας Τάξης είναι ίσως ο μόνος που νομιμοποιείται να απορεί: «για ποιο λόγο να παραιτηθώ»; Ο απόστρατος ναύαρχος έκανε αυτό που έπρεπε, αυτό που ταιριάζει σε μια πολιτική γυμνή περιεχομένων και οργανικών αντιπροσωπευτικών σχέσεων: εφάρμοσε την καταστολή σπάζοντας κεφάλια, αφαιρώντας ζωές, κάνοντας κόλαση την πόλη, όπως ακριβώς ο Κοντογιαννόπουλος φρόντισε, όχι για τη διαμόρφωση των ουσιαστικών όρων αναπαραγωγής του συ-

μένη κρίση τους στις σχέσεις αντιπροσώπευσης και στην ελλειπτική ενσωμάτωση των ακολουθιών τους, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν έχουν συγκλίσεις επί της ουσίας. Διότι ουσία δεν αποτελεί, ασφαλώς, η αντιπαράθεση ανάμεσα στην κατά Κουτσόγιωργα «χρυσή οκταετία του ΠΑΣΟΚ» και την «καταστροφική πολιτεία» της Δεξιάς (και τούμπαλιν), αλλά ο κοινός τρόπος που όλα μαζί τα πολιτικά κόμματα αντιμετωπίζουν το ρόλο τους, ως παραγωγοί πολιτικών σχέσεων με κοινωνικές ομάδες, των οποίων διεκδικούν την αντιπροσώπευση στη βάση της «προώθησης των συμφερόντων τους». Και ο κοινός τρόπος με τον οποίο παράγουν αυτές τις πολιτικές σχέσεις και την πολιτική, διαμορφώνεται από και διαμορφώνει τις νοοτροπίες και την κουλτούρα,

να η κοινωνικά αυτονομημένη πολιτική σφαίρα, η σφαίρα της κεντρικής εξουσίας ή άλλων υποεξουσιών, ή η ηθικιστική εκδοχή της ιδεολογίας. Η αντίληψη Κοντογιαννόπουλου για την Παιδεία, π.χ., όπως φάνηκε στις προτάσεις του «πολυνομοσχεδίου», μπορεί να μην είχε ουσιαστικές διαφορές περιεχομένου με την αντίστοιχη αντίληψη του ΠΑΣΟΚ, ή ακόμα θα μπορούσε να συζητηθεί και με την Αριστερά: όμως η σύγκρουση με την αντιπολίτευση έμελλε να γίνει «επί του πολιτικού», και μάλιστα σε έναν κοινωνικό χώρο, το σχολείο με τους μαθητές του, τον οποίο, εντελώς χαρακτηριστικά, δεν αντιπροσώπευε ουδείς εκ των τριών κομμάτων. Όπως ο κ. Κοντογιαννόπουλος επέλεξε συνειδητά την ηθική-ιδεολογική και διοικητικού ύφους παρέμβαση στη

ση, τόσο με κεντρικές επιλογές εξουσίας όσο και με τις χειραγωγικές συμπεριφορές της αντιπολίτευσης, η οποία εξ αρχής συναντούσε δυσκολίες στο να «προσθέσει» το μαθητικό κίνημα στο αντιπολιτευτικό της αιτησιολόγιο.

Και η μια και η άλλη πλευρά επιδίωξαν την άμεση «πολιτικοποίηση» στο οικείο γι' αυτές πεδίο της αντιπαράθεσης μεταξύ των «δυο κόσμων», αφού δεν ήταν ικανές να διαμεσολαβήσουν τα προγραμματικά σημεία που υπήρχαν στην κινητοποίηση των μαθητών. Κοινωνικά αποξενωμένες, κυβέρνηση και αντιπολίτευση κατασκεύασαν ένα «πολιτικό» πεδίο σύγκρουσης μεταξύ τους, έχοντας εκκενώσει τα κοινωνικά διακυβεύματα από τα περιεχόμενα που είχαν ορίσει οι μαθητές στην

Οι μαθητές ανακάλυψαν τη συλλογικότητα, όταν όλα τους οδηγούσαν ν' ακολουθήσουν τον ατομικό δρόμο για την «επιτυχία». Όμως η συλλογικότητα έχει τίμημα και δοκιμάζεται, στα «μικρά» και στα «μεγάλα»...

του Βασίλη Καραποστόλη

**Η κρίση
στην Παιδεία**

Δοκιμασία στους δρόμους

στήματος μέσα από τους εκπαιδευτικούς μηχανισμούς, αλλά για την καθιέρωση του σχολικού ηλικίου, του γυμνασιάρχη - Χωροφύλακα και του χριστιανικού πνεύματος.

Αν αυτό είναι το μέτρο και ο κανών της ιδεολογικής φυσιογνωμίας του προπολεμικού μικροαστού - νοικοκύρη - πατέρα αφέντη, αν αυτό προοιωνιζόταν την εφαρμογή της ωμής βίας από άλλες περιοχές του κρατικού μηχανισμού, ποιο είναι το αντίπαλο μέτρο που θα υπερβεί αυτή την επικίνδυνη φανταστική εκδοχή περί πολιτικής; Μήπως η προσχηματική αντιπολίτευση, δηλαδή η πολιτική των «δημοκρατικών δυνάμεων» που, οικειοποιούμενη «πολιτικά» τη δολοφονία και το θάνατο και αντιμετωπίζοντας ως αφορμή τη μαθητική εξέγερση, μεταχειρίζεται και πάλι το βολικό για την επιβίωσή της «αντιδεξιό» πρόσωπο, ζητά αναδρομικά την ακύρωση όλων όσων δεν είχε μπορέσει εγκαίρως να αποτρέψει (π.χ. αντιαπεργιακό νομοσχέδιο), και ανασυγκροτεί συνολικά μέτωπα κατά της «επικίνδυνης κυβέρνησης», κεφαλαιοποιώντας τα μαθητικά αιτήματα και τη συναφή συγκρούση, χωρίς και πάλι να ομιλεί λόγο προγραμματικό και επί του συγκεκριμένου;

Το μόνο που θα εισπράξουν όλοι είναι η μεγέθυνση του χάσματος με τους πολίτες. Εκτός και αν θεωρούν ότι η αναξιογόνωση των λαϊκιστικών αυταρχικών συνδρόμων και η σκλήρυνση των «δυο κόσμων», η επιστροφή σε μετεμφυλιακές καταστάσεις στρατιωτικού είδους συσχετισμών δύναμης και πολιτικών συγκρούσεων, αποτελεί τη μόνη οδό διαχείρισης της κρίσης τους. Τόσο το χειρότερο γι' αυτούς, αφού δεν κατάλαβαν ότι η κρατική όσο και η δική τους εξουσία έχει, παρά τις βλέψεις τους, αλλάξει δομή και ότι οι σημερινές ανάγκες των πολιτών ορίζουν αλλιώς και σε άλλους τόπους τα αιτήματα και τις συγκρούσεις.

Φαντάζουν και οι τρεις πολιτικές οικογένειες σαν ρόδες που γυρνάνε στον αέρα, όταν το όχημα είναι γεμάτο κόσμο και πολύ καθυστερημένο στην αναχώρησή του.

Την ώρα που μαίνονται οι πόλεμοι για το χρήμα και την κυριαρχία, στην εκπαίδευση είναι ακόμα δυνατό να ξεσπούν διαμάχες που συνδέονται με κάποιο είδος ευθιξίας. Τα γεγονότα των ημερών αυτών εδώ έχουν την αφετηρία τους. Οι μαθητές δέχτηκαν την πίεση μιας κρατικής πολιτικής που στα μάτια τους πήρε το νόημα της προσβολής. Τους είπαν πως η ασυδοσία πρέπει να πάψει, πως οι ίδιοι βρίσκονται στα πρόθυρα της αλητείας, πως όφειλαν να επιστρέψουν στους κόλπους της οικογένειας. Αλλά τόσο οι νέοι όσο και οι οικογένειές τους είχαν αλλάξει. Αντί οι γονείς να περιμαζεύουν τα παιδιά, είπαν πως «αυτά θα αποφασίσουν». Οι μαθητές ήταν τώρα έτοιμοι να απαντήσουν στο υπουργείο έχοντας αφήσει στο σπίτι τους γονείς να ανησυχούν και να διστάζουν.

Ξαφνικά η νεολαία θυμήθηκε την ιστορία των αμφισβητήσεων της. Δεν το περίμενε σχεδόν κανείς και συνήθως της απευθύνονταν —πράγμα που την ερέθιζε— σαν να προεξοφλούσαν την αμνησία της. Να όμως που αυτοί οι βαρυστημένοι νεαροί διασυνδέθηκαν ακαριαία με το παρελθόν: πήραν τους παλιούς τίτλους του εξεγερμένου και χύθηκαν στους δρόμους. Το κράτος φαίνεται πως το νοιάζει μόνο η Τάξη της εκπαίδευσης: δεν ξέρουμε ακόμη το πόσο τους σπουδαστές τους απασχολεί ο Ορίζοντάς της. Εκείνο πάντως που δείχνει η στάση τους είναι το ότι αποφάσισαν να απαιτήσουν τη συνέπεια.

Όταν σου παρέχουν το δικαίωμα να ψηφίζεις, όταν σε κολακεύει νυχθημερόν ολόκληρη η κοινωνία που θέλει να νεάζει μέσα στα γηρατειά της, δεν γίνεται από την άλλη πλευρά να σου ζητούν να φέρεσαι σαν υπάκουο παιδί. Ούτε η κυβέρνηση, ούτε τα κόμματα πήραν πολύ στα σοβαρά τα καλομαθημένα της μεταπολίτευσης. Αυτά όμως προσπάθησαν, όπως κάθε γενιά με τον τρόπο της, να βρουν

τι τους λείπει. Πόσο όμως ένας νέος μπορεί να εκφραστεί με ορισμούς, να πει ποιος είναι και τι θέλει ακριβώς; Η κατάσταση του τον φέρνει μια στην αμφιβολία και μια στην πίστη, και σήμερα η πίστη δεν του επιτρέπεται. Αφού λοιπόν τα ιδεώδη είναι απρόσιτες έννοιες, μένει η εμπειρία. Η διαδίδση είναι μια καινούρια εμπειρία συλλογικότητας, και οι νέοι του '90 ανακαλύπτουν πως κι αυτοί, επιτέλους, μπορούν να περπατήσουν πιασμένοι σε αλυσίδες και κρατώντας πανώ. Από εκεί και πέρα, θα κληθούν να προσδιορίσουν τα όρια και τις προοπτικές της δράσης τους. Μ' άλλα λόγια, τους περιμένει η *δοκιμασία*.

Όσο δικίο κι αν έχουν δεν μπορούν να παραδοθούν στη χαρά που δίνει το δικίο τους. Γιατί το δικίο δεν είναι ποτέ ολόκληρο με τη με-

ριά κάποιου, κι αυτό είναι που οι νέοι δυσκολεύονται να δεχτούν. Καθώς τους σπρώχνει η ηλικία στο απόλυτο, κάθε άλλος μοιραία μοιάζει με αντίπαλο. Εδώ είναι το κρίσιμο σημείο. Η ηλικία αντικρύζει τη δικαιοσύνη. Μέσα στην παραζάλη, πρέπει να ξεχωρίσει τους μεν από τους δε, να καταλάβει τι είναι λάθος και τι τίμημα. Οι νέοι στέκονται μπροστά στο κράτος και στους δασκάλους τους. Θα αντιμετωπίσουν άραγε τους δεύτερους, όπως το πρώτο;

Ο δάσκαλος δεν είναι πολιτικός μεσάζων. Μεσολαβεί μόνο ανάμεσα στη γνώση (που τείνει στην καθολικότητα) και στους άμαθους (που ζουν τη μερικότητά τους). Σε αυτή του τη θέση ασκεί εξουσία στην οποία υποκύπτει και ο ίδιος.

Όμως ο μόχθος ο δικός του και των μαθητών θα κρίνει τελικά την εξουσία, τη γνώση και την ελευθε-

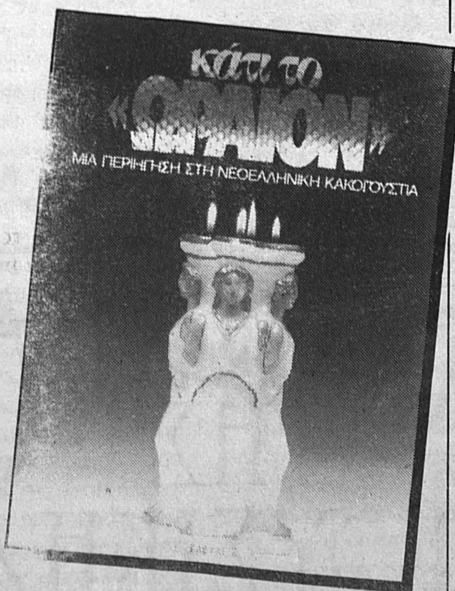
ρία. Κάθε μερα, μέσα στην τάξη, δάσκαλος και μαθητές ενώνονται και χωρίζονται. Ο διάλογός τους είναι η αλληλοπαρουσία κι η ένταση της ανισότητας. Δεν έχει σχέση με την υποκριτική ρητορεία που ηχεί έξω από την αυλή του σχολείου. Στις αίθουσες, πράγματι, ο αγώνας συνεχίζεται, όταν όλοι οι άλλοι έχουν τελειώσει. Το ζήτημα είναι αν οι νέοι θα είναι σε θέση να δουν πιο καθαρά απ' ό,τι πριν τη σχέση τους με αυτούς που τους διδάσκουν. Αυτό όμως, όπως πολλά άλλα, θα χρειαστεί να το μάθουν μόνοι τους. Είναι δύσκολο, αλλά τα πράγματα το απαιτούν. Για να ενηλικιωθούν είναι υποχρεωμένοι να διακρίνουν τη δικαιοσύνη μέσα από το αίμα, τη δημοκρατία μέσα από την προβοκάτσια, το πρόσωπο των δασκάλων μέσα από τα πρόσωπα συνδικάτα τους.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Ο κόσμος του κιτς, η κακογουστία χωρίς μέτρο, όπως εντοπίζεται στο περιβάλλον μας, σήμερα. Αυτή είναι η περιήγηση, που πραγματοποιείται με αυτό το βιβλίο: περιήγηση στο νεοελληνικό χώρο, τις διανθρωπίνες σχέσεις, τις νοοτροπίες, τη γλώσσα και ουσιαστικά το ύφος και το ήθος της ζωής μας.

Μέσα από χίλια και πλέον φωτογραφικά παραδείγματα, το κιτς καταγγέλλεται όσο και δικαιωμάται. Με άρθρα, που καλύπτουν ένα μεγάλο αριθμό υποθεμάτων, με υλικό καταγεγραμμένο σε ενότητες, έτσι που να συγκροτείται μια σφαιρική θεώρηση του φαινομένου.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
Δεινοκράτους 11 Αθήνα 115 21 τηλ.: 7249300

Κυκλοφορούν από τις Εναλλακτικές Εκδόσεις «Κομμούνα»

Μπ. Σούγκαρμαν - Φ. Ζαφειρίδης
ΟΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ:
ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ
(από το Daytop στην «Ιθάκη»)

Το βιβλίο αποτελεί μια προσπάθεια σφαιρικής παρουσίασης της εμπειρίας των θεραπευτικών κοινοτήτων αποτοξίνωσης από τα ναρκωτικά. Περιλαμβάνει μια εκτεταμένη εισαγωγή, τη μελέτη του Μπ. Σούγκαρμαν για τη θεραπευτική κοινότητα Daytop στις ΗΠΑ και ένα εκτεταμένο κείμενο του εμπνευστή του κινήματος των θεραπευτικών κοινοτήτων στην Ελλάδα, Φοίβου Ζαφειρίδη, που εξετάζει την ελληνική εμπειρία και τα συμπεράσματά της από το 1983, που ιδρύθηκε η «Ιθάκη», μέχρι σήμερα.

Κώστας Παπαϊωάννου
ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
(ο διάλογος Μαρξ-Χέγκελ)

Το βιβλίο αποτελεί το δεύτερο τόμο των «Θεμελίων του μαρξισμού», του σημαντικότερου έργου για τον μαρξισμό που γράφτηκε ποτέ στα ελληνικά — και μάλιστα σε ανύποπτο χρόνο — στη δεκαετία του 1950. Ο Κ. Παπαϊωάννου παρουσιάζει όλη τη μαρξιστική θεωρία για το κράτος, τόσο στις κατακτήσεις όσο και στις αντιφάσεις της σε ένα διαρκή διάλογο-αντιπαράθεση με τη σκέψη του μεγάλου δασκάλου του Μαρξ, του Χέγκελ.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Εναλλακτικό βιβλιοπωλείο «Κομμούνα», Θεμιστοκλέους 37, Αθήνα, τηλ. 3602644
Εναλλακτικό βιβλιοπωλείο «Πράξη», Αρμενοπούλου 24, Θεσσ/νίκη, τηλ. 202349.

Η α ήταν πρόωρο και πολιτικά παρακινδυνευμένο να συναγάγει κανείς πολιτικά συμπεράσματα από το κίνημα των μαθητών και την κυβερνητική απόπειρα εκφοβισμού και βίαιης καταστολής του. Θα μπορούσε ωστόσο να διακινδυνεύσει κανείς μερικές προσωρινές και μερικές μόνιμες διαπιστώσεις που να αφορούν το χαρακτήρα του κινήματος και τον τρόπο που το αντιμετώπισαν κυβέρνηση και κόμματα.

Ο αυθόρμητος και κοινωνικά πηγαίος χαρακτήρας του κινήματος είναι εξόφθαλμος και δεν επιδέχεται αμφισβήτηση. Η μαζικοποίησή του συντελείται σταδιακά, καθώς περνούν οι μέρες και προχωρούν οι καταλήψεις. Οι στόχοι του κινήματος φαίνονται ασαφείς και αόριστοι, και πάντως η πειθαρχία που επιδιώκουν να επιβάλουν με αναχρονιστικό τρόπο στα σχολεία τα προεδρικά διατάγματα δεν αποτελεί παρά τη θρυαλλίδα που πυροδότησε τη μαθητική εξέγερση για τη γενικότερη κατάσταση στη μέση εκπαίδευση (κακή υλικοτεχνική υποδομή, αναχρονιστική οργάνωση σπουδών, ξεπερασμένες διδακτικές μέθοδοι, παντελής έλλειψη σχολικής συλλογικής ζωής — οι σχολικές κοινότητες υπάρχουν μόνο τυπικά κ.ά.).

Το ουσιαστικό πολιτικό είναι ότι το μαζικό αυτό κίνημα ανδρώθηκε χωρίς κομματική καθοδήγηση ή υποκίνηση. Έξω και μακριά από κάθε κομματική - γραφειοκρατική λογική μπόρεσε και άρθρωσε το δικό του λόγο, συνειδητοποίησε μόνο του τη δύναμή του και αναζήτησε τον εαυτό του. Εξέφρασε με τρόπο αυθεντικό — εν μέρει χαοτικό και ίσως συγκεχυμένο — τα προβλήματα, τα αδιέξοδα και τις αντιφάσεις της σχολικής κοινότητας.

Κυβέρνηση και κυβερνητική πολιτική βρέθηκαν, λοιπόν, αντιμέτωποι με ένα κομμάτι της κοινωνίας, ανθεκτικό στις πιέσεις και στους εκβιασμούς, ανήθρο χωρίς πολιτικά συμπλέγματα, αν και κατά βάθος απολιτικό, αδιάφορο για την πολιτική και τις κομματικές αντιπαράθεσεις, στραμμένο στα δικά του κυρίως προβλήματα. Αρκετά ισχυρό όμως ώστε να γονατίσει την κυβέρνηση και να αποκαλύψει τις αντιφάσεις της εκπαιδευτικής πολιτικής και τα όρια της κομματικής πολιτικής.

Είναι παρήγορο, και αυτό χρεώνεται στα θετικά του κινήματος, ότι η προσπάθεια εκφοβισμού και βίαιης καταστολής των καταλήψεων από την κυβέρνηση με την κινητοποίηση του «κυβερνητικού-κομματικού» μηχανισμού συνάντησε σθεναρή αντίδραση και τελικά απέτυχε. Απέτυχε — έτσι δείχνουν προς το παρόν τα πράγματα — μια επικίνδυνη, πολιτικά,

Το μαθητικό Κίνημα, μάθημα αντιαυταρχισμού

του Αντώνη Μανιτάκη

πρακτική, που ανασύρθηκε από το παρελθόν, θύμιζε άλλες εποχές και προκαλούσε αντανάκλαστικές συμπεριφορές στη γενιά των Λαμπράκηδων και του 15%, που σήμερα πλέον παρενέβαιναν στα γεγονότα ως γονείς.

Χρειάστηκε δυστυχώς να χυθεί αίμα και να θυσιαστεί η ζωή ενός αριστερού αγωνιστή για να αντιληφθούν οι υπεύθυνοι πόσο επικίνδυνος είναι ο δρόμος της ευθείας κομματικής αντιπαράθεσης στους κοινωνικούς χώρους. Δοκιμάστηκαν από την πολιτική ηγεσία του υπουργείου Παιδείας δυο παρωχημένες μέθοδοι χαλιναγωγής και ελέγχου των κοινωνικών αγώνων: ο «τραμπουκικός - κομματικός εκφοβισμός» και η «δραστηριοποίηση παρακρατικών μηχανισμών».

Δεν είμαστε σε θέση ακόμη να διαπιστώσουμε αν οι αυταρχικές αυτές πρακτικές αποτελούν εκδηλώσεις ενός γενικότερου και μονιμότερου πολιτικού σχεδίου άσκησης της εξουσίας από τη σημερινή Δεξιά και αν θα πρέπει να θεωρηθεί αναγκαία, ή και αναπόφευκτη,

η καταφυγή της κυβερνητικής πλειοψηφίας κάθε φορά που χρειάζεται να επιβληθεί έστω και δια της βίας και να αποτρέψει απειλές κατά της πολιτικής κυριαρχίας της.

Υπάρχει μια τάση στην κοινή γνώμη, αλλά και στα πολιτικά κόμματα και στους κοινωνικούς φορείς, να ταυτίζουν τις πρακτικές αυτές με εκείνες που χρησιμοποίησε η Δεξιά τη δεκαετία του '60. Θεωρώ την ταύτιση αυτή βεβιασμένη. Έχουμε βέβαια πολλά σημάδια που δείχνουν αναβίωση «τραμπουκικών πρακτικών» και ανασύσταση παρακρατικών μηχανισμών. Τα σημάδια όμως αυτά δεν συνθέτουν ακόμη μια σταθερή εικόνα ούτε προδίδουν ένα γενικό-πολιτικό σχέδιο άσκησης με αυτό τον τρόπο της εξουσίας. Όσο είναι αλήθειά ότι η οδυνηρή οικονομική πραγματικότητα και η μονόπλευρη λιτότητα γεννούν, μπροστά στις κοινωνικές αντιδράσεις, αυταρχική εξουσία και θα εξαναγκάσουν, αργά ή γρήγορα, και τη «νεοδημοκρατική» εξουσία να καταφύγει στον ανοικτό αυταρ-

χισμό και στη βίαιη καταστολή, άλλο τόσο είναι βέβαιο ότι το κοινωνικό σώμα αντιστέκεται, ότι η αντιπολίτευση κρατιέται και η κυβέρνηση ανησυχεί και φοβάται.

Το κλίμα της τρομοκρατίας και του εκφοβισμού δεν περνά. Ο αντιτρομοκρατικός νόμος δεν δημιούργησε ακόμη κλίμα φοβίας, και πάντως στο μέτρο που επιδιώκαν και ήθελαν οι συντάκτες του. Είναι πολύ πρόωρο και βιαστικό και παραπλανητικό να ισχυριστούμε ότι η ΝΔ κτίζει την εξουσία της στους μηχανισμούς του παρακράτους και στηρίζεται σε οργανωμένες ομάδες τραμπουκικών. Δεν είναι απλώς ανακριβής μια τέτοια εικόνα της νέας πολιτικής εξουσίας, προκαλεί αντανάκλαστικές πολιτικές συμπεριφορές που έχουν τη ρίζα τους στη δεκαετία του '60 και δεν ανταποκρίνονται σίγουρα στη σημερινή πολιτική πραγματικότητα. Διαιωνίζει εξάλλου τα υπάρχοντα πολιτικά σχήματα, δικαιώνει τις υπάρχουσες πολιτικές ηγεσίες και βέβαια αναπαράγει έναν παρωχημένο, στερεότυπο και ξύλινο πολιτικό

λόγο με τις προεκτάσεις, τις φοβίες και τα «αντανάκλαστικά» της δεκαετίας του '60. Τη στάση αυτή έχουν υιοθετήσει ολόκληρη η γηρασμένη πολιτική ηγεσία του τόπου και τα καθιερωμένα πολιτικά σχήματα τα οποία με αυτόν τον τρόπο μπορούν να χειραγωγούν το αυθόρμητο κοινωνικά κινήματα, όπως των μαθητών, να εξανεμίζουν την κοινωνική τους δυναμική και να τα εκτονώνουν στο γνώσιμο και ελεγχόμενο πεδίο της δικομματικής αντιπαράθεσης.

Η βίαιη πολιτικοποίηση του μαζικού μαθητικού κινήματος οδήγησε στην ποδηγέτηση και τελικά στην εκτόνωσή του. Ενώ από την άλλη μεριά, η κυβερνητική εξουσία έδειξε αξιοπρόσεκτη ευελιξία, συνδύασε την απόπειρα καταστολής με το διάλογο. Όταν απέτυχε και μάλιστα τραγικά ο κομματικός διχασμός των μαθητών, η αντιπαράθεσή του με τους κομματικοποιημένους γονείς επιχείρησε το διάλογο από μηδενική βάση. Αυτό δείχνει ότι τα πρόσωπα της Δεξιάς είναι δύο, ανάλογα με τις περιστάσεις: χαμογελαστό ή μοχθηρό.

Το προσωπείο της πυγμής και του εκφοβισμού στραπατσαρίστηκε όταν βρέθηκε αντιμέτωπο με το ακομμάτιστο και χαρούμενο κίνημα των μαθητών.

Η πολιτική υποχώρηση της κυβέρνησης δείχνει ότι η ήττα της κυβερνητικής πολιτικής και η πάταξη του πολιτικού αυταρχισμού προήλθε από την αντίδραση μιας πολιτικά παρθένας κοινωνίας και όχι από μια ευθεία κομματική αντιπαράθεση. Το κίνημα των μαθητών δεν ηττήθηκε, διότι δεν υποκινήθηκε, ούτε χρησιμοποιήσε ως όπλα του σκιάχτρα και φαντάσματα του παρελθόντος.

Η αυταρχική δημοκρατία, η σύγχρονη μορφή της δημοκρατίας που βασίζεται στην οικονομία της αγοράς, είναι φαινόμενο πολυπρόσωπο και πολυσύνθετο και ιδίως σχήμα πολιτικό, εύπλαστο και προσαρμόσιμο στις περιστάσεις. Γι' αυτό και δεν αντιμετωπίζεται με στερεότυπα παλαιοκομματικά ούτε με φοβίες και παρελθοντολογίες, αλλά με ανανεωμένο πολιτικό λόγο που θα εμπνέεται διαρκώς από τις αγώνες και τα αιτήματα της νέας γενιάς και θα στηρίζεται στις διεκδικήσεις των κοινωνικών κινήματων. Οι αγώνες των μαθητών έδωσαν έναν τόνο αισιοδοξίας στη βαριά και καταθλιπτική πολιτικά ατμόσφαιρα που είχαν δημιουργήσει κυβέρνηση και αντιπολίτευση.

Η συμβολική τους συνεισφορά στη διαμόρφωση του πολιτικού σκηνικού του νέου έτους ήταν τεράστια. Μας έκαναν, έστω και για λίγο, να αισιοδοξούμε και να ελπίζουμε. □

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΡΕΜΜΥΔΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Πώς μπορεί να διατυπωθεί και να εφαρμοστεί στην εκπαίδευση μια πολιτική, με την πλήρη έννοια του όρου;

Θα υπάρξει κάποια συνολική αντιμετώπιση και πρόταση, από την πλευρά των πολιτικών κομμάτων, κάποια ιδέα για μεταρρύθμιση στην εκπαίδευση, τη στιγμή που τα ίδια κλαίει και οδύρονται για τα χάλια της και δηλώνουν ότι θα έχει προτεραιότητα στην αυριανή πολιτική τους;

Στο βιβλίο του ο Βασίλης Κρεμμυδάς επισημάνει τις ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ στο χώρο της εκπαίδευσης και διερευνά τις ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ.

εκδόσεις «γνώση»

Ιπποκράτους 31, 10680 ΑΘΗΝΑ τηλ. 36.20.941 - 36.21.194

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΕΙΣ»

Όταν η ελληνική πλευρά έθεσε θέμα μειονότητας, η αλβανική έθεσε θέμα... Τσάμηδων.

Όταν από τον κ. Μητσοτάκη ζητήθηκε να εμποδίζεται η φυγή, οι Αλβανοί απάντησαν ότι «αυτό να το κάνετε εσείς».

**Η κρίση
στην πολιτική**

του Στέλιου Κούλογλου

Το φιάσκο στα Τίρανα

Πόσες πιθανότητες επιτυχίας έχει κάποιος, που προσπαθεί να πείσει όσους απέδρασαν από την κόλαση, ότι μπορούν να γυρίσουν πίσω ατιμώρητοι; Ότι δηλαδή δεν θα τους βράζουν στα καζάνια περισσότερο ώρα από όση βράζουν τους νομοταγείς που δεν απέδρασαν; Την απάντηση στο ερώτημα έδωσαν οι ίδιοι οι κολασμένοι της Αλβανίας: την ίδια ώρα που ο Έλληνας πρωθυπουργός ζητούσε στα Τίρανα την αμνηστευση των φυγάδων, μερικές χιλιάδες το έσκαραν για την Ελλάδα δυναμώνοντας το κύμα φυγής που έδειχνε προς στιγμήν να έχει ανακοπεί...

Έτσι, ο κύριος στόχος του ταξιδιού του Έλληνα πρωθυπουργού (η αμνηστευση των φυγάδων) επετεύχθη, το αποτέλεσμα όμως είναι κυριολεκτικά αμελητέο. Τα υπόλοιπα αιτήματα της ελληνικής πλευράς, όπως η ίδρυση προξενείων στις κυριότερες ελληνόφωνες πόλεις ή η αποστολή ιερέων παρακάμφθηκαν από την αλβανική ηγεσία, που έδειξε για μια ακόμη φορά ότι ξέρει να διαπραγματεύεται σκληρά. Σε κάθε αίτημα της ελληνικής πλευράς, υπήρχε έτοιμη και μια απάντηση. Όταν η ελληνική πλευρά έθεσε θέμα μειονότητας, η αλβανική έθεσε θέμα... Τσάμηδων.

● Όταν από τον κ. Μητσοτάκη ζητήθηκε να εμποδίζεται η φυγή, οι Αλβανοί απάντησαν ότι «αυτό να το κάνουν εσείς».

Από την όλη εικόνα, δεν έλλειψαν και τα διάφορα κόλπα αδιαλλαξίας που εμφανίζουν την Αλβανία στο τέλος να «υποχωρεί»: σε αυτήν την τακτική θα πρέπει μάλλον να αποδοθούν οι δηλώσεις του Αλβανού εκπροσώπου του υπουργείου Εξωτερικών, που έδιναν την εντύπωση του αδιεξόδου κατά την πρώτη ημέρα των συνομιλιών.

Τέλος, άλλα αιτήματα που θα έπρεπε να προωθηθούν από ελληνικής πλευράς, όπως η απελευθέρωση των ελληνικής καταγωγής πολιτικών κρατούμενων ή η βελτίωση της απαράδεκτης κατάστασης στα ελληνόφωνα σχολεία δεν αποτέλεσαν βασικό αντικείμενο των διαπραγματεύσεων. Κι όλα αυτά, παρ' ότι η αλβανική ηγεσία βρίσκεται στη χειρότερη θέση από τότε που κατέλαβε την εξουσία...

Ο κυριότερος λόγος της νέας αυτής ελληνικής διπλωματικής αποτυχίας, δεν είναι το εσπευσμένο του ταξιδιού του κ. Μητσοτάκη, αποτέλεσμα του αδικαιολόγητου πανικού που επικράτησε στην Αθήνα με το πρώτο κύμα προσφύγων. Ασφαλώς το ταξίδι δεν μπόρεσε να σχεδιαστεί ψύχραιμα και μεθοδικά, αλλά η κυριότερη αιτία έγκειται στο γεγονός ότι η αλβανική ηγεσία έχει στα χέρια της ένα συγκλονιστικό ατού, την ίδια στιγμή που το ελληνικό κράτος υποστηρίζει μια ουτοπική πολιτική.

Το «ατού» της Αλβανίας είναι ότι μπορεί ανά πάσα στιγμή να ανοίξει τις πύλες της κολάσεως, αφήνοντας τους κρατούμενους να φύγουν στην Ελλάδα. Η αυταπάτη της τελευταίας, είναι ότι μπορεί να

Ο Κ. Μητσοτάκης στη μειονοτική Δερβιτσάνη. Τα χαμόγελα πλούσια, τα αποτελέσματα πενιχρά.

συγκρατήσει το κύμα των προσφύγων βελτιώνοντας τις σχέσεις της με το καθεστώς Αλία ή προωθώντας επενδύσεις στην Αλβανία. Τα γιουχαίσματα των συγκεντρωμένων στη συγκλονιστική συγκέντρωση στη Δερβιτσάνη, όταν ο κ. Μητσοτάκης έκανε λόγο για τις καλές προθέσεις του καθεστώτος είναι χαρακτηριστικά για τα αισθήματα της ελληνικής μειονότητας αλλά και της πλειοψηφίας του αλβανόφωνου πληθυσμού.

Όπως συμβαίνει κάθε φορά στις κρίσιμες στιγμές, η κωμωδία της ελληνικής διπλωματίας και η αντιπολιτευτική παράνοια που φλερτάρει πολλές φορές με την εθνική μειοδοσία έκρυσαν μέσα στο σύννεφο του πανικού ένα πραγματικό γεγονός: ότι δεν είναι οι δηλώσεις Σαμαρά ή το πρόσφατο ταξίδι του που δημιούργησαν το κύμα των προσφύγων. Όπως δεν

οφείλεται στον υπουργό των Εξωτερικών η μαζική φυγή των Ποντίων από την ΕΣΣΔ, η καθημερινή πολιορκία της ελληνικής πρεσβείας στη Μόσχα, οι πτώσεις από τα γειτονικά κτίρια και από ύψος 5 μέτρων στο προαύλιο της πρεσβείας για μια βίζα, οι αμέτρητες ουρές των υποψήφιων μεταναστών έξω από τα ελληνικά προξενεία στα Βαλκάνια και την Ανατολική Ευρώπη. Μελέτες που έχουν υποβληθεί εδώ και μήνες στο υπουργείο των Εξωτερικών, αποδεικνύουν ότι από τη στιγμή που ανοίξουν τα σύνορα, δεν υπάρχει τρόπος για να συγκρατηθούν οι ανατολικοευρωπαίοι πρόσφυγες.

Μόνο όσοι δεν έχουν δει τη μιζέρια της οργουελικής Αλβανίας ή την περνα της λιμοκτονούσας Σόφιας, μπορούν να έχουν την αυταπάτη ότι οι άνθρωποι θα μείνουν εκεί επειδή η οικονομική μεταρρύθμιση

της κόλασης ή ο εκδημοκρατισμός της υπόσχεται κάποιες βελτιώσεις σε μερικές δεκαετίες.

Έλκικώς, το μόνο αποτέλεσμα του ταξιδιού, ήταν ότι δόθηκε στην Ελλάδα η ευκαιρία να συνειδητοποιήσει το μέγεθος του προβλήματος, αποτέλεσμα της αλβανικής αδιαλλαξίας και της θέλησης των υπηκόων για απόδραση. Γιατί το κύμα των προσφύγων από την Αλβανία μόλις τώρα άρχισε. Είναι ίσως κατανοητό γιατί ο κ. Μητσοτάκης επαναλαμβάνει ότι «ο εκδημοκρατισμός της Αλβανίας είναι αναπόφευκτος», αλλά είναι εξίσου γεγονός ότι οι Αλβανοί υπήκοοι έχουν εντελώς διαφορετική άποψη.

Η «αντιπολιτευση» ενός Δημοκρατικού Κόμματος βγαλμένου από τα σπλάχνα του Κόμματος Εργασίας της Αλβανίας (ΚΚ) δεν δίνει καμιά απολύτως εγγύηση για

μία δημοκρατική εξέλιξη, την στιγμή μάλιστα που κανείς στην Αλβανία δεν έχει ιδέα για το τι σημαίνει δημοκρατία, έστω και κατά προσέγγιση. Όσο για τις περιβόητες ελληνικές επενδύσεις, οι Αλβανοί δεν έχουν ιδέα για το τι θα πει αγορά, κέρδος, επένδυση, χρήμα και όλα τα συναφή. Χώρια ότι το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο είναι ασαφές, άρα απαγορευτικό για οποιαδήποτε σοβαρή επενδυτική προσπάθεια. Όταν το αποτέλεσμα των ερχόμενων εκλογών δώσει την πλειοψηφία στο καλύτερο οργανωμένο στην ύπαιθρο ΚΚ, η απογοήτευση θα μεγαλώσει και μαζί της η τάση για τη φυγή. Το ίδιο θα γίνει όταν αργά ή γρήγορα οι ταραχές ξεσπάσουν εναντίον ενός Ραμίζ Αλία που ίσως δεν προλάβει να δει άλλο πρωθυπουργό, πλην του κ. Μητσοτάκη.

Σε μια στιγμή που η όποια εισόδος της Αλβανίας στην Ευρώπη περνάει αναγκαστικά και από την Αθήνα, η τελευταία θα πρέπει —περισσότερο σκληρά από την συνηθισμένη ελληνική μαλακότητα— να επιβάλει τη δική της πολιτική. «Οι σχέσεις μας δεν είναι σχέσεις Ελλάδας - ελληνικής μειονότητας», είπε ο διορατικός Ραμίζ Αλία, «αλλά σχέσεις Ελλάδας - Αλβανίας». Η ελληνική διπλωματία θα πρέπει να κάνει το ακριβώς αντίθετο: να επικεντρώσει την προσοχή της στην ελληνική μειονότητα, εκμεταλλευόμενη το γεγονός ότι η Αλβανία βρίσκεται σε εξαιρετικά δύσκολη θέση. Κάτι που δεν μπόρεσε να γίνει, εξαιτίας του τρόπου που πραγματοποιήθηκε το ταξίδι, των ταραχών στην Ελλάδα και βεβαίως των —επεικώς— απαράδεκτων δηλώσεων του κ. Α. Παπανδρέου την προτεραιότητα της αναχώρησης της ελληνικής αποστολής.

● Πρώτον υποσχόμενη ότι θα την προστατεύσει με όλους τους τρόπους από ένα ενδεχόμενο ανθελληνικό πογκρόμ.

● Δεύτερον, διεκδικώντας τα πολιτικά και θρησκευτικά της δικαιώματα και ενισχύοντας την αυτόνομη πολιτική της έκφραση και την ανάδειξη μιας ντόπιας ελληνικής ηγεσίας που θα μπορέσει να συγκρατήσει τους φυγάδες.

● Τρίτον, πιέζοντας για την κατοχύρωση των θρησκευτικών, πολιτικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων της. Και

● Τέταρτον, υλοποιώντας την «πρόταση Παπαγιαννάκη», τη μόνη αξιόλογη πρόταση που έχει ακουστεί σε οικονομικό επίπεδο: να μπορούν δηλαδή οι Έλληνες της μειονότητας να έρχονται και να δουλεύουν στην Ελλάδα εποχιακά και επισήμως, ώστε να μην έρθουν από τα βουνά, ανεπισήμως και για πάντα. Μόνον έτσι τα στρατόπεδα προσφύγων που θα πρέπει ούτως ή άλλως να ετοιμάζονται δεν θα φιλοξενήσουν έναν πληθυσμό, αντίστοιχο με αυτόν που ήρθε στην Ελλάδα με τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Ελλάς - Βουλγαρία, συμμαχία;

«Ζήτω η Βουλγαρία». Και μόνο αυτή η —εκτός του κειμένου που επισήμως είχε διανεμηθεί— αποστροφή του κ. Μητσοτάκη στο τέλος της ομιλίας του στο βουλγαρικό Κοινοβούλιο, αρκεί για να συνοψίσει τα αποτελέσματα από το ταξίδι του Έλληνα πρωθυπουργού στη Σόφια.

Το κλίμα των επαφών ήταν εξαιρετικό, οι συγκεκριμένες συμφωνίες ικανοποιητικές. Πίστωση ύψους 50 εκατ. δολαρίων προς την Βουλγαρία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος —τουρκικής προέλευσης— από τη Βουλγαρία προς την Ελλάδα, υποσχέσεις για διευκόλυνση των ελληνικών επενδύσεων με την κατάλληλη αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου, έναρξη αεροπορικής γραμμής Σόφιας - Θεσσαλονίκης και το κυριότερο ίσως έναρξη στρατιωτικής συνεργασίας με αμοιβαίες επισκέψεις των γενικών επιτελείων. Το τελευ-

ταίο μπορεί να απέχει από την βουλγαρική πρόταση για σύναψη αμυντικής συμφωνίας, αλλά δεν παύει να ισχυροποιεί τον άξονα Αθήνας - Σόφιας, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό σε μια εποχή που τα Βαλκάνια μοιάζουν με πυριτιδαποθήκη.

Για τον Έλληνα πρωθυπουργό, το ταξίδι υπήρξε και μια ευκαιρία προσωρινής απόδρασης από την σκληρή ελληνική πραγματικότητα. Ο κ. Μητσοτάκης δεν έχασε ευκαιρία, προκειμένου να κάνει παραλληλισμούς ανάμεσα στην πολιτική κατάσταση της Βουλγαρίας και της Ελλάδας. Εξήρε την συμφωνία των βουλγαρικών κομμάτων εν όψει της οικονομικής κρίσης, κάτι που θα ευχόταν να γίνει και στην Ελλάδα, όπου δυστυχώς «επικρατούν οι στενόκαρδοι κομματικοί υπολογισμοί». Στην ομιλία του, στο Κοινοβούλιο, δεν παρέλειψε να μιλήσει για τις μειο-

ψηφίες που απειλούν να αυτοκαταργήσουν τη δημοκρατία, ενώ λίγο πριν είχε ρωτήσει τα ελληνικά κόμματα αν «οι καταλήψεις είναι δημοκρατία».

Ίσως το μόνο που δεν ήταν επιτυχημένο στο ταξίδι, ήταν αυτές οι συγκρίσεις. Στην πραγματικότητα αυτή η σύμπνοια μεταξύ των βουλγαρικών κομμάτων, δεν είναι παρά μια λυκοφιλία εν όψει των ερχόμενων γενικών εκλογών της άνοιξης. Οι «μειοψηφίες» που απειλούν να αυτοκαταργήσουν την δημοκρατία, ήταν αυτές που ανάγκασαν την εκλεγμένη τον Ιούνιο κυβέρνηση Λουκάνοφ, να παραιτηθεί. Όσο για καταλήψεις, δεν ήταν αυτές των βουλγαρικών πανεπιστημίων που έφεραν στην πρωθυπουργία το συνομιλήτη του κ. Μητσοτάκη, κύριο Ποπώφ;

Στέλιος Κούλογλου

• Η κρίση στον Κόλπο • Η κρίση στην πολιτική • Η κρίση στην Παιδεία

Πιστοί στο παρελθόν τους

Ενώ όλος ο κόσμος σε Ανατολή-Δύση, Βορρά και Νότο βρισκόταν χθες Τετάρτη σε μια πρωτοφανή εγρήγορση για τις εξελίξεις στον Περσικό κα' το ενδεχόμενο πολέμου στον Κόλπο οι ηγέτες των ελληνικών πολιτικών κομμάτων στη Βουλή έδειξαν το πόσο πίσω βρίσκονται από τον παλμό της Ευρώπης και του κόσμου. Μισοσυζητήσαν για την θέση της Ελλάδας στις τελευταίες εξελίξεις, μισοσυζητήσαν και για την κρίση στην παιδεία, κρίση εσωτερική και βαθύτατα πολιτική.

Οχυρωμένοι πίσω από μια στενή, άχαρη, άπνοη και μικροκομματική αντίληψη για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της χώρας και όσων ανέδειξε η κρίση στην παιδεία και η εξέγερση των μαθητών, μίλησαν ως γυμνασιάρχες περασμένων δεκαετιών. Έξω από τη δύναμη ζωής των μαθητών που διαδίδωναν την περασμένη Πέμπτη, μακριά από τα όνειρα και τις ελπίδες τους. Μίλησαν μίζερα για την παιδεία, φτωχά για τους νέους. Θυμήθηκαν μεταρρυθμίσεις και κομματικά προγράμματα, αυτοί που σε όλη τη διάρκεια της διμήνης έκρηξης στα σχολεία έμειναν οι μεν της αντιπολίτευσης, άλλοι και άφωνοι, οι δε της κυβέρνησης και της ΝΔ προσκολλημένοι στον αυταρχισμό, τη ράβδο και την τάξη μιας ιδεολογίας και αξιών, που είναι πίσω από την κοινωνία.

Δεν υπήρξε διάλογος υπευθύνων πολιτικών ανδρών, ούτε εκείνη η ποιότητα που θα επέτρεπε να ανατραπεί ένα κλίμα πόλωσης των κομματικών γραφειοκρατιών, μιας αντιπαράθεσης άνευ ουσίας και περιεχομένου. Ο πρωθυπουργός περιορίστηκε στο ρόλο του απολογητή μιας στενά κομματικής και αδιέξοδης πολιτικής, ο κ. Παπανδρέου στο ρόλο μιας αντιπολίτευσης που ικανοποιεί τα πλέον συντηρητικά τμήματα της παράταξης του και ο κ. Φλωράκης στο ρόλο του καλού παρατηρητή των γεγονότων.

Δυστυχώς πρυτανεύει η εμμονή, για μια χρήση της συζήτησης τέτοια, που να αναπαράγει κάποιες κομματικές και κυβερνητικές θέσεις με τους γνωστούς κανόνες. Πέραν αυτού ουδέν. Κρίμα για το παρόν και το μέλλον της παιδείας και του τόπου.

Γ.Φ.

Ψυχραιμία παιδιά!

Ελάχιστα έχει προετοιμαστεί η ελληνική κοινή γνώμη για το ενδεχόμενο του πολέμου. Σκοπιμότητα για να μην δημιουργηθεί πανικός ή έλλειψη προγραμματισμού; Γεγονός είναι ότι δοκιμάζουμε και πάλι την εμπειρία των επιδρομών στα σουπερ-μάρκετ, λες και θα μας λείψει το ρύζι. Κανείς βέβαια δεν εμπιστεύεται το κράτος, την κυβέρνηση που συστά

ψυχραιμία. Αντίθετα όλοι ψυχραίμως αδειάζουν ράφια και γεμίζουν τα ντεπόζιτα με βενζίνη. Πόλεμος - πόλεμος και κατανάλωση - κατανάλωση. Σκεφτείτε τι θα γινόταν αν ο πόλεμος ξεσπούσε λίγο πιο κοντά μας. Με τέτοιο ψυχραιμο λαό, νομοταγή και υπάκουο στην ηγεσία του στις δύσκολες στιγμές, το έθνος θα μεγαλουργήσει και πάλι...

Κ.Β.

ΤΟ ΑΝΤΙ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Δαίμονες

Αποτρόπαια πράγματι η δολοφονία των ηγετών της Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης, την οποία η σχετική ανακοίνωση του εκπροσώπου της Οργάνωσης στην Αθήνα απέδωσε σε «εχθρικούς κύκλους». Οι Ισραηλινοί συνεχίζουν απροκάλυπτα να σκοτώνουν τους Παλαιστίνιους στα κατεχόμενα. Αλλά μήπως διάφοροι δαίμονες κατοικούν και μέσα στις γραμμές των Παλαιστίνιων;

Κ.Β.

Ρατσιστική τηλεόραση

Ο κόσμος βοά για τον τρόπο με τον οποίο κάλυψε η κρατική τηλεόραση τα τελευταία γεγονότα, που ακολούθησαν τις ογκώδεις πορείες της περασμένης Πέμπτης και Παρασκευής.

Στη λίστα με τα ονόματα των συλληφθέντων γύρω από το Πολυτεχνείο, τη νύχτα της Παρασκευής υπήρχαν μαθητές, φοιτητές, ερ-

γαζόμενοι... Υπήρχαν και δυο 18χρονοι που, προφανώς, δεν εδήλωσαν επαγγελματική κατάσταση. Από την οθόνη εμφανίστηκαν ως *άεργοι* —που, στην απλοελληνική σημαίνει καθ' εξίν τεμπέληδες και, συνειρμικά, αποβράσματα, αντικοινωνικά άτομα, κακοποιά στοιχεία...

Το «ΑΝΤΙ» δεν θα μπορούσε να απουσιάζει από τη δίνη των δραματικών γεγονότων που συνταράζουν την ανθρωπότητα. Τεχνικές δυσκολίες καθυστέρησαν την έκδοση του τεύχους που ήδη κυκλοφορεί και θα παραμείνει στα περίπτερα μέχρι την Πέμπτη 24/1 (τχ. 456). Από την προηγούμενη Τετάρτη (ημέρα που τακτικά το τεύχος οδεύει προς το Τυπογραφείο) πολλά συνέβησαν στη χώρα μας ενώ το δίλημμα «πόλεμος ή ειρήνη» στον Περσικό Κόλπο δεν έχει ακόμη λυθεί.

Έτσι, λοιπόν, με τη μικρή αυτή «εφημερίδα» επιχειρούμε να απεικονίσουμε τη δική μας άποψη τόσο για τις συνέπειες των όσων συνέβησαν τις προηγούμενες ημέρες στη χώρα μας όσο και για την κρίση στον Περσικό.

Οι κρίσιμες ώρες κινητοποιούν όλους μας και τις ώρες αυτές όλοι έχουμε να προσφέρουμε το λόγο μας.

Την επόμενη Παρασκευή, 25 Ιανουαρίου, περιμένετε και πάλι το ΑΝΤΙ στην τακτική του έκδοση.

Αίμα και δάκρυα

Το αν τα επεισόδια στο γήπεδο της ΑΕΚ την περασμένη Κυριακή και η βιαιότητα των συγκρούσεων «φιλάθλων» - Αστυνομίας συνδέονται ή όχι με την κόλαση πυρός και καπνών στο κέντρο της Αθήνας, τις προηγούμενες ημέρες, δεν είναι ακόμα σαφές. Πρέπει, ωστόσο, να τοποθετηθεί μέσα στο γενικό κλίμα της βίας που δημιουργήθηκε. Οι κοινωνικοί χώροι είναι συγκοινωνούντα δοχεία.

Και αποτέλεσμα ήταν ο θάνατος του άτυχου 16χρονου Γιώργου Πανα-

Η.Κ.

γιώτου, που πλήρωσε με το αίμα του την αγάπη του για το ποδόσφαιρο.

Κατά τα άλλα ο αγώνας διεξήχθη κανονικά... παρά τη θανάσιμη φωτοβολίδα και τον εκτός γηπέδου νεκρό.

Διεκόπη αργότερα και για άλλο λόγο: τις συμπλοκές των «φιλάθλων».

Κ.Β.

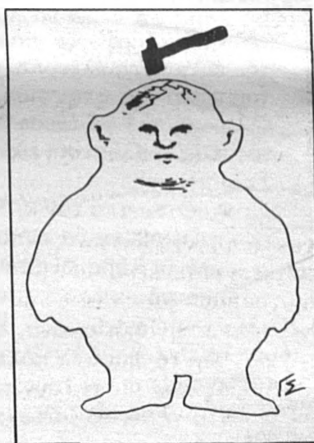
Ο Μέγας Ανατολικός

Ξεχάστε τις ηδονές και τις απολαύσεις. Ξεχάστε την χαρά και τον έρωτα.

Ο *Μέγας Ανατολικός*, σήμερα, δεν είναι υπερωκεάνιο. Είναι μια περιοχή που εκτείνεται από το Ιράκ μέχρι την Αίγυπτο και η ανάφλεξη της θα σημαίνει την έναρξη δεινών και καταστροφών ανυπολόγιστων.

Ο *Μέγας Ανατολικός* της πλήρωσης και της έκτασης απέπλευσε. Στο *Μέγαλο Ανατολικό* της φρίκης καταπλέουν συνεχώς φρεγάδες, αντιτορπιλικά, αεροπλανοφόρα, ολόκληρες αρμάδες. Και, γαία πυρί μειχθήτω.

Η.Κ.

Γκορμπατσώφ: Τα όρια στενεύουν

Στην παγκόσμια πολιτική, υπάρχουν ελάχιστες περιπτώσεις που προβλέψεις επιβεβαιώνονται τόσο γρήγορα από τα πράγματα. Μόλις τρεις εβδομάδες μετά τις προειδοποιήσεις του για την κήρυξη δικτατορίας, ο Έντουαρντ Σεβερντνάντζε έβλεπε τα ρωσικά τανκς να «χορεύουν στην πλατεία της Βίλνας» στον παλιό εκείνο και γνώριμο μπρεζνιεφικό σκοπό.

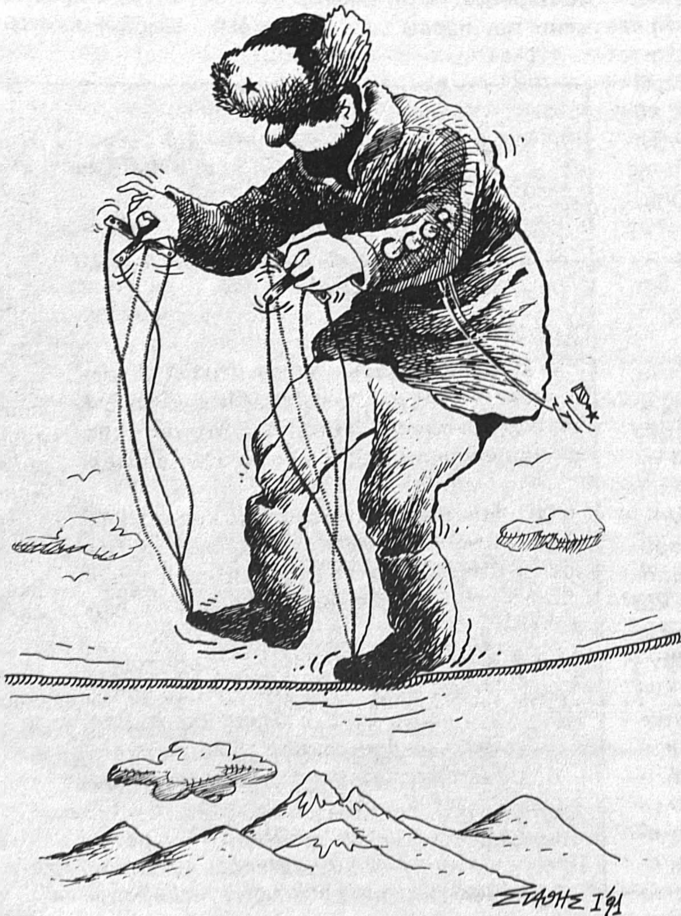
Φορτωμένος με την απώλεια της Ανατολικής Ευρώπης, ο Μιχαήλ Γκορμπατσώφ δεν μπόρεσε να αποδεχθεί και την κατάρρευση της εσωτερικής ρωσικής αυτοκρατορίας, ή δεν διαθέτει τη σχετική κουλτούρα για να προχωρήσει σε ένα τέτοιο βήμα. Κάνοντας καριέρα μόνο στη Ρωσία, ο Σοβιετικός ηγέτης δεν είχε ποτέ την ευκαιρία να ζήσει από κοντά τα αισθήματα που τρέφουν οι μη ρωσικές δημοκρατίες απέναντι στη Μόσχα. Κάτι που ξέρει από πρώτο χέρι ο Γεωργιανός Έντουαρντ Σεβερντνάντζε. Όμως γνωρίζει ότι σήμερα η καθυπόταξη των άτακτων δημοκρατιών μπορεί να γίνει μόνο με τη χρήση βίας.

Ήταν ο ίδιος ο κάτοχος του

Νόμπελ Ειρήνης που έδωσε την διαταγή στα τανκς να πυροβολούν τους άμαχους διαδηλωτές; Η εξαφάνισή του το κρίσιμο 48ωρο πριν την αιματοχυσία, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ήξερε, και ότι απλώς προσπάθησε να σώσει τα προσχήματα απέναντι στη Δύση. Όμως σε κάθε περίπτωση ο Σοβιετικός ηγέτης ευθύνεται απόλυτα για μια πολιτική, που η αναπόφευκτη συνέπειά της είναι η στρατιωτική κατοχή και ο πόλεμος.

Πόσο μπορεί ακόμη να μείνει στην εξουσία ένας Γκορμπατσώφ ο οποίος καθίσταται όλο και περισσότερο όμηρος των συντηρητικών κύκλων που τον μισούν για ό,τι έκανε αυτά τα 6 χρόνια της περestroika; Το μόνο που μένει ακόμη να φανεί από την προφητεία του Έντουαρντ Σεβερντνάντζε, είναι ποιος θα αντικαταστήσει αργά ή γρήγορα το σοβιετικό πρόεδρο. «Έρχεται δικτατορία», φώναζε στο Κοινοβούλιο ο τέως σοβιετικός υπουργός των Εξωτερικών. «Και κανείς δεν ξέρει τι μορφή θα πάρει και ποιος θα έρθει στην εξουσία».

Σ.Κ.

Διάλογος κουφών;

Ο νέος υπουργός Παιδείας κ. Σουφλιάς μπορεί να έχει κάποιο πρόβλημα με την ακοή του αλλά ασφαλώς θα «κουφάθηκε» όταν άκουσε τα αιτήματα της ΟΛΜΕ και της ΕΦΕΕ περί διάλογου στα θέματα της παιδείας. Το «μηδενική βάση» φαίνεται να κατανοήθηκε διαφορετικά από τις διάφορες πλευρές. Αλλιώς δεν εξηγείται η εμμονή των συνδικαλιστικών φορέων στην απαίτηση να παραιτηθεί ο υπουργός Δημόσιας Τάξης, να καταργηθούν τα ΜΑΤ και άλλα διάφορα αιτήματα που αν όχι τίποτε άλλο, δεν μπορεί να έχουν αποδέκτη τον κ. Σουφλιά.

Αλλά, αν θέλουμε πραγματικά να σοβαρευτούμε αν θέλουμε να υπηρετήσουμε την πολιτική ομαλότητα και να προχωρήσουμε με συναίνεση στα μέτρα για τον εκσυγχρονισμό της Παιδείας, τότε η μόνη οδός είναι ο πραγματικός εθνικός διάλογος χωρίς εκατέρωθεν προϋποθέσεις και όρους. Τη στιγμή μάλιστα που η κυβέρνηση, έχοντας υποστεί μια σοβαρή πολιτική ήττα στον τομέα αυτό αποσύροντας όλα τα μέτρα

• Η κρίση στον Κόλπο • Η κρίση στην πολιτική •

Κοντογιαννόπουλου δεν φαίνεται ούτε τώρα να έχει πρόγραμμα και «νέες ιδέες» για την Παιδεία.

Ιδού, λοιπόν, η Ρόδος ιδού και το πήδημα για τους φορείς και τα κόμματα της αντιπολίτευσης.

K.B.

Ωριμότητα

Η στάση των μαθητών που άρχισαν να συζητούν με τον κ. Σουφλιά τα φλέγοντα θέματα της παιδείας, όχι μόνο πρέπει να επικροτηθεί αλλά και να αποτελέσει μάθημα για άλλες μεγαλοσχημονες συνδικαλιστικές ηγεσίες.

Ανιχνεύοντας τις διαθέσεις του υπουργού για πραγματικό διάλογο οι μαθητές φέρονται διατεθειμένοι να συζητήσουν χωρίς όρους τα προβλήματα που τους αφορούν, να διατηρήσουν την αυτονομία τους και να περιφρουρήσουν τις κατακτήσεις τους. Η άρνηση είναι εύκολη. Η θέση δυσκολότερη. Αλλά η θέληση αυτή των μαθητών για εποικοδομητικό διάλογο δείχνει ακριβώς την ωριμότητά τους και την απόφασή τους να μην ποδηγετηθούν από κανένα κόμμα.

Να έχουμε άραγε μπροστά μας τις απαρχές, το πρόπλασμα μιας αυτόνομης οργάνωσης και δράσης των κοινωνικών κινημάτων; Της κοινωνίας των πολιτών; Να ελπίζουμε σε μια καλύτερη Ελλάδα αύριο;

B.K.

Μομφές!

Πολύ περιπλανήθηκε αυτή η πρόταση μομφής κατά της κυβέρνησης στους διαδρόμους της Χαριλάου και στο σαλόνι της Εκάλης. Και με διάφορες υπεκφυγές το ΠΑΣΟΚ προσπάθησε να συγκαλήψει την αντιπολιτευτική του γύμνια, την έλλειψη πολιτικής και προοπτικής. Υποτίθεται ότι, κατά την εκτίμησή του η κυβέρνηση έχει πάρει τον κατήφορο και τελικά θα πέσει σαν ώριμο φρούτο στα χέρια του αναμενόμενου ΠΑΣΟΚ.

Η έλλειψη πλέον ηγεσίας στο ΠΑΣΟΚ, και η σαφής

αυτή ομολογία ότι εναλλακτική λύση διακυβέρνησης της χώρας δεν έχει, είναι τόσο φανερό ώστε να μην μπορεί να ξεγελάσει κανέναν. Λυπηρό το φαινόμενο και επικίνδυνο, διότι η αδυναμία αυτή ωθεί την αντιπολιτευτική δραστηριότητα προς άλλες κατευθύνσεις...

Δυστυχώς δεν υπάρχουν διαδικασίες κίνησης μομφής κατά της αντιπολίτευσης. Αυτές ανήκουν στα εσωκομματικά... των κομμάτων. Περί αυτών όλοι γνωρίζουν τι γίνεται.

K.B.

Δεν επιστρέφουν

Ίσως η επίσκεψη του πρωθυπουργού στα Τίρανα να μην έπρεπε να γίνει κάτω από τις συνθήκες που έγινε. Είναι ένα θέμα, μολονότι η κυβέρνηση και ο ίδιος ο κ. Μητσοτάκης εξέφρασαν την «ικανοποίησή τους για τα αποτελέσματα» της επίσκεψης.

Πέρα όμως από το ανεπιτρεπτό γεγονός της κομματικής διαμάχης γύρω από το σοβαρό θέμα των σχέσεων με την Αλβανία και την τύχη της ελληνικής μειονότητας, η πραγματικότητα είναι ότι το κύμα φυγής προς την Ελλάδα δεν πρόκειται να ανακοπεί.

Όσοι προσποιούνται να μην καταλαβαίνουν τι σημαίνει να γεννιέσαι, να μεγαλώνεις και να ζεις σε ένα τέτοιο καθεστώς ας ρωτήσουν τους ίδιους τους Έλληνες της Αλβανίας. Κι ας αποφασίσουν οι ίδιοι να δώσουν το παράδειγμα της θυσίας για την αποκατάσταση και προκοπή των προσφύγων στην πατρίδα τους. Κανείς δεν πρόκειται να επιστρέψει πίσω. Ας το πάρουν απόφαση. Όλα τα άλλα είναι ασκήσεις επί χάρτου και ευσεβείς πόθοι που δεν έχουν να κάνουν τίποτα με τους πραγματικούς πόθους της μειονότητας ή τουλάχιστον των νεώτερων μελών της.

K. P.

Ο πόλεμος των εικόνων

Ελεγχόμενες θα είναι όλες οι πληροφορίες με οποιαδήποτε μορφή που θα μεταδίδονται στον κόσμο από το θέατρο του ενδεχόμενου πολέμου στον Περσικό. Οι διάφοροι χειραγωγοί των ειδήσεων —κυρίως οι κατά τόπους στρατιωτικοί διοικητές— και οι διάφοροι «υπεύθυνοι επί των ΜΜΕ, θα επιλέγουν το τι και πότε θα μεταδοθεί στη μακρινή Δύση.

Το «θέαμα» του πολέμου θα καθλώσει το κοινό μπροστά στους τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς δέκτες και θα ρίξει σε βαθείς σκέψεις το αναγνωστικό κοινό των εφημερίδων.

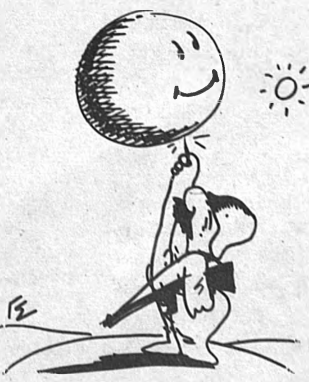
Θα ευρεθούμε δηλαδή μπροστά στο φαινόμενο σαφούς λογοκρισίας —η βρετανική κυβέρνηση πήρε ήδη τα «μέτρα» της για τον έλεγχο των συναισθημάτων. Ορισμένοι σαφείς δείκτες για να κρίνετε την «αλήθεια» των μεταδιδόμενων είναι: τα άσχημα νέα δίνονται σε χαμηλό τόνο, σε δόσεις, σταδιακά. Παρακολουθείστε τις αποχρώσεις των ανακοινώσεων. Και δυσπιστείτε μέχρι το τέλος.

K.B.

Γαρίδες και σολωμός

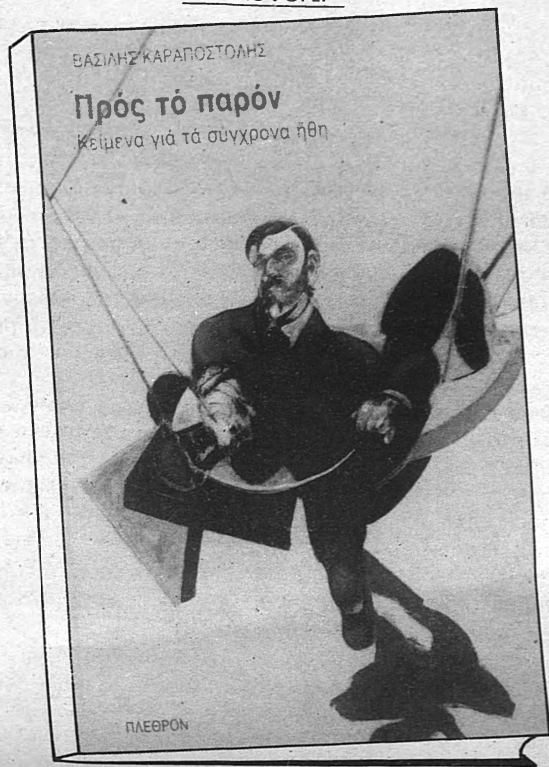
Τετάρτη μεσημέρι. Η επέλαση των «ευαίσθητων» καταναλωτών στα *super market* και εν γένει στα καταστήματα τροφίμων κορυφώνεται. Τα ράφια και οι πάγκοι αδειάζουν. Οι «πολίτες» εν πλήρη δράση. Μερικοί όμως ξεπερνούν κάθε όριο, συνδυάζοντας την ποιότητα με την ποσότητα. Η σκηνή στο ταμείο καταστήματος τροφίμων στο κέντρο της Αθήνας, στο Κολωνάκι. Έκπληκτη η ταμίας μπροστά στον όγκο των «αγαθών» που αγοράζει ένας πελάτης. Επρόκειτο, εκτός όλων των άλλων, και για άπειρα κουτιά γαρίδες συνολικού κόστους 100.000 δρχ.! Τι να πούμε *à la guerre comme à la guerre*. Και να ήταν μόνον αυτό. Η ταμίας μας είπε, μετά την αναχώρηση του κυρίου με τις γαρίδες, ότι μέχρι εκείνη την ώρα είχαν πουληθεί περισσότεροι σολωμοί από ό,τι τα Χριστούγεννα.

T.Π.

Έκδόσεις Πλέθρον

Σειρά: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

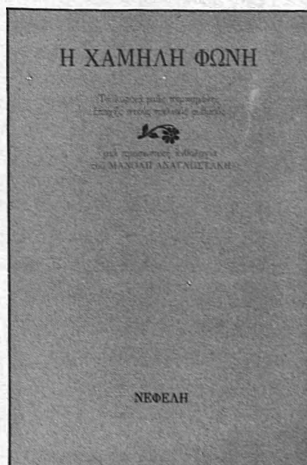

Βιβλιοπωλείο - Εκδόσεις: Μασσαλίας 20α, 106 80 Αθήνα.
Τηλ. 36.41.260, 36.45.057

ΧΑΜΗΛΗ ΦΩΝΗ

Τά λυρικά μιάς περασμένης εποχής
στους παλιούς ρυθμούς

μιά προσωπική ανθολογία
του ΜΑΝΟΛΗ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ

Με την ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗ οι εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ προσπάθησαν να δώσουν τὰ πιά αντιπροσωπευτικά έργα τῆς πεζογραφίας μας κατά τόν 19ο καί τίς πρώτες δεκαετίες του 20ου αἰώνα.

ΤΩΡΑ μέ τήν ΧΑΜΗΛΗ ΦΩΝΗ προσφέρουν στους ἀναγνώστες τους μιά ἀνθολογία τῶν ποιητῶν αὐτῆς τῆς ἐποχῆς. Μιά ἀνθολογία —προσωπική ἐπιλογή τοῦ ΜΑΝΟΛΗ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9, Αθήνα 106 79
Τηλ.: 360.47.93 — 360.77.44

ΕΠΙΚΑΙΡΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

Νεόκοποι Αυριανιστές

Ολοκληρώνοντας τον κύκλο, είδε το φως της δημοσιότητας σημείωμα που τιτλοφορείται με το επιφώνημα «Εὐγε!» και υπογράφεται από τον διευθυντή των «Νέων» κ. Α.Β. Καραπαναγιώτη (που κρύβεται πίσω από το ψευδώνυμο «Νεόκοπος», όπως κάποιος θα κρυβόταν πίσω από μια ντουλάπα για να μην γίνει αντιληπτός).

Ιδού το σημείωμα του Σαββάτου 11/1/90:

Κύριε Διευθυντά,

Ας αποτίσουμε σήμερα φόρο τιμής:

1. Στην αξύνοια όσων πίστευαν ότι η «δεδειγμένη» είναι ένα, δυο ή τρία —ποτέ όμως τέσσερα...— πρόσωπα και όχι οι μηχανισμοί που η μια κυβέρνηση της Δεξιάς κληροδοτεί στην άλλη.

2. Στην ηθική εγγύηση όσων διανοούμενων μας πρέσβευαν σε διακηρύξεις τους πως το κυρίαρχο πρόβλημα αυτού του τόπου ήταν ο εξοστρακισμός ενός συγκεκριμένου πολιτικού αρχηγού και πως σε οποιαδήποτε συνεργασία με τα «μιάσματα» του ΠΑΣΟΚ η Αριστερά «έχανε την τιμή της», που βοήθησαν με τις υπογραφές τους την Δεξιά να καταλάβει τους δήμους της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης και οι οποίοι τώρα, οπότε μαθητές δέρνονται και καθηγητές δολοφονούνται, τηρούν, φρόνιμη και αιδήμονα —όπως τους ταιριάζει— σιωπή.

Με τιμή

Νεόκοπος

Ο απαράδεκτος τόνος και η ηδελμένη στρέβλωση υποχρεώνει τον υπογράφο να κάμει μερικές παρατηρήσεις στο σημείωμα, των «Νέων», αν και δεν είναι πάντοτε υποχρεωτικό να απαντάς σε libelous.

Όμως στην πατρίδα μας η σιωπή εκλαμβάνεται συνήθως ως παραδοχή των καταγγελιών ή αδυναμία αντιπαράθεσής.

Και βέβαια οφείλω μίαν εξήγηση: στο σημείωμα που ακολουθεί διατυπώνεται η προσωπική μου και μόνο αντίδραση. Αγνώστους σκέπτονται και πώς αντιδρούν οι άλλοι «55» που υπέγραψαν το κείμενο εκείνου που σκανδάλης από την πρώτη στιγμή πολλούς και διαφόρους και πρωτίστως τότε, (Μάρτιος 1990), κάποιους αυριανιστές - εντός και εκτός «Αυριανής».

Δηλώνω πάντως ότι και σήμερα αν μου εξητείτο θα προσυπέγραφα το κείμενο εκείνο χωρίς καμιά απολύτως επιφύλαξη. Γιατί, μεταξύ άλλων, δεν έχουν αρθεί οι λόγοι που υπαγόρευαν τον περιεχόμενο εκείνου του κειμένου: μήπως η πολιτεία της ΝΔ αμνηστεύει το παρελθόν του ΠΑΣΟΚ

* Στον «κύκλο» περιλαμβάνονται σημειώματα του καθαρευστή αυριανιστή της «Ελευθεροτυπίας», της «Αυριανής», και δηλώσεις στελέχους του ΠΑΣΟΚ.

και μονοσήμαντα οδηγεί τον Συνασπισμό σε συνεργασία με εκείνο το κόμμα που έχει συνάψει συμμαχία με τον περονισμό των Κουρήδων;

Η υιοθέτηση μιας τέτοιας αντίληψης δεν θα ήταν αναμενόμενη από τον κ. Καραπαναγιώτη που δείχνει ως «Νεόκοπος» ροπή προς τον αυριανισμό. Και επειδή ηδελμένα ίσως αποσιωπάται το κείμενο των «56» το παραθέτω αυτούσιο στη σελίδα αυτή γιατί έτσι αποδεικνύεται η πλαστογραφία των νεοκόπων. Ο κ. Διευθυντής, θα πρέπει μάλλον να παραλείψει μερικά μαθήματα. Γιατί πώς αλλιώς θα μπορούσε να υπερασπιστεί την «περίληψη» που διαπράττει στο σχόλιό του της 11/1/91 σε σχέση με το περιεχόμενο του κειμένου των «56» που δεν έκανε φαίνεται τον κόπο να το συμβουλευθεί από το αρχείο του. Να εξηγήσουμε μερικά αυτόνομα γιατί ίσως ο ευφυολόγος κ. διευθυντής / καθηγητής δεν καταλαβαίνει πώς σκέπτεται ένας αριστερός ενώ ξερεί πολύ καλά τη νοοτροπία του κεντρώου:

Το κείμενο των «56» γράφτηκε και υπογράφηκε από αριστερούς και απευθυνόταν προς την Αριστερά. Δεν απευθυνόταν ούτε προς τον Ταύρο ούτε προς το Εκτελεστικό ή τους κονδυλοφόρους του ΠΑΣΟΚ (το

οποίο δεν είναι υποχρεωτικό, για τους «56» αλλά και πολλούς άλλους «56», αριστερό κόμμα) ούτε και προς το αείποτε Συγκρότημα που υπηρετεί τη «δημοκρατική παράταξη». Βεβαίως για όσους θέλουν να μας εξαναγκάσουν να υποκύπτουμε στην ιδεολογία του μαύρου και του άσπρου, του δεξιού και του προοδευτικού, του Τρίτου ή της Μελίνας, τότε οι «56» είναι φίλοι ή εχθροί —ανάλογα με το σημείο του ορίζοντα όπου αναπαύονται.

Ένας αριστερός με αυτογνωσία και μνήμη, συμμετέχει στη στρέβλωση της ιδεολογίας του αν δεν εκφράζεται ελεύθερα και χωρίς πλέγματα απέναντι στην παράταξη του την ώρα που πρέπει. Το κείμενο των «56» ήταν λόγος μέσα στην αριστερά. «Και την ώρα που πρέπει...». Εδώ θα γελάσατε σαρδόνια και θα πείτε, «μα επιτέλους δεν ήρθε μια άλλη ώρα;». Εδώ το είδε και ο κ. Κουρή και οι λοιποί οι οποίοι σας εγκαλούν επιτέλους να πάρετε «θέση μάχης». Πονηριές αλεπούς είναι όλα αυτά. Πρώτα απ' όλα οι «56» δεν νομίζουν ότι αυτοαναγορεύτηκαν ως «συνειδηση του έθνους, της αριστεράς, της δημοκρατίας» κλπ. κλπ. Όσο με αφορά δεν συνθίζω να υπογράφω διαμαρτυρίες για πολλούς και διαφόρους λόγους που δεν είναι του παρόντος. Και όσο θυμάμαι αυτό έχει συμβεί μια δυο φορές κατά την επταετία, μια φορά για τον κ. Γαρουζέλσκι —καλή του ώρα— και μια φορά με άλλους «55». Έτσι λοιπόν, όσοι δεν αυτοαναγορεύονται γενικώς σε «συνειδηση της μεγάλης προοδευτικής παράταξης» δεν αισθάνονται ότι πρέπει κάθε μέρα που θα ξυπνήσουν να υπογράφουν όλοι μαζί και από ένα κείμενο που θα είναι και της εγκρίσεως —κατά περίπτωση— κάποιου στελέχους του Συγκροτήματος, άσχετα αν αυτό λέγεται Καραπαναγιώτης ή Ψυχάρης.

Είναι φασίζουσα η νοοτροπία που ως άλλος εισαγγελέας σε δείχνει με το δάκτυλο και σου λέει «σήμερα δεν είπες αυτό». Και βέβαια θυμίζει το ανέκδοτο με τους μαύρους και το μετρό η αντίληψη του Νεόκοπου. Με κάποιο τρόπο θα μπορούσε κανείς και να την αιτιολογήσει την αντίληψη

αυτή αν δεν επρόκειτο για ανθρώπους που έχουν χάσει την ήρεμη κρίση γιατί είναι εξαρτημένοι από πολιτικές δουλειές.

Όμως γιατί άραγε γίνεται αυτή η επίθεση; Μήπως οι «56» «αιδημόνων και φρονιμών» κάνουν την πάπια κατά το κοινώς λεγόμενο; Μήπως είναι κρυφοί πολέμιοι των δερομένων και φανεροί υποστηρικτές των ροπαλοφόρων; Ή μήπως ενοχλούνται μερικοί όχι από την σημερινή «απουσία» τους (καμιά απουσία γιατί είναι όλοι τους ενεργοί πολίτες) αλλά από την «τότε» παρουσία τους και σήμερα ήρθε η ώρα να τους «καρφώσουν» αναδρομικά;

★ ★ ★

Κύριε «Νεόκοπε»,

Οι άλλοι 55 θα μπορούσαν να κάνουν τη δική τους απολογία εν καιρώ αλλά σας διαβεβαίω ότι όσον με αφορά προσωπικά, μπορείτε να υπολογίζετε στη δική μου νομιμοφροσύνη προς τη δημοκρατική παράταξη την οποία εν γένει θα υποστηρίζω σύμφωνα με τα κελεύσματα του επί της Χρήστου Λαδά προπυργίου της —και δηλώση να σας υπογράψω αν θέλετε. Αλλά θα σας αγοράζω καθημερινά. Φρονώ ότι αυτή η παθητική στήριξη είναι αρκετή και ικανοποιητική επί του παρόντος.

Υποχρεωμένος να τελειώσω λόγω ελλείψεως χώρου και όχι επειδή έχω το χάρισμα της λακωνικότητας όπως άλλοι, θα ήθελα να σας απευθύνω ένα ύστατο «Εὐγε!» για το εξωπανεπιστημιακό μάθημα δημοσιογραφίας που μας δώσατε και με το τελευταίο σημείωμά σας της περασμένης Παρασκευής. Επιθυμώ να σας ρωτήσω με την ευκαιρία αν στην «πρώτη απότιση φόρου τιμής» και με την φράση «οι μηχανισμοί που κληροδοτεί η μία κυβέρνηση της Δεξιάς στην άλλη» εννοείτε την κυβέρνηση Ράλλη και Μητσοτάκη αντιστοίχως και όχι Παπανδρέου και Μητσοτάκη ή Τζαννετάκη και Μητσοτάκη. Να, κάτι τέτοια μαθήματα και διευκρινίσεις είναι που μας λείπουν ως εφόδια, κύριε καθηγητά, ώστε να παύσουμε κάποτε να είμεθα «νεόκοποι».

Με τιμή,
Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ «56»

Οδυνήρη έκπληξη προκάλεσε η απόφαση του Συνασπισμού να συνεργαστεί με το ΠΑΣΟΚ στις μονοεδρικές περιφέρειες και πιθανόν σε κυβέρνηση «αριστερών προοδευτικών δυνάμεων», όπως λέει. Είναι αδιανόητη για μας, η συνεργασία του κόμματος «της Αριστεράς και της Προόδου» με ένα κόμμα που ο ίδιος ο Συνασπισμός το έχει αμείλικτα και δίκαια καταγγείλει ως εκμεταλλευτή και πλαστογράφο της σοσιαλιστικής ιδεολογίας, ως πρωταίτιο του οικονομικού ναυαγίου της χώρας, ως δράστη τεράστιων σκανδάλων και ένοχο βαριάς ηθικής κατάρπτωσης. Αυτή η πολλαπλή ενοχή του ΠΑΣΟΚ και η εθνική ανάγκη καθάρσης της δημόσιας ζωής, δικαίωσε τον σχηματισμό της κυβέρνησης Τζαννετάκη, που είχε εντελώς συγκεκριμένη αποστολή και διάρκεια. Με την απόφασή του αυτή ο Συνασπισμός διασύρει όλη την προσπάθεια για καθάρση και τιμωρία των ενόχων, που ξαφνικά τους αθώνει και τους εναγκαλίζεται σαν τιμίους και ειλικρινείς συνεργάτες, «για να βγει η χώρα από το τραγικό αδιέξοδο», όπου εκείνοι την έφεραν. Με την ενέργειά του αυτή, ο Συνασπισμός αναιρεί τον εαυτό του και υπονομεύει την ιδεολογία, το κύρος και το ήθος της Αριστεράς.

Εκδόσεις ΕΞΑΝΤΑΣ

ΖΙΖΕΛ ΠΡΑΣΙΝΟΣ
Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ
ΤΟΥΣ ΑΚΟΥΕΙ

ΗΡΑΚΛΗΣ Δ. ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ
ΤΟ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ
ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Ο Πωλ Ελνάρ έχει γράψει για την Ζιζέλ Πράσινο:

«...ο μαγικός κόσμος της είναι καθημερινός. Έχει γράψει ένα σωρό κείμενα, όλα διαφορετικά και αξιοθαύμαστα. Η αυτόματη γραφή ανοίγει αδιάκοπα καινούριες πόρτες στο υποσυνείδητο και όσο περισσότερο το ίδιο συγκρούεται με τη συνείδηση τόσο μεγαλώνει ο θησαυρός».

Δοκιμακές σημειώσεις, για την γραφή αλλά και την ανάγνωση γραμμένες με διεισδυτικότητα. Σημειώσεις που παρακολουθούν τον αναγνώστη στην προσπάθεια αυτογνωσίας και για την αποσαφήνιση της σχέσης γραφή - ανάγνωση.

ΟΙ ΠΙΟ ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Αυτό το τμήμα της έκτακτης έκδοσής μας μπορείτε να το κόψετε και να το κρατήσετε. Θα σας φανεί χρήσιμο σε πολλές περιπτώσεις, τέτοιες μέρες που έρχονται.

ΓΙΑ ΤΡΟΦΟΔΟΣΙΑ:

ΣΟΥΠΕΡ-ΜΑΡΚΕΤ

● «Hellas - Spar Βερόπουλος» σε όλη την Αθήνα.
● «Α-Β Βασιλόπουλος», στις καλές γειτονιές.
● «Πι-Μι», «Πριζουνίκ» και «Μαρινόπουλος». Σε κέντρο και προάστια.

● «Σκλαβενίτης», σε πιο λαϊκές γειτονιές.
● «Αθηνά-Μάρκετ», ίδια περίπου.
● Και φυσικά στην επόμενη γωνία, στο μακάλικο της γειτονιάς κονσόρβε, γάλατα, φρυγανιές, έτοιμες πίτσες και αναψυκτικά.

ΓΙΑ ΚΙΝΗΣΗ

ΒΕΝΖΙΝΑΔΙΚΑ

ΑΘΗΝΑ - ΚΕΝΤΡΟ

Λεωφ. Αλεξάνδρας 68, Σουηδίας 49, Γαλατσίου 64, Αγ. Τρικούπη 56, Δομοκού 10 στ. Λαρίσης, Ζαΐμη 35 Εξάρχεια. Παραδίδεται βενζίνη και σε συσκευασία Μολότωφ.

ΚΥΨΕΛΗ - ΓΑΛΑΤΣΙ - ΠΑΤΗΣΙΑ - ΟΔΟΣ ΑΧΑΡΝΩΝ

Ηρακλείου 118 Ριζούπολη, Ιθάκης 81, Γαλατσίου 64, Αγ. Παρασκευής 2 και Σύμης Κ. Πατήσια, Ταυγέτου 65 Κυψέλη, Δευκαλίωνος 43 Πατήσια, Αγ. Γλυκερίας 64 Γαλάτσι. Και ειδή μπουτικ αυτοκινήτου, καθαριστήρες, αποσμητικά χώρου κ.λπ.

ΜΠΟΥΡΝΑΖΙ - ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ - ΤΑΥΡΟΣ - ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ
25ης Μαρτίου 2 Ταύρος, Ιε-

ρά Οδός 80, Λεωφ. Αθηνών 124, Σολωμού 15 Ν. Σεπόλια, Πειραιώς 211 Ταύρος. Πωλείται και μαζούτ ακάθαρτο.

ΠΕΙΡΑΙΑΣ - ΝΙΚΑΙΑ - ΜΟΞΑΤΟ - Ν. ΦΑΛΗΡΟ

Θηβών 32 Πειραιάς, Αθηνών 52 Πειραιάς, Γράμμου 80 Μοσχάτο, Αναπαύσεως και Σπάρτης Κερατσίνι, Ακτή Μουσσοπούλου 16 Πειραιάς, Πειραιώς 253 Μοσχάτο, Π. Ράλλη 360 Νίκαια, Αθηνάς 46 Κορυδαλλός. Εξυπηρέτηση και σε μηχανάκια αποδράσεων.

ΧΟΛΑΡΓΟΣ - ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ - ΠΑΙΑΝΙΑ

17 Νοέμβρη 64 Άνω Χολαργός, Μεσογείων 158 Χολαργός, Μεσογείων 493 Αγ. Παρασκευής, Α. Αθηνών - Μαραθώνος 172 Γέρακα, Α. Λαυρίου 18 Γλυκά Νερά, Αγ. Παρασκευής. Προσπεράστε το Ραδιομέγαρο.

ΓΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ:

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

«ΚΑΝΑΛΙ 29»

07.30 Καλημέρα με την πρώτη σελίδα. Ανασκόπηση ημερησίου τύπου με το Δημοσιογράφο ΧΑΡΗ ΠΑΣΒΑΝΤΙΔΗ.
10.00 Κάρτες ενημερωτικές
10.30 Μικρές αγγελίες με τον Αλέκο Κουρή.
14.00 Μουσικό Διάλειμμα.
14.30 Παιδική ζώνη.
15.00 «Τρεις και 29». Ενημερωτική πολιτική εκπομπή με τον Κώστα Γερονικόλο.
16.00 «Καρνέ». Προτάσεις για

αγορές με τον Χρήστο Αντωνόπουλο.

16.30 Αθλητική εκπομπή.
17.00 Βιντεοκλίπς.
18.00 Χρήμα και οικονομία.
18.30 «Σταυρόλεξο». Τηλεσταυρόλεξο με τον ηθοποιό Γιάννη Μόρτζο.
19.30 Μουσικό διάλειμμα.
20.10 Όποιος προλάβει πρώτος. Τηλεφωνικό παιχνίδι με τον ΟΜΗΡΟ ΑΘΗΝΑΙΟ.
21.00 Η γυναίκα σε πρώτο πλάνο.
21.30 Ειδήσεις. Το μεγάλο δελτίο του Κ29.
22.30 Κινηματογραφική ταινία.
24.00 Επί του πεστηριού. Με τον Μάκη Κουρή και τον Γιώργο Μάκο.
Κι όλη τη νύχτα οι δώρεάν μας αγγελίες: μην πληρώνετε αλλού. Εδώ όλα πληρώνονται. Ταχτικά κι ο Μπουγιουκλάκης, στις Λαϊκές. Μουσική κάλυψη: «Κάτω στα λεμονάδικα».